

Centrul Județean
pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

Cătălin Petrișor

Școlile din comuna Almăj

Școala „I. Ch. Pleșa” Almăj

Școala din Satul Șitoala

Școala din satul Moșneni

Școala „Sofia și Nicolae Dinulescu” Boga

Prefață

Am apreciat întotdeauna că valoarea locurilor prezente în viața unui om o dau amintirile sale. Cu toate că nu am fost legată prin amintiri de comuna natală a tatălui meu, am realizat acum la maturitate că oamenii valoroși și înțelepți pot crește importanța spațiilor în care trăiesc. Așa s-a întâmplat cu Almăjul, unul din locurile care ar trebui să însemne mult prin amintiri dar care printr-un concurs de împrejurări fericite a însemnat mult prin oamenii pe care i-am întâlnit aici, acum, mai târziu. L-am cunoscut pe domnul Ștefan Popescu cu puțin înainte de a trece în lumea de dincolo și am avut privilegiul de a descoperi un om împătimit de cultură, de educație, de artă și de locurile în care a crescut și a format generații. Și-a dorit mult să vorbească despre ceea ce i-a fost mai drag - Almăjul domniei-sale și școala - numai că vârsta și sănătatea nu i-au permis să finalizeze ceea ce își propusese. Într-un moment frumos și sensibil, dascălul Ștefan Popescu ne-a încredințat însemnările domniei sale care au devenit punct de plecare pentru lucrarea de astăzi, o lucrare care a beneficiat de sprijinul unor oameni deosebiți și de informațiile pe care aceștia ni le-au oferit. Doresc să le mulțumesc tuturor acelorora care și-au oferit „amintirile” și i-au ajutat pe colegul meu Cătălin Petrișor sprijinindu-i interesul de a dezveli câteva pagini de istorie. Bineînțeles, sunt recunoscătoare pentru că proiectele noastre au fost apreciate ca importante și finanțate de Consiliul Județean Dolj. Mi-am dorit mult să îmi pun pe hârtie gândurile și, ca întotdeauna, mă înțeleg cu insatisfacția că nu pot exprima tot ceea ce simt așa că voi încheia mulțumind celor care, mie, mi-au insuflat puterea de a iubi locuri de unde nu am decât amintirile unor oameni speciali.

Amelia-Loredana Etegan
Manager C.J.C.P.C.T. Dolj

În memoria profesorului Ștefan Popescu

Prof. Ștefan Popescu – dascăl complet și competent multilateral. Cultură deosebită datorită descendenței dintr-o familie elevată – Bănescu – Ochișor – despre care nu cunosc mai mult.

Implicat în viața școlii și a „cetății” într-o perioadă foarte dificilă. Dispăruse celebra lozincă „Stalin și Poporul Rus, Libertate ne-au Adus” ca și pozele corifeilor marxism – leninismului de pe pereții claselor.

Acum se vehicula alta „URSS, Bastion Al Păcii E!” – iar pe pereți atârna un alt tablou, căruia încă nu începuseră să i se înalțe osanale direct, pentru că încă nu devenise „cel mai iubit fiu al națiunii noastre...” Odele, mai ales din coruri și poezii, se adresau „Patriei și partidului” fără a se uita „infuzia” steagurilor Aurorei, purtate-n slavă de partid și recunoștință veșnică glorioasei armate sovietice care ne eliberase de sub jugul fascist.

Mai era timp până la „Declarația din aprilie 1964”. La orizont plutea spectrul colectivizării pe care almăjenii sperau în mod nefondat că-l vor evita; omul se baza pe ancestralul plug cu boi, cotele obligatorii te făceau să pleci din aria de treierat cu mâinile goale, copiii nu erau primiți la liceu doar dacă erau fii de muncitori sau țărani cooperativizați. Mai era mult până la apariția primului tractor și a primului camion - proprietate de stat (batoza era acționată cu o locomotivă cu aburi). Singura legătură cu orașul era carul cu boi sau cu trenul, prin gara aflată la 6 km.

În aceste condiții dl. prof. Ștefan Popescu a trebuit să „navigheze” cu foarte mare atenție pentru a evita ciocnirea cu obstacole diverse, despre care nu știai niciodată de unde vin și cine le-a creat.

Ca director al școlii nu lăsa lucrurile la întâmplare: „criza” de cadre didactice calificate îl obliga de multe ori să suplinească titulari, și întotdeauna o făcea cu brio. Te făcea părtaș la ora aceea de matematică, fizică, chimie, biologie, istorie.

Dar domeniul în care a excelat era cel al muzicii. O voce de tenor desăvârșită, mâini care stăpâneau la perfecțiune vioara, talent deosebit în înființarea unor coruri obligatorii în epocă. Cu mijloacele de care dispuneau părinții, în perioada 1958 – 1961 a înființat și

instruit o mică orchestră cu care s-au luat diferite premii la concursurile interșcolare. Unele instrumente le aducea din propria „dotare” pentru elevii mai nevoiași.

Urmărind perfecțiunea în muzică nu pot să nu amintesc o povestire foarte edificatoare: avusese ocazia să audieze pe viu un concert al marelui Enescu la Ateneul Român, la București. După concert marcat de măiestria marelui muzician era hotărât să se întoarcă acasă, să distrugă vioara și să nu mai pună niciodată mâna pe un asemenea instrument. Din fericire s-a dezis de o asemenea hotărâre...

Deși eram copii de țară, mulți marcați de o improbabilă continuare a studiilor ne-a înșuflet o puternică sete de cunoaștere. Cu trenul ne-a dus la București pentru vizitarea expoziției Realizărilor Economiei Naționale Sovietice – era la modă ! Cu o remorcă descoperită și stând pe niște bănci de lemn ne-a dus la Filarmonica „Oltenia pentru un concert simfonic. Aici nu am plătit bilete, deși ocupaserăm câteva rânduri, dat fiind că o persoană din conducere a fost impresionată de participarea noastră la o asemenea manifestare și că... aveam și noi o orchestră la nivelul școli.

Pentru a vedea pe viu niște animale exotice ne-a dus la un spectacol de circ venit tocmai din Suedia... Poate copiii de azi nu înțeleg că în comună existau două aparate de radio cu baterii iar la căminul cultural se proiectau filme cu un generator, comuna fiind neelectrificată. Despre iluzia televizorului se spunea că este un radio la care poți să vezi artiștii sau pe cei care vorbesc. Prof. Ștefan Popescu – un om între oameni. Putea aspira la mai mult, dar rămâne omul care a dat tot ce trebuie școlii și comunei.

Oricine va aminti vreodată de această școală vizibilă de la mari distanțe de pe calea ferată dar și de pe șosea, nu o va putea despărți de imaginea prof. Ștefan Popescu.

L-am văzut ultima oară în anul 2004. Era încă în putere și sub cupola bisericii parohiale din Almăj l-am auzit pentru prima dată cântând muzică religioasă. Toată vechea imagine a corurilor din copilărie a dispărut. Aceasta era adevărata muzică legată de Domnul Profesor, adresată acum celui de sus și îngerilor din jurul său.

Merită să nu-l uităm niciodată!

Constantin Pană – Duican, fost elev

Cuvântul autorului

Această carte este rodul mai multor ani de cercetare începută în primăvara anului 2011 când am venit pentru prima oară în comuna Almăj pentru a afla mai multe informații despre cula din această localitate. Cu această ocazie l-am cunoscut pe prof. Ștefan Popescu care ne-a povestit foarte frumos despre trecutul acestei așezări. Așa am aflat că dumnealui încerca să scrie monografia comunei și în felul acesta să răspundă întrebărilor „*De când datează comuna? De unde i se trage numele? Cine a locuit-o?*”

Asemenea probleme m-au preocupat, ca dascăl, dar mai ales ca locuitor al acestei comune, și am socotit că-i bine să pun mâna pe condei și să caut răspunsurile întrebărilor ce pe bună dreptate se pun. N-am să uit rugămintea precum și îndemnul de a scrie ale lui Calucică Marin – Gică – să nu se ducă datele, să nu se piardă odată cu mine...

Și iată că acum pun mâna pe condei și-l las să alerge. Acum, la vârsta octogenarului, când odihna-l caută pe om, când simți îndemnul așa cum am arătat mai sus, chemarea trecutului istoric uitat al Almăjului.”¹

În timpul deplasărilor din acel an l-am ajutat cu diverse materiale necesare redactării acesteia, în primul rând cu „*Ghid monografic*” de Ioan Hațegan pe baza căruia domnul profesor Ștefan Popescu a scris o parte din informații din manuscrisul dumnealui într-o structură de monografie, precum și cu articolele din „*Arhivele Olteniei*”, „*Sănătatea în Dolj. Monografie sanitară*” referitoare la comuna Almăj.

Povestea continuă, în primăvara anului 2012, când o echipă a Centrului Județean pentru Conservarea Culturii Tradiționale Dolj, împreună cu arh. Marcel Berindei, consilier în cadrul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Dolj, s-a deplasat în comuna Almăj pentru a vedea cula din această localitate. Cu această ocazie prof. Ștefan Popescu ne-a înmănat manuscrisul

¹ Ștefan Popescu, *Monografia comunei Almăjiu*, manuscris, fila 1

în care strânsese de-a lungul timpului diversele informații necesare redactării monografiei și astfel ne-a predat greaua misiune de a finaliza această lucrare. Manuscrisul l-am predat primăriei Almăj, la finalul anului 2015, pentru a putea fi studiat de cei care vor dori să-l consulte și totodată să finalizeze, din toate punctele de vedere, monografia comunei Almăj.

Din păcate o mare parte din aceste informații nu au menționată sursa de unde au fost copiate și în felul acesta am fost nevoiți să reluăm cercetările prof. Ștefan Popescu, începând cu arhiva școlilor. În perioada 2013-2015 am studiat arhiva școlilor din Bogeia, Moșneni, Șitoaia și parțial Almăj cu îngăduința și sprijinul domnului Petre Milcu director al școlii „Gh. I. Pleșa” Almăj, al doamnei secretar Georgeta Ciobanu și al doamnei contabil Alina Teică. Volumul mare de informații și complexitatea lor ne-au determinat să scriem această carte despre școlile din comuna Almăj și astfel să finalizăm o parte din dorința (monografia) domnului prof. Ștefan Popescu.

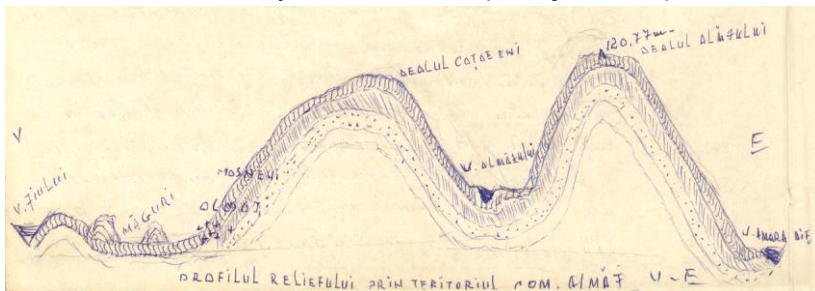
Prima parte este despre istoria așezării, continuând cu istoria școlilor din comuna Almăj, și în felul acesta menționând trecutul așezării în strânsă legătură cu înființarea învățământului în localitate. Fiecare sat – Almăj, Șitoaia, Bogeia, Moșneni – ce aparține de aceasta comună are o școală cu o bogată istorie în care se reflectă viața comunității locale de-a lungul timpului.

Cătălin Petrișor

Coordonate istorice ale comunei Almăj

În toate descrierile găsim comuna Almăj poziționată la 18 km N-V de Craiova și 25 de km de Filiași în apropierea drumului ce leagă cele două localități fiind situată pe șesul și pe dealul numit Almăj și în vecinătatea Luncii Jiului.

Din punct de vedere geografic se situează în zona de contact dintre Câmpia Olteană și Piemontul Getic² în zona de terase ce coboară spre valea Jiului. Atașăm mai jos reprezentarea grafică³ a reliefului comunei Almăj din manuscrisul prof. Ștefan Popescu:

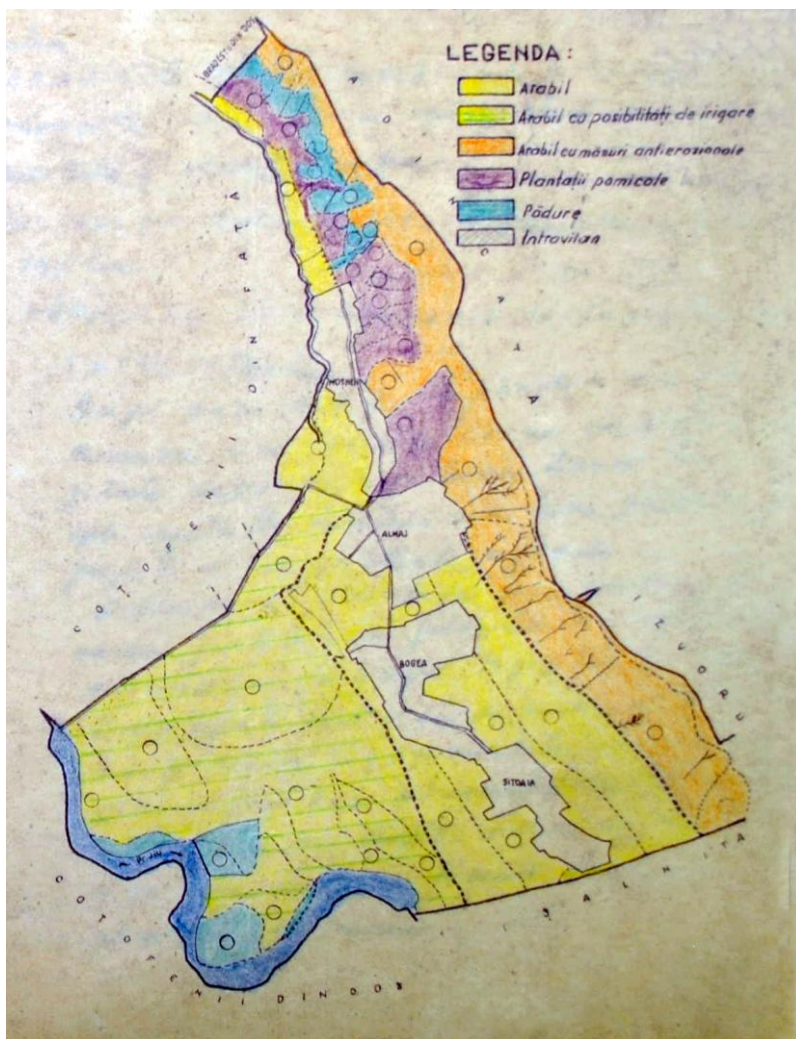
Dintr-o descriere de la sfârșitul secolul al XIX-lea observăm situația hidrografică de pe teritoriul comunei Almăj în acel moment care în mare parte este aceeași și acum, în afară de cele două poduri umblătoare: „În această comună, Jiul primește pârâul Almăjul, care ia naștere din Valea-Meteului și care se varsă în râul Jiul, lângă hotarul dintre comunele Coșovenii-din-Față și Almăjul; are acest pârâu direcțiunea N. spre S.; pe pârâul Almăjul sunt în această comună două podețe: unul lângă șoseaua națională și altul lângă cea vecinală. În cuprinsul comunei pe râul Jiul sunt două vaduri de poduri umblătoare.”⁴

² Vintilă Mihăilescu, *Dealurile și câmpiile României*, Editura Științifică, București, 1966, p. 294

³ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 8 verso

⁴ George Lahovari, C. I. Brătianu, Grigore Tocilescu, *Marele Dicționar geografic al României*, Vol. I, Stabilimentul Grafic J. V. Socecu, București, 1898, p. 58, (www.dacoromanica.ro)

Din cartograma, atașată în manuscrisul domnului profesor Ștefan Popescu⁵, realizată în anul 1978 vedem tipurile terenurilor de pe teritoriul comunei Almăj și localitățile învecinate.

⁵ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 23

În concluzie, în arealul comunei Almăj găsim de-a lungul timpului toate elementele necesare existenței unei comunități umane: în apropierea unei ape, așezată pe o înălțime, existența unui drum important în zonă, atât de necesar dezvoltării socio-economice în timp, a unei așezări.

În anul 2015 în componența comunei Almăj se află satele Almăj, Șitoaia, Moșneni și Bogeia. Dacă de-a lungul timpului satul Almăj îl găsim și sub numele de Almăj-Birnici sau Deleni⁶, Șitoaia și Moșneni și-au păstrat numele în timp, iar satul Bogeia la sfârșitul secolului al XIX-lea apare sub numele de Almăj de Jos.

Existența și continuitatea comunității umane în această zonă sunt confirmate de descoperirile arheologice făcute pe teritoriul comunei Almăj. Acest lucru este confirmat și de lista monumentelor istorice din județul Dolj⁷ a Ministerului Culturii și Patrimoniului Național unde găsim comuna Almăj la pozițiile 1, 2 și 3 cu următoarele repere:

- Situl arheologic de la Almăj, punct „Școala Generală” (codul din această listă este DJ-I-s-B-07868) din satul Almăj, comuna Almăj și se află în punct „Școala Generală”, în vecinătatea școlii, pe un bot de deal, la 200 m V de biserica satului Almăj;

- Așezare din sec. II p. Chr., epoca daco-romană (codul din această listă este DJ-I-s-B-07868.01) din satul Almăj, comuna Almăj și se află în punctul „Școala Generală”, în vecinătatea școlii, pe un bot de deal, la 197m V de biserica satului Almăj;

- Așezare din perioada neolitică (codul din această listă este DJ-I-s-B-07868.02) din satul Almăj, comuna Almăj și se află în punct „Școala Generală”, în vecinătatea școlii, pe un bot de deal, la 197 m V de biserica satului Almăj.

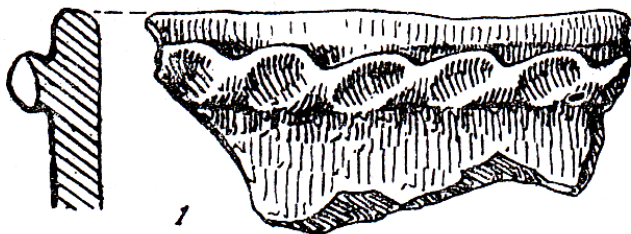
Se poate observa continuitatea așezării în timp începând din perioada neolitică, continuând cu perioada daco-romană, până în zilele noastre. Aceste situri arheologice au fost descoperite în timpul sondajelor făcute de arheologul Gh. Popilian (de la Muzeul Olteniei) în 1957 și 1964⁸. Din păcate aceste materiale descoperite în această

⁶ George Lahovari, *op.cit.*, pp. 59, 100

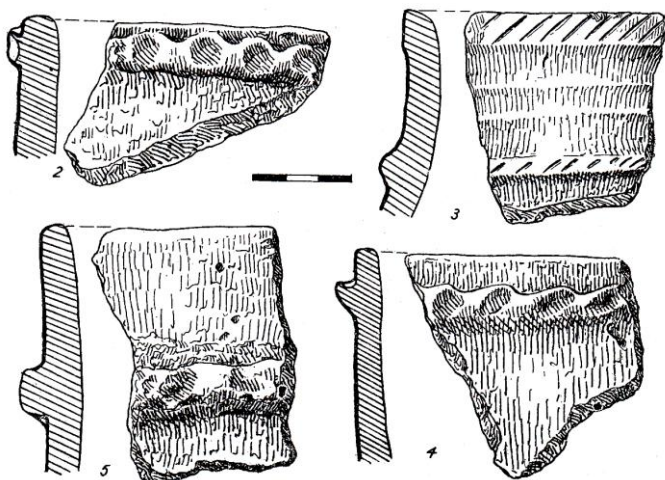
⁷ http://patrimoniul.gov.ro/images/LMI/LMI-2010_DJ.pdf

⁸ Doina Galbenu, *Câteva probleme ale perioadei de trecere de la neolitic la epoca bronzului în Oltenia*, în „Studii și cercetări de istorie veche”, tomul 23, nr. 2, București, 1972, p. 263

perioadă au rămas nepublicate în depozitele Muzeului Olteniei din Craiova, după cum ne relatează Doina Galbenu într-un studiu din anul 1972.

Figură – Fragment de ceramică descoperit la Almăj⁹

Figură – fragmente ceramice de la Almăj¹⁰

Totodată, pe „Valea Almăjului” au fost descoperite în anul 1951 cu ocazia lucrărilor pentru dublarea liniei ferate pe ruta Craiova - Filiași „la câteva zeci de metri vest de calea ferată, în terasa Jiului, au fost depistate resturi fosile de *Elephas primigenius* și în același orizont o dungă de pământ ars considerată o vatră de foc. Pe baza

⁹ *Ibidem*, p. 267 – figura 2

¹⁰ *Ibidem*, p. 268 – figura 3

acestor descoperiri s-a formulat ipoteza existenței în acest punct a unei locuiri paleolitice¹¹.

O descoperire importantă din epoca bronzului apare pentru prima dată publicată în articolul *Istoria preistoric*, în 1923, în care la a patra însemnare - *Un tipar din vârsta bronzului* - în revista „Arhivele Olteniei”, Nicolăescu Plopșor amintește de matrița de topor găsită la Almăj:

„La Muzeul Regional de Antichități se află o jumătate de tipar (fig. 1a) găsit la Almăj-Dolj. Împrejurările în care s-a găsit nu se cunosc. A fost adus d-lui Ciuceanu pentru Muzeu de un elev. Ne aflăm deci în fața unui loc unde se turnau lucruri de bronz.

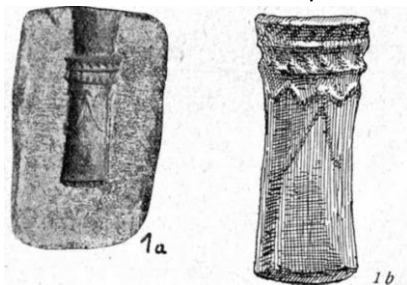
Tiparul e de micașist¹², și îmi vine a crede că nu a fost isprăvit, deoarece îi lipsesc atât găurile de pe margini pentru a se fixa jumătățile una în dreptul celeilalte, cât și jgheabul pâlnie prin care se turna bronzul topit.

Turnând gips în el am căpătat această formă de ciocan care se arată alături de tipar, fig. 1b.”¹³

În următorul număr al revistei „Arhivele Olteniei” din septembrie – octombrie 1923, Nicolăescu Plopșor vine cu completările de mai jos:

Fig. 1a – *Tipar de ciocan, Almăj – Dolj, mărime 1/2.*

Fig. 1b – *Forma ciocanului turnat în acest tipar, mărime 1/1.”*

Figură din „Arhivele Olteniei”, Anul II, nr. 8, iulie – august 1923, p. 299

¹¹ Cezar Avram, Paul-Emanoil Barbu, Dinică Ciobotea, Vladimir Osiac; coordonator: Cezar Avram, volumele au apărut sub egida Academiei Române, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” – Craiova, *Dicționarul istoric al localităților din județul Dolj*, vol. I A-C, Editura Alma, Craiova, 2004, p. 24

¹² MICAȘIST, micașisturi, s.n. Rocă șistoasă alcătuită în cea mai mare parte din straturi paralele de mică și de cuarț. – Din fr. *micaschiste*. DEX

¹³ C. S. Nicolăescu – Plopșor, *Istoria preistoric - Un tipar din vârsta bronzului*, în „Arhivele Olteniei”, Anul II, nr. 8, iulie-august 1923, p. 299

O confirmare mai recentă din acea epocă a comunităților umane ce au trăit pe teritoriul comunei Almăj este dată de descoperirea întâmplătoare a domnului Șerban Lazăr din această comună, în luna mai 2009, când săpa pentru fundația unui beci a găsit cioburi și oase. Arheologul Florin Ridiche, directorul Muzeului Olteniei care a descris fragmentele de ceramică descoperite le *„datează de la începutul Epocii Bronzului, din perioada 3200 – 2800 î. d.Hr. Pe continentul nostru era în plină desfășurare procesul de indo-europenizare, care a stat la baza formării actualelor popoare europene. Materialele arheologice descoperite indică o locuință distrusă de incendiu, așa cum o arată fragmentele de chirpici arse până la vitrifiere, care au urme de pari și nuiiele, din structura de rezistență a casei. Ceramica găsită prezintă decoruri specifice Culturii Coțofeni, caracteristică îndeosebi jumătății vestice a teritoriului de astăzi al României. De asemenea, s-a descoperit și ceramică datată la mijlocul Epocii Bronzului, în intervalul 2500 – 2000 î. d.Hr., sau din a doua Epocă a Fierului, în vremea dacilor, aproximativ 200 – 100 d. Chr., până la cucerirea Daciei de către romani. Toată ceramica descoperită a fost modelată cu mâna, roata olarului nefiind cunoscută în acele vremuri. Avem de-a face cu mici comunități umane, de 15 – 20 de familii, a căror medie de vârstă nu depășea, în acele vremuri, 20 ani.”*¹⁴

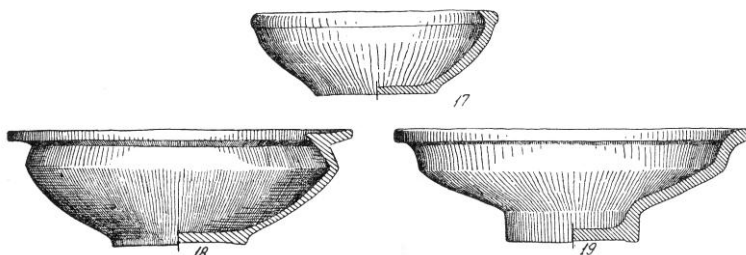
Șirul descoperirilor arheologice din arealul comunei Almăj se continuă cu cele din secolele III – IV p. Chr., cu semnalarea arheologului Octavian Toropu a unui *„grup de morminte de inhumație (nu se cunoaște numărul) din sec. al IV-lea care s-a găsit la Almăj. Nu se știe forma gropilor, orientarea scheletelor și nici poziția acestora. Mormintele conțineau și vase lucrate din lut ars.”*¹⁵. De asemenea, sunt menționate existența *„așezărilor din sec. VI – VII-lea care au ființat pe locul sau în apropierea unor așezări din secolele III-IV (Almăj)”*¹⁶. Totodată, pe teritoriul Almăjului s-a găsit o monedă romană *„1 AE Constantius Chlorus (293-305), Cyzic; 1 AE Heraclius”*

¹⁴ Gazeta de Sud, 4 mai 2009

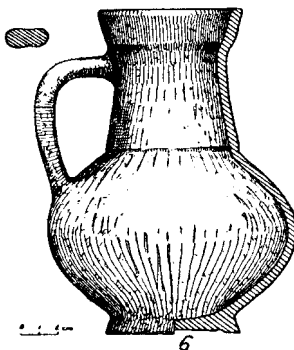
¹⁵ Octavian Toropu, *Romanitatea târzie și străromânii în Dacia Traiană Sud-Carpatică (secolele III-XI)*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1976, p. 14

¹⁶ *Ibidem*, p. 124

(612/3), *Nicomedia*¹⁷ care din colecția domnului prof. Șt. Mușatescu din Craiova a ajuns în inventarul Muzeului Olteniei.

Ceramică descoperită la Almăj

În toată această perioadă în localitățile din vecinătatea Almăjului – Ișalnița, Coțofenii din Față, Brădești (castrul roman de la Răcarii de Jos), Mălăești, Adâncata, Izvorul, Șimnicu de Sus s-au descoperit necropole, așezări din diverse perioade, fragmente ceramice, monede etc. care atestă prezența comunităților umane în zonă și în concluzie o activitate permanentă a oamenilor în acest areal.

În perioada dintre sec. al XII-lea – al XIV-lea, dezvoltarea economică a Craiovei, creșterea demografică a comunităților din Lunca Jiului, aici incluzând Șitoaia și Almăjul, vor duce la o organizare ierarhică în rândul comunităților rurale și anume obștile sătești. Pe la jumătatea secolului al XIV-lea, ca expresie a maturizării relațiilor socio-economice, încep să se organizeze statele feudale

¹⁷ *Ibidem*, p. 205

românești, voievodatele din Transilvania, Țara Românească și Moldova.

Poziția geografică a Craiovei, la intersecția mai multor căi de comunicație umană, au făcut din așezare un loc folosit pentru schimburile comerciale între produsele meșteșugărești și agricole venite din partea deluroasă și muntoasă cu cele din zona de câmpie și a bălților Dunării. Aproximarea de Craiova și poziționarea pe traseul drumului ce ducea la această localitate va influența tot timpul existența și dezvoltarea comunităților sătești de pe teritoriul actual al comunei Almăj.

Totodată, mutarea Băniei la Craiova și ridicarea la sfârșitul secolului al XV-lea a familiei boierești a Craioveștilor au fost alte cauze care au influențat o perioadă lungă de timp destinele comunităților obștești din Șitoaia, Almăj și Moșneni. După cum vom vedea din hrisoavele domnești Șitoaia și Almăjul vor deveni moșii boierești ale Craioveștilor. La începutul secolului al XVI-lea, comerțul și meșteșugurile se dezvoltă din ce în ce mai mult, crește importanța economică și politică a Băniei din Craiova, precum și județe ce aparțineau de aceasta, vămi etc. Totodată se intensifică legăturile dintre Bănia Olteniei și orașele transilvănene. Acest lucru este reliefat și de creșterea numărului documentelor emise de domnie rămase începând din această perioadă. Informații despre starea economică și politică a Țării Românești care să reflecte știrile despre viața socială a societății din acea perioadă se regăsesc în aceste documente domnești legate de diverse litigii privind dreptul de proprietate asupra pământului.

odată cu anul 1521 când începe ofensiva Imperiului Otoman asupra Europei Centrale au loc schimbări ce se vor reflecta și în viața politică a Țării Românești, de exemplu, cele peste 15 schimbări pe tronul domnesc ce au loc în perioada – sept. 1521 – septembrie 1525. Instabilitatea politică este simțită atunci de către toate comunitățile locale și implicit de cea din Almăj.

Acele rămase din a doua jumătate a secolului al XVI-lea atestă existența unor comunități sătești în arealul actualei comune Almăj. În aceste documente emise de cancelaria domnească – zapise de vânzare, de zălogire, testamente, cărți de hotărnicii etc. – vom găsi

atestatele celor două așezări Șitoaia și Almăj și numele lor. Începe lupta de acaparare a petecelor de pământ, se fac „zapise mincinoase” (false). Din această cauză era nevoie să se facă hotărnicii, măsurători de terenuri, catagrafii etc. Hotărnicile se făceau de către 6, 12 sau 24 boieri hotarnici, stabiliți prin porunci domnești.

În hrisovul din 7 septembrie 1557, emis de cancelaria domnească, în care Pătrașcu-voievod judecă situația satului Vianul, găsim menționate pe „*jupîneasa Maria, fata jupînesii Velicăi din Șătoaia, deci au căzut înaintea domniei mele și așa pâra înaintea domniei mele pe Gane portar, cum că acest satu ce scrie mai sus, Vianul, iaste al ei de moștenire.*”¹⁸ În concluzie, satul Șitoaia se afla în posesia familiei Radu Craiovescu (postelnic 1493-1501, 1505, 1507)¹⁹, soțul doamnei Velica încă din prima jumătate a secolului al XVI-lea. Tot în această genealogie este trecut Marcea din Șitoaia, postelnic, fiul Mariei, care era fata doamnei Velica. Postelnic Marcea din Șitoaia apare în documentele domnești (ultimul din 1575) legate de dreptul de proprietate a satului Cornet pe care „*Marcea au miluit pe o slugă a lui, anume Visul, pentru bună și dreaptă slujbă care i-au slujit prin alte țări străine*”²⁰.

*Prima atestare documentară a satului Almăj*²¹ este dată de hrisovul din 9 ianuarie 1566 prin care Petru cel Tânăr voievod întărește lui Roșea, Focșa și satului Milești „*ocina lor din Mileștii de Sus toată, cu lot hotarul pentru că le este veche și dreaptă ocină și dedină*”, în urma unei judecăți ce implica satul Hălmăjani și cnezul lor, marele spătar Stan, aceștia fiind părâți „*că au ocină până în apa Hălmăraziei*”. Totodată se amintește de o hotărnicie mai veche făcută de „*Părvu banul*”. Domnul a dat Mileștilor 12 boieri și au hotărnicit, ca „*satul Hălmăjaniei și cneazul lor (...) să țină pînă la vechile hotare*”. În concluzie, marele spătar Stan a pierdut judecata. Tot documentul se găsește în anexele de la sfârșitul cărții și denumirea locurilor folosite ca repere pentru delimitarea proprietăților din acea perioadă.

¹⁸ Damaschin Mioc, Marieta Adam Chiper, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească. Vol. V (1551-1565)*, Editura Academiei, 1983, p. 113-114, (www.dacoromanica.ro)

¹⁹ Ștefan Ștefănescu, *Bănia în Țara Românească*, Ediția a II-a, Editura Alma, Craiova, 2009, anexă

²⁰ Ștefan Ștefănescu, Olimpia Diaconescu, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească. Vol. VI (1566-1570)*, Editura Academiei, București, 1985, p. 213 (www.dacoromanica.ro)

²¹ *Ibidem*, p. 2

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea satul Almăj apare într-un document domnesc din timpul lui Mihnea voievod emis la data de 10 decembrie 1578 în legătură cu furtul unui bou „*de s-au plătit pentru un bou de furat de la Halmej și aspri 75*”²².

Din *Genealogia Craioveștilor* din volumul *Bănia în Țara Românească*²³ observăm că postelnicul Marcea din Șitoaia nu a avut urmași, iar în documentul domnesc emis la București în data de 17 mai 1589 sunt trecute în proprietatea surorii acestuia, Anca (din Coiani) care a fost căsătorită cu Neagoe, mare ban în perioada 1560 – 1562, mai multe sate printre care și „... *de peste Jiu satele anume: Halmăjul tot*...”²⁴

Pe această filieră moșia Almăjului o regăsim, la sfârșitul secolului al XVI-lea, în proprietatea marelui paharnic Șerban, viitorul domn Radu Șerban (1602 - 1611), de unde ajunge în posesia boierului Stan Grama din Bălteni care o cumpărase să dea „*acel sat tot și cu toate zestre fiicei lui anume Stana, să-i fie ocină de ohabă, ei și fiilor ei. Și a dat jupan Grama acel sat zestre fiicei sale mai sus-zise dinaintea mea și dinaintea tuturor boierilor. A scris Hamza luna august ... zile, în anul 7107 (1599)*”²⁵.

Din această perioadă este un document domnesc emis la Târgoviște în 27 mai 1603 unde este amintit un boier hotarnic Lambul postelnic din Șitoaia „... *și alții din Șutoae, Albești, Lumaș, Spineni, Gîrlești, Șipot, Amărăști, Milești, Goești, Laiutești, Zătreni, Hurezi, Cornet, Fratoștița, Groșarni, Breaza și Rogojini*”²⁶. Ultimul document pe care l-am găsit și în care este menționat ca boier

²² Mihail Roller, Ion Ionașcu, L. Lăzărescu – Ionescu, Barbu Cămpina, Eugen Stănescu, D. Prodan, *Documente privind istoria României. B. Țara Românească. Veacul XVI*, vol. IV (1571 - 1580), Editura Academiei, București, 1952, p. 353, (www.dacoromanica.ro)

²³ Ștefan Ștefănescu, *Bănia...*, anexă

²⁴ Ion Ionașcu, L. Lăzărescu – Ionescu, Barbu Cămpina, Eugen Stănescu, D. Prodan, Mihail Roller, *DIR – veacul XVI. B. Țara Românească*, vol. V (1581-1590), Editura Academiei, București, 1952, p. 403, (www.dacoromanica.ro)

²⁵ Damaschin Mioc, Ștefan Ștefănescu, Marieta Adam, Constantin Bălan, Maria Bălan, Sașa Caracaș, Ruxandra Cămărășescu, Olimpia Diaconescu, Coralia Fotino, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească. Vol. IX (1593-1600). Domnia lui Mihai Viteazul*, Editura Academiei, București, 1975, p. 463, (www.dacoromanica.ro)

²⁶ Maria Soveja, Doina Duca - Tinculescu, Reghina Dragomir, *Catalogul documentelor Țării Românești din arhivele statului – 1601-1620*, Vol. II, , București, 1974, p. 60-61, (www.dacoromanica.ro)

hotarnic postelnicul Lambru din Șitoaia este un document domnesc emis la Târgoviște în 24 noiembrie 1610²⁷. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea în documentele domnești este trecut ca boier hotarnic - Mihart postelnic din Șitoaia și apoi în a doua jumătate a secolului al XV-lea găsim pe fiii acestuia – Gherghina stolnic și Dumitrașco căpitan.

În timpul domniei lui Alexandru Iliăș voievod, din documentul domnesc emis la 5 august 1628, moșia Almăjului intră în posesia lui „*Barbu postelnicul și jupânesei lui, Neacșa, fata Gramei și cu feciorii lor, care Dumnezău le va da, ca să le fie satul Halmăjul din județul Jiului de Jos, totu satul cu totu hotarulu și cu toți rumânii și cu totu venitul din câmp, din pădure, din apă și de preste tot hotarul, cât să va găsi și să va alege, din hotaru până în hotaru, pre hotarul cel bătrân și pre semne*”²⁸. Tot documentul se găsește la sfârșitul cărții în anexe.

În concluzie, din prima jumătate a secolului al XVII-lea moșia Almăjului se află în posesia familiei boierului Barbu Poenaru și care va fi unul din boierii și dregătorii de bază în timpul domniei lui Matei Basarab (1632 - 1654), fiind și mare Ban în perioada 2 ianuarie 1644 – 22 decembrie 1644.²⁹

Existența și continuitatea comunităților satești de pe raza actualei comune Almăj se datorează poziției sale geografice care este strâns legată de localitatea Craiova, de drumurile ce treceau în zonă și o uneau pe aceasta cu restul lumii. Poziționarea în apropierea Văii Jiului este un alt factor important în dezvoltarea localității, ca de altfel toate celelalte localități – Coțofeni, Brădești etc., – aflate în arealul acesteia.

Începând cu secolul al XIII-lea, când încep să se formeze și să se consolideze statele românești, încep să apară modificări de structură și dezvoltare administrativă a acestora. Totodată vechile

²⁷ Mihail Roller, Ion Ionașcu, L. Lăzărescu – Ionescu, Barbu Cămpina, Eugen Stănescu, D. Prodan, *Documente privind istoria României. B. Țara Românească. Veacul XVII*, vol. I (1600 - 1610), Editura Academiei, București, 1951, p. 493

²⁸ Damaschin Mioc, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească. Vol. XXII (1628-1629)*, Editura Academiei, București, 1969, p. 297 (www.dacoromanica.ro)

²⁹ Ștefan Ștefănescu, *Bănia...*, p. 185

așezări încep să se contureze și să se transforme în localitățile pe care le știm în zilele noastre.

În lipsa izvoarelor scrise pentru cunoașterea trecutului, istoriografia s-a folosit de hărți începând cu antichitatea și mergând până în secolului XVIII-lea când apar primele cronicile scrise despre trecutul Țării Românești. Pentru Oltenia de o mare importanță sunt hărțile austriece din secolul al XVIII-lea întocmite în timpul ocupației Olteniei (1718-1739).

Harta lui Friedrich Schwantz desenată, lucrată între anii 1720 și 1722, cuprinde pe lângă Oltenia și mici părți din Transilvania, Bulgaria, Muntenia, Banat și Serbia. Peste un an, inginerul locotenent Berndt face o copie după harta ridicată de Schwantz și o mai completează cu stemele tuturor județelor din Oltenia, unde Mehedinți are stema un știubei cu albine, iar județul Dolj – Sil Inferior – un pește³⁰, produse care se regăsesc în categoria celor mai exportate din acea vreme din Oltenia. Totodată Almăjul era trecut pe hartă ca „*sat cu locuitori*” aparținând de județul Mehedinți.

În secolul al XVIII-lea, pădurile acopereau cea mai mare parte din suprafața Olteniei, fiind unul din elementele cele mai caracteristice ale peisajului geografic³¹, lucru confirmat și de harta lui Specht din 1790 realizată în timpul războiului austrieilor, din 1887-1791, cu Imperiul Otoman ce s-a desfășurat și pe teritoriul acesteia.

Existența pădurilor a încurajat creșterea porcilor, care erau lăsați să crească liberi prin pădure, iar datorită faptului că nu erau ceruți de turci, erau liberi la export, constituind în acea vreme unul din cele mai importante articole de export cu Transilvania și mai departe cu Imperiul Habsburgic.

Agricultura secolului al XVIII-lea era caracterizată printr-o cultură restrânsă pe suprafețe mici. Alături de pădure, cu multipla ei utilizare, pășunea ocupa mare parte din suprafața dealurilor, a colinelor și a câmpiei, atestând că păstoritul și creșterea vitelor erau formele principale ale economiei rurale de atunci. Agricultură în partea de

³⁰ Ioan C. Băcilă, *Oltenia sub Austriaci: un document cartografic*, în „Arhivele Olteniei”, anul III, nr. 12, martie-aprilie 1924, p. 114

³¹ Ana Toșa Turdeanu, *OLTENIA geografie istorică în hărțile secolului XVIII*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975, p. 107

nord a județului Dolj și-a păstrat această caracteristică pastorală până la începutul părții a doua a secolului al XIX-lea.

Totodată bogăția pomicolă a Olteniei nu apare în nici o hartă a secolului a XVIII-lea. Ea se deduce numai din ornamentația alegorică a hărții lui Schwantz, care cuprinde și fructe, simbolizând una din bogățiile caracteristice ale acestei provincii³².

Pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, negoțul intern devine foarte activ. La Craiova se ținea bălci de la 15 august până la 8 septembrie, iar târgurile săptămânale erau marțea și vinerea. Toată producția județului Dolj se concentra la Craiova³³. Așa cum am menționat, apropierea comunităților sătești din Almăj, Moșneni și Șitoaia de Craiova a avut un rol important în dezvoltarea acestora.

De o mare importanță pentru cunoașterea istoriei Olteniei, implicit a Almăjului, sunt lucrările și hărțile rusești – începând cu lucrarea *Mémoires historiques et géographiques sur la Valachie*³⁴ realizată de Bauer, în timpul războiului din 1768-1774, dintre ruși și turci, cu descrierea detaliată a satelor Țării Românești și continuând cu hărțile din secolul al XIX-lea.

Granița județului Mehedinți cu județul Dolj a fost până în 1831 la „numai unsprezece kilometri nord-vest de Craiova, apoi mergea cotit spre Jiu pe care-l atingea imediat la vest de cătunul Șitoaia 5-20, acesta rămânând în Dolj” după harta rusă din 1835.³⁵ Din această relatare vedem cât de mare era la acel moment satul Șitoaia având între 5-20 de curți, iar din datele statistice din anul 1828 populația avea „52 boi, 34 vaci, 7 cai, 204 oi, 13 capre, 15 stupi, 2 pogoane vie, 200 pruni”³⁶. La acel moment județul Mehedinți era cel mai mare din țară, având și cel mai mare număr de așezări omenești - 504³⁷.

³² *Ibidem*, p. 169

³³ Vasile Cărăbiș, *Bălciurile și târgurile din Oltenia în secolul al XIX-lea*, în „Historica”. Extras, vol. 2, Editura Academiei, București, 1971, p. 144

³⁴ Constantin C. Giurescu, *Principatele Române la începutul sec. Al. XIX-lea – Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeiul hărții militare ruse din 1835*, Editura Științifică, București, 1957, p. 10

³⁵ *Ibidem*, p. 60

³⁶ Cezar Avram, *Dicționarul...*, p. 27

³⁷ Constantin C. Giurescu, *Principatele Române...*, p. 62

În *Catagrafia obștească a Țării Românești*³⁸ din 1831 în plasa Amărăzii de Jos sunt trecute satele Almăju Birnici, proprietara moșiei era păhărniceasa Sultana Almăjanca, cu 110 familii și 24 feciori de muncă; Șitoaia, proprietarii moșiei Grigorie Murgășanu și lancu Socoteanu, cu 49 familii și 13 feciori de muncă și Almăju Moșneni proprietarii moșiei Matei Pașa și căpitanul Constandin Almăjanu, cu 55 de familii și 5 feciori de muncă.

În 1831 prin Regulamentul Organic are loc o mare schimbare în împărțirea administrativ teritorială a Țării Românești, când o mare parte din teritoriul județului Mehedinți trece la județul Dolj.

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, în zona de nord a Craiovei – Ișalnița, Almăj, Coțofenii din Față, Brădești – a fost o perioada de mare instabilitate pentru acest areal după cum povestește preotul Mihail Grigorian la începutul secolului al XX-lea: „*mai spun bătrânii, că înainte de anul 1864, unde este azi satul Ișalnița, erau câteva case în jurul bisericii, iar ceilalți oameni erau ascunși prin bordeie în pădure, prin dealul Folea, ori către Românești, ori către Jiu, căci nu era chip să stai la drumul mare. De cădeau caii de la poștalionul curierului, luau de la oameni cai fără plată, iar mai ales pentru biruri, îl vâna pe bietul român din gaură de șarpe. Atunci era timpul haiducitului.*”³⁹.

Dar indiferent de condiții politice externe sau interne comunitățile sătești din Oltenia, implicit cele din județul Dolj, cunosc o dezvoltare continuă începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cea ce necesită și o educație pentru toată populația.

³⁸ Ion Donat, Dinică Ciobotea, Ion Pătroiu, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, Editura Helios, Craiova, 2000, p. 49

³⁹ Preot Mihail Grigorian, *Pe drumurile copilărie... (Amintiri. Schițe. Note monografice)*, Institutul de Arte Grafice Ramuri, Craiova, 1920, Din publicațiile Comitetului Școlar „Ișalnița” (Dolj), p. 7

Învățământul în Oltenia

Pentru a înțelege motivul pentru care a fost scrisă această carte trebuie să vedem că imaginea școlii – ca instituție – nu a fost tot timpul cea cu care suntem noi obișnuiți acum. Școala a apărut și a evoluat în funcție de necesitățile și de posibilitățile societății, până să ajungă la forma actuală.

Dacă ne gândim la începuturile societății umane putem defini *educația* ca fiind „*acțiunea adulților de a transmite urmașilor experiența dobândită, pregătindu-i pentru viață și formându-i ca membri ai societății lor*”⁴⁰.

Odată cu formarea Țării Românești religia creștină a fost cea care a influențat secole de-a rândul întregul sistem de educație și învățământ din țările române ca de altfel în toată Europa. Astfel, în secolul al XV-lea, în toate cele trei țări românești se dezvoltă școala laică sub forma de *școală a gramaticilor*.

Începând cu secolul al XVII-lea ca urmare a dezvoltării comerțului și a statului ca instituție centrală de guvernare au determinat la creșterea numărului celor care doreau să aibă educație și pregătire mai bună. Boierii pentru a putea participa la conducerea statului au favorizat dezvoltarea instrucției în Moldova și Țara Românească. Totodată și-au trimis copii la studiu în străinătate. Astfel, în anul 1646, s-a întemeiat la Târgoviște o școală pentru fiii de boieri, cu 12 elevi, în care se predau greaca și latina, de unde denumirea ei de „*schola greca e latina*”⁴¹.

Nevoile bisericii ortodoxe de a-și forma preoți mai instruiți spre a lupta contra propagandei religiilor catolice și protestante au constituit, de asemenea, un alt motiv care a stimulat dezvoltarea școlii.

La începutul secolului al XVIII-lea, în Țara Românească și Moldova, odată cu instalarea domnilor fanarioți, conștienți de nevoia de a-și întări puterea lor politică și din necesitatea de exploatare mai eficientă a societății, recurg la variate mijloace, printre care și la școală.

⁴⁰ XXX, *Din istoria pedagogiei – Culegere de studii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1957, p. 15

⁴¹ *Ibidem*, p. 110

Ei au reorganizat unele din școlile mai vechi și au întemeiat școli noi. Astfel, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în Moldova (1766) și Țara Românească (1776), au avut loc două reforme școlare importante pentru dezvoltarea învățământului în România, când școlile în limba română au intrat în grija statului, alături de școlile grecești, devenind școli publice⁴².

Meseriașii și meșteșugarii au cunoscut o continuă dezvoltare și începând de la jumătatea secolului al XVIII-lea au simțit nevoia unui învățământ care să conțină și elemente noi de teorie și practică, astfel apărând o nouă clasă socială – burghezia.

Sfârșitul secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea este cunoscut ca și perioada revoluțiilor având loc atunci revoluția americană (1774-1783), revoluția belgiană (1787-1790), revoluția franceză de la 1789. O revendicare importantă a acestora se referea la necesitatea înființării și finanțării de către stat a școlilor și dreptul la școală pentru toți locuitorii.

Începuturile învățământului în mediul rural au avut loc, vorbim aici de sfârșitul secolul al XVIII-lea și începutul secolul al XIX-lea, când școala la sate era în tinda unei modeste biserici de sat sau, în general, pe lângă un știutor de carte – diac, grămatic – se adunau câțiva copii, cu tocmală, să învețe cunoștințe elementare de scris și citit.

După revoluția lui Tudor Vladimirescu din 1821 în Țara Românească, ca de altfel în toată lumea unde avuseră loc revoluții, se manifestă ideea că dezvoltarea societății stă în puterea educației, prin susținerea organizării de către stat a școlii, orientarea realistă a conținutului învățământului la nevoile comunităților locale, lărgirea dreptului populației la instrucție, utilizarea limbii naționale în școală.

Până la începutul secolului al XIX-lea „*învățământul la sate*” nu a existat în mod organizat decât în câteva locuri în țară și prin acesta trebuie să înțelegem că era vorba de o instrucție difuză, dar dominată de înțelepciunea populară, prin tradiții, obiceiuri, în literatura populară orală și în învățăturile desprinse din ritualul și literatura religioasă.

⁴² Nicolae Iorga, *Istoria învățământului românesc*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. X

Școala din satul Almăj

În contextul aplicării Regulamentului Organic în Țara Românească s-a adoptat și Regulamentul școlar în anul 1832. Un rol important în înființarea învățământului în Țara Românească l-a avut Petrache Poenaru, care din 1832, în calitate de director al *Eforiei Școalelor* va impulsiona dezvoltarea instituțională a tuturor tipurilor de școli din mediul urban și mai ales rural.

Un învățământ organizat, instituționalizat, a fost înființat în Almăj începând din anul 1838, în contextul înființării școlilor publice în Țara Românească. În *Lista candidaților de învățători din Plasa Amaradia*, județul Doljiu, la poziția numărul 6 este trecut – Piorescu Mihai – Mălăieștii de Sus și de Jos, Almăjiu Moșneni.⁴³ Lucru confirmat și de *Lista de câte școli s-au deschis în județul Doljiu sub care învățător și când, care învățători și câți școlari are până la 1 februarie 1839*, în plasa Amaradia – Piorescu Mihai – cătunele Mălăieștii de Sus și de Jos, Almăjiu Moșneni și care a deschis școala la 2 noiembrie 1838. Din acesta listă am dedus că numărul minim pentru o clasă era de 15/16 elevi, dar din păcate lipsește din manuscris partea unde era trecut numărul elevilor.⁴⁴ Înființarea unei școlii și în Almăj este confirmată și de însemnarea în alfabetul chirilic găsită pe o carte bisericească ce provine de la biserica din Almăj: „*din leatu 1838 s-au început școalele*”⁴⁵. Posibil ca această însemnare să fie scrisă de cel care va fi preot și va sluji la biserica din Almăj în acea perioadă - Gheorghe Iliescu.

În anul 1847 se decretează o nouă lege a învățământului prin care școlile se împart în: „școlile de la sate sau comunale, școlile de la orașe sau elementare, școlile desăvârșitoare sau academice care funcționează la București și Craiova. Obiectele care se învățau erau: scrierea slobodă, aritmetica, cunoștințe despre lucrul pământului,

⁴³ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 6/1838, fila 214

⁴⁴ *Idem*, dosar 4/1839, fila 36

⁴⁵ Aurelia Florescu, *Tezaur carte românească veche 1557-1830*, Editura Aius, Craiova, 2000, p. 130

*creșterea vitelor. Școala se deschidea la 1 octombrie și se închidea la 23 aprilie pentru ca vara elevii să-și ajute părinții.*⁴⁶

Școlile satești au fost suspendate după revoluția din 1848 și s-au redeschis pe baza ofisului nr. 12 din 11 ianuarie 1857⁴⁷ emis de caimacamul Alexandru Ghica, cel care înființase școlile satești și în 1838. În numeroase școli doljene învățătorii ocupau și alte funcții – preoți, logofeți de sat, cântăreți etc.

Cursurile școlilor satești se desfășurau ca și înainte – începând la 1 noiembrie și se terminau la 30 aprilie. Menționăm câteva din instrucțiunile Eforiei prevăzute pentru funcționarea învățământului la acel moment⁴⁸:

- să se primească la școală numai copii în vârstă de la 7 la 15 ani;
- învățătorul era obligat să țină „în perfectă stare” localul de școală, ferestrele se vor deschide, pentru aerisirea sălilor de clasă, „chiar și în timpul iernii”;
- numeroase alte îndatoriri se refereau la procesul instructiv-educativ, la formarea și „buna creștere” a copiilor;

Vom enumera condiții pe care trebuia să le îndeplinească un candidat ce dorea să predea într-o școală satească: *„să prezinte, obligatoriu, o dovadă semnată de aleșii satului, cu pecetea și „adeverință” de la subadministrația plășii – din care să rezulte că aveau „bune purtări” și erau recomandați de obștea satului respectiv.*⁴⁹

S-au semnalat multe abuzuri în legătură cu numirea candidaților de învățători satești. Un asemenea caz s-a întâmplat în Almăj caz fericit pentru noi acum, ce ne dă posibilitatea să aflăm numele învățătorului Alexandru Iliescu din comună și situația școlii din sat: *„Ni se pare semnificativ cazul învățătorului Alexandru Iliescu de la școala satului Almășul-Birnici, care era acuzat – pe nedrept – că „n-a ținut școală” în iarna anului 1857 – 1858. În realitate, el nu era pe placul proprietarului. Acest fapt rezultă clar din intervenția pe care o*

⁴⁶ Ilie Popescu Teiușan, „Anuarul școlilor normale de învățători”, Craiova, 1932, p. 12

⁴⁷ Nicolae Andrei, Gh. Pâmuță, *Istoria învățământului din Oltenia*, vol. II, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1981, p. 143

⁴⁸ *Ibidem*, p. 145

⁴⁹ *Ibidem*, p. 148

face – la 23 mai 1857 – George Marin Fontanin la Eforia Școalelor; „Am văzut cu mirare“ ordinul Eforiei nr. 874/1859 referitor la Alexandru Iliescu, „unul din cei mai buni învățători din Dolj“. La sfârșitul afirmațiilor sale, Fontanin trimite, la Eforie, dovada că învățătorul ținuse școala – de la 1 septembrie 1857 până la 23 aprilie 1858 – „neconținut“⁵⁰.

Din tabelele întocmite de inspectorul George M. Fontanin și de revizorul școlar, la sfârșitul lunii aprilie 1858, găsim Plasa Jiu de Sus o „școală cu un număr mare de elevi – Almăjul – Birnici și Șitoaia – cu 71 de elevi“⁵¹ pentru acea perioadă.

Numele învățătorul Alexandru Iliescu l-am găsit menționat în *Tabelul cu bunurile mobile de la Biserica parohială Almăj*⁵² din anul 1960 la poziția 16 - *Pomelnic – litere cirilice de mână de Alexandru Iliescu, la 1865 aprilie*. Putem presupune că la acel moment – 1865 – Alexandru Iliescu era tot învățător în sat. Fapt confirmat și de lucrarea „*Pe drumurile copilărie... (Amintiri. Schițe. Note monografice)*“ scrisă în anul 1920 de preotul Mihail Grigorian din descrierea pe care o face tatălui său găsim numele învățătorului Alexandru Iliescu: „*preotul Gheorghe Grigorian s-a născut în satul Moșneni—com. Almăj — din părinții Grigorie și Stana, oameni săraci, dar doritori să-și vadă singurul băiat, preot. S-a născut la anul 1857 Aprilie 22. A început să învețe carte în Almăj la Alexandru Iliescu, apoi la școala Obedeanu, la dascălul Valerian, care i-a schimbat numele de Grigorescu, cum se numea, în Grigorian.*“⁵³

După Unirea Principatelor din 1857 tânărul stat începe să acorde școlii un rol foarte important în dezvoltarea societății devenind „*institutul cel mai de frunte și interesul cel mai mare al unei națiuni civilizate*“ – după cum sublinia Ioan Maiorescu, în discursul său din 29 iunie 1860⁵⁴. Astfel, pentru o mai bună organizare a școlii sătești

⁵⁰ *Ibidem*

⁵¹ *Ibidem*, p. 151

⁵² Arhiva Școlii „Gh. I. Pleșa“ Almăj, dulapul nr. 4

⁵³ Preot Mihail Grigorian, *Pe drumurile copilărie...*, p. 18

⁵⁴ Nicolae Andrei, *op. cit.*, p. 183

se hotărăște ca, din anul 1860, să se dubleze remunerația învățătorului – de la 300 la 600 lei pe an⁵⁵.

Pentru a ne face o imagine a modului în care se desfășura la începutul anului 1861 și a putea face o comparare cu ce se întâmplă acum vom enumera condițiile și programa din acea perioadă:

„ – școala se desfășura din octombrie și până în aprilie, cursurile să se desfășoare dimineața, de la 8 la 11, și după-amiaza, de la 2 la 4;

- fetele erau așezate în bănci separate;

- programa prevedea la **clasa I**: silabisire și citire, scriere după model, învățarea rugăciunilor, prințipuri de numerație cu calcul în gând; iar la **clasa a II-a**: citirea liberă pe diferite cărți, scriere după model și dictando, catehismul religiei creștine, cele patru lucrări ale aritmeticii⁵⁶.

După cum remarcă și autorii volumului *Istoria învățământului în Oltenia* la acel moment anumite cunoștințe depășeau chiar și nivelul de cunoaștere al învățătorilor

La 25 noiembrie 1864⁵⁷ a fost promulgată *Legea instrucțiunii publice* fiind legea după care mult timp se va organiza învățământul în România. Cele mai importante principii de baza ale acestei legii sunt: *obligativitatea și gratuitatea învățământului pentru toți copiii de ambele sexe*.

Din păcate cea mai importantă prevedere a Legii instrucțiunii publice din 1864 va dura mult timp până va putea fi pusă în aplicare, deoarece majoritatea obligațiilor materiale au fost lăsate în sarcina comunei: „*plata salariului învățătorului, acordarea unor ajutoare – cărți, în principal – copiilor săraci, întreținerea localului, achiziționarea și păstrarea mobilierului, aprovizionarea cu combustibil etc.*”⁵⁸

Enumerăm câteva considerente generale, referitoare la învățământul în mediul rural, ale Legii din 1864 care va rămâne în vigoare până în 1893:

- obligatorie pentru toți copiii de ambele sexe, începând de la 8 la 12 ani;

⁵⁵ *Ibidem*

⁵⁶ *Ibidem*

⁵⁶ *Ibidem*, p. 189-190

⁵⁷ *Ibidem*, p. 196

⁵⁸ *Ibidem*, p. 198

- în școlile rurale cadrele didactice se numeau învățători;
- la început școala dura trei ani (clase), dar s-a trecut imediat la școala de patru clase;
- pentru comunele mari se prevedea o școală de fete separată de cea de băieți: în cele mai mici sate școlile erau mixte (art. 68)⁵⁹.

Legea instrucțiunii publice din 1864 a înscris în prevederile sale principiile democratice ale generalizării, obligativității, gratuității și egalității învățământului primar. Până la începutul primului război mondial (1914) această lege a suferit multe modificări pentru a putea fi adaptată la nevoile socio-economice și culturale ale societății românești din acea perioadă.

Din 30 octombrie 1887⁶⁰ de numele domnului învățător Ion Popescu este legată soarta învățământului în comuna Almăj. Până în anul 1930 când s-a pensionat tot ce înseamnă buna funcționare, construirea și înființarea de noi localuri de școală (școala mică și școala mare din Almăj, școala din Șitoaia, școala din Moșneni) dezvoltarea școlii din comuna Almăj în funcție de cerințele timpurilor de atunci au fost păstorite de acesta.

Datorită spiritului de bun gospodar al domnului învățător Ion Popescu am găsit arhiva școlii din Almăj bine organizată și astfel am putut să scriem istoricul acesteia.

De asemenea, din documentele găsite în *Dosarul I/1887-1888 – cuprinzând hârtiile ieșite din cancelaria școlii, comuna Almăjiu, Plasa Jiu de Sus – Dumbrava* vom afla situația școlii din comuna Almăj la care veneau copiii din satele – Almăjiu de Sus, Moșneni, Șitoaia, Almăj de Jos și măsurile luate pentru îmbunătățirea acesteia. Existența unor păduri întinse în partea de nord a județului Dolj pe la 1890, este confirmată și de faptul că s-a păstrat denumirea de Dumbrava în titulatura plasei Jiul de Sus – Dumbrava. Astfel sunt menționate „*pădurea Moșneni în întindere de 60 hectare ce aparține moșnenilor și pădurea Șitoaia de 27 ½ hectare ce aparține d-lui C. N. Mihail.*”⁶¹

⁵⁹ *Ibidem*, p. 201

⁶⁰ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 260/1900, fila 25

⁶¹ George Lahovari, *Marele Dicționar...*, p. 58

În anul școlar 1887-1888, școala mixtă din Almăj cu clase I-VI, funcționa cu trei clase având înmatriculați în clasa I 28 de băieți, clasa a II-a cu 5 băieți, clasa a III-a cu 6 băieți și nici o fata. Cu toate că populația școlară a comunei Almăj era de 65 de băieți și 13 fete la școală veneau foarte puțini, de exemplu în luna noiembrie au venit decât 10 băieți la clasa I⁶².

Situația găsită de domnul învățător Ion Popescu la școală era dezastruoasă. Localul școlii din Almăj era complet ruinat, mai ales acoperișul, iar domnul învățător nota că „*lemne nu sunt, în această iarnă copiii au degerat de frig, nici cu trei stâneni de lemne nu ne mai putem încălzi*”⁶³. Din această cauză copiii din Moșneni și Șitoaia nu mai vin, cei din Deleni (Almăj de Sus) vin puțini, scria domnul învățător în adresa către primărie din 8 februarie 1888. Pe tot parcursul acestui an școlar prezența elevilor este aproape nulă, se observă din tabelele cu situația populației școlare din comuna Almăj. Construirea unui nou local era o necesitate urgentă după cum se observă și din descrierea celui mai vechi la care este distrus „*cu deosebire acoperișul, șindriila stricată, grinzile se curbează, soba spartă scoate fum, localul are 3 încăperi și 3 uși și 7 ferestre*”⁶⁴.

În anul școlar 1888-1889 situația localului de școală este neschimbată aflăm din adresele trimise către autoritățile locale și județene (subprefect, revizorul școlar) de domnul învățător Ion Popescu și totodată solicitarea construirii unui nou local de școală. Din acest motiv școala va funcționa într-o încăpere a primăriei. În acest an școlar situația frecvenței elevilor la școală rămăsese neschimbată ținând cont mai ales de starea rea în care se afla localul de școală, fiind înscriși 46 elevi în cinci clase și o singură fată (Ana Popescu în clasa I) dintr-un total al populației școlare de 76 de băieți și 24 de fete⁶⁵.

În anul școlar 1889-1890 școala din Almăj avea elevi în toate cele 6 clase câte trebuia să existe la nivelul unei școli din mediul

⁶² Arhiva școlii din Almăj, *Dosar nr. I, anul 1887-1888, cuprinzând hârtiile ieșite din cancelaria școlii*, Tabelul cu populația școlară din comuna Almăj pe luna noiembrie 1887

⁶³ *Ibidem*

⁶⁴ *Ibidem* (manuscris Ștefan Popescu)

⁶⁵ *Idem, Dosar nr. I, anul 1888-1889, cuprinzând hârtiile ieșite din cancelaria școlii*, Tabelul cu situația populației școlare din comuna Almăj, plasa Jiu de Sus, pe luna septembrie 1888

rural, iar din populația școlară de 85 de băieți și 26 de fete erau înscriși la începutul anului 64 de băieți și 3 fete (2 în clasa I) ⁶⁶.

Din *Inventarul Școlii din comuna Almăjiu la finele anului școlar 1889-1890* ⁶⁷ aflăm că „*localul cel vechi s-a vândut prin licitație spre a se completa suma necesară pentru reconstruirea unui alt local, ce e și pus în lucrare*”. Din menționarea de mai sus se înțelege că și localul de școală ruinat și demolat fusese construit tot de comunitatea locală, dar din cauza autorităților locale ajunsese în această stare. Tot din acest inventar aflăm ce material didactic avea școala și starea lui precară în care se afla, mai ales băncile: „*șase bănci dintre care trei ruinate, una catedră veche, una masă ruinată, un scaun vechi, una tablă de calcul vechie, un dulap pentru arhivă, un metru liniar, un teu, un echer, un glob artificial, nouă hărți dintre care: Planiglobul, harta Daciei, a României, a județului Dolj, a Europei, Asiei, Africii, Americii și Oceaniei, optsprezece tabele intuitive pentru Istoria Naturală*”.

La sfârșitul secolului al XX-lea în *Marele Dicționar geografic al României* școala din Almăj este menționată că „*funcționează din anul 1834, este întreținută de Stat, localul fiind de zid*.” ⁶⁸

În această perioadă o caracteristică importantă din viața comunităților sătești în ceea ce privește finanțarea învățământului, având în vedere situația financiară precară a majorității populației, este donarea unor sume de bani de către proprietarii și arendașii moșiilor din județul Dolj sau a persoanelor cu o situație financiară bună către școli la începutul și sfârșitul anului școlar pentru cumpărarea de cărți. Astfel, doamna Elena Conduratu proprietara moșiei din Almăj dona la începutul anului școlar, în luna octombrie 1889, suma de 60 de lei pentru cumpărarea de cărți, iar la sfârșitul anului școlar, după susținerea examenului de final de an, din ziua de 20 iunie 1890, când au fost împărțite premiile elevilor în prezența primarului M. Ștefănescu și a consilierilor comunali, arendașul Anton Robinson a oferit 30 lei premii bănești și 20 lei pentru cumpărarea de cărți pentru

⁶⁶ *Ibidem*, Tabelul cu situația populației școlare din comuna Almăj, plasa Jiu de Sus, pe luna septembrie 1889

⁶⁷ *Ibidem*

⁶⁸ George Lahovari, *Marele Dicționar...*, p. 59

cei mai buni elevi⁶⁹. Totodată, la sfârșitul anului școlar „Librăria și tipografia Philip Lasar” din Craiova a donat cărți pentru a fi împărțite ca premii la școlile rurale din județul Dolj. Din acest document aflăm că din cei 54 de elevi care au studiat la școala din comuna Almăjiu, în anul școlar 1890-1891, 21 dintre ei au primit cărți ca premiu pentru rezultatele avute la învățătură⁷⁰.

Închiderea terenului școlii din Almăj în suprafață de ¼ hectar cu un gard de ulucă de 194 metri lungime devenise, în primăvara anului 1891, o necesitate edilitară de interes public pentru consiliul local din Almăj, acest teren fiind amenajat ca grădină școlară unde „domnul învățător cu elevii va planta și cultiva, pentru experiență”⁷¹. Și în felul acesta putem să consemnăm pentru prima dată folosirea în procesul de învățământ din comuna Almăj a grădinii școlare.

Rolul învățătorilor și implicarea acestora în viața comunităților locale, pe lângă predarea la școală, începe să crească din ce în ce mai mult; începând din acest an trebuia să îndeplinească și funcția de agenți poștali⁷².

În formularele privind *Școalele rurale existente*⁷³ trimise de Ministerul Cultelor și Instrucțiunilor Publice găsim descrierea noului local de școală construit „în comuna Almăjiu este 1 local de școală mixtă construit de comună are o sală de 7 metri lungime, 6 metri lățime și 3,40 metri înălțime fiind construită de comună. Școala are ¼ pogon în vatra satului și este construită din cărămidă”. Formularele au fost completate la 10 septembrie 1891, de domnul învățător Ion Popescu, primarul M. Ștefănescu și notarul comunei.

O descriere mai detaliată a localului de școală din Almăj este consemnată în *Inventarul de la finele anului 1891-1892*⁷⁴: „localul în stare bună construcție de zid având trei încăperi dintre care: una sală de clase, cancelarie și odaie pentru învățător. Camerele în total

⁶⁹ Arhiva școlii din Almăj, Dosar nr. I, anul 1889-1890, cuprinzând hârtiile ieșite din cancelaria școlei

⁷⁰ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 15/1891, fila 115

⁷¹ *Idem*, dosar 57/1892, fila 20, adresa nr. 5 din 10 martie 1891

⁷² Arhiva școlii din Almăj, *Dosar nr. II, anul 1890-1891, cuprinzând hârtiile intrate în cancelaria școlii*, ordinul nr. 13964 al Ministerului Cultelor și Instrucțiunilor Publice

⁷³ *Ibidem*, *Dosar nr. II, anul 1891-1892*, cuprinzând hârtiile intrate în cancelaria școlii, fila 1-3

⁷⁴ *Ibidem*, *Dosar nr. I, anul 1891-1892*, cuprinzând hârtiile ieșite din cancelaria școlii

sunt prevăzute cu șase uși și șase ferestre. Acoperișul cu tablă de fier vopsită”, iar elevii învățau în douăsprezece bănci noi, iar domnul învățător avea catedră nouă. Domnul profesor Ștefan Popescu a găsit menționate cătunele - Deleni, Moșneni, Bogeia, Șitoaia⁷⁵ în listele cu copiii de vârstă școlară întocmite la nivel local după registrele de stare civilă ale primăriei pe la 1891-1892, până atunci satul Bogeia era trecut în actele oficiale cu numele de Almăjiu de Jos.

Pentru anul școlar 1891-1892 aflăm situația școlară a elevilor din comuna din *Tabloul de populațiunea comunelor plăși, darea învățământului public* pentru plasa Jiu de Sus – Dumbrava unde sunt trecute pentru comuna Almăjiu – numărul școlilor 1 și frecventau cursuri în anul 1892 - 49 de băieți și 8 fete⁷⁶.

Din recensământul întocmit la 8 septembrie 1894 de către primarul Mihalache Ștefănescu, preotul Constantin Popescu și învățătorul Ion Popescu în comuna Almăj populația școlară ce trebuia să urmeze cursurile de la 1 septembrie era următoarea: Almăj de Sus 119, Moșneni 59, Șitoaia 85, Almăjiu de Jos 99. Din păcate numărul celor înscriși era mai mic în comparație cu cei care erau obligați să vină la școală: clasa I 25 elevi, clasa a II-a 22, clasa a III-a 16; clasa a IV-a 11; clasa a V-a 4; clasa a VI-a 5, adică dintr-un total de 362 de copii erau înscriși doar 83 în luna septembrie 1894. Dar numărul celor care frecventau era mult mai mic, astfel, în septembrie au venit 56 de băieți, în octombrie 49 de băieți, noiembrie 65 de băieți, decembrie 71 de băieți, în ianuarie 65 de băieți și o fată în clasa a II-a, în februarie 66 de băieți, martie 64 de băieți, aprilie 68 de băieți, mai 55 de băieți. Această situație dezastruoasă se va menține mult timp. În concluzie, în ultimii 25 de ani din secolul al XIX-lea, din documentele existente în arhiva școlii din Almăj se poate observa frecvența scăzută a elevilor față de numărul mare de copii ce trebuia să urmeze școala. Aceeași situație se înregistrează și la nivelul regiunii Oltenia, astfel, din datele statistice, de la sfârșitul anului școlar 1899-1900, „numărul elevilor înscriși în școlile comunale

⁷⁵ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 100

⁷⁶ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 269/1892, fila 108

existente în Oltenia reprezintă doar 15,65% din totalul copiilor în vârstă de școală (dintre care: 13,09% băieți și 2,56% fete)⁷⁷.

Dintr-un certificat școlar (scolastic) emis de școala din Almăj, în anul 1895, aflăm materiile studiate în această perioadă: religie, citirea și scrierea, calculul aritmetic, înv. real; clasa a II-a: scrierea și exercițiu gramatică, citirea, ex. de compunere, ex. de memorie, matematică, religia, istoria, geografia, ex. de intuiție, caligrafia, desen⁷⁸.

La sfârșitul secolului al XIX-lea condițiile optime de funcționare în care se desfășura procesul de învățământ era o prioritate atât pentru autoritățile sanitare cât și pentru cele locale, iar pentru îndeplinirea acestora în toamna anului 1896 primăria comunei Almăj trebuia să „procure un termometru și 2 scui pători; termometrul va fi așezat pe peretele clasei; iar scui pătorile vor fi așezate în 2 unghiuri ale clasei și vor fi umplute pe jumătate cu apă și ca să se poată procura aceste obiecte suma ce a fost aprobată în bugetul 1896/1897 la Art. 1 partea cheltuielilor pentru reparația școlii și Primăriei; înzestrarea din nou a 2 ferestre la școală, un ventilator, un hârdău de apă cu slăvină (cep) și o cană de băut apă”⁷⁹.

În anul 1896, *Legea asupra învățământului primar și normal-primar*, aduce o nouă formă a învățământului, având același conținut atât pentru școlile de la orașe și sate, în schimb durata studiilor era de 5 ani la sate, iar la orașe de 4 ani. Școlile rurale erau organizate pe divizii:

- divizia I – pentru clasa I;
- divizia a II-a – clasa a II-a și a III-a;
- divizia a III-a – clasa a IV-a și a V-a.⁸⁰

Inițiatorul acestei legi, Petru Poni, în dorința de a contribui la ridicarea nivelului cultural al satelor, a prevăzut ca în fiecare sat și cătun să se înființeze. câte o școală, și a încercat să înlăture deosebirile existente între școala elementară rurală și cea urbană

⁷⁷ Nicolae Andrei, *op. cit.*, p. 402

⁷⁸ Arhiva școlii din Almăj, *Dosar nr. I, anul 1895*, cuprinzând hârtiile ieșite din cancelaria școalei

⁷⁹ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ, dosar 22/1896*, fila 41, adresa nr. 18 din 31 octombrie 1896

⁸⁰ Nicolae Andrei, *op.cit.*, p. 371

Statul român încerca o dezvoltare a învățământului în mediul rural prin obligativitatea înființării de școli primare în toate localitățile cu peste 40 de copii și la obligativitatea școlarizării tuturor copiilor în vârstă de la 7 la 14 ani. Totodată, la sate, elevii care nu împliniseră încă – la absolvirea celor cinci clase – vârsta de 14 ani și nu intraseră în vreo școală secundară erau obligați să frecventeze, săptămânal, în cel puțin două ore pe zi, timp de 2 ani, lecții sau *cursuri complementare*.⁸¹

Învățătorii, prin activitatea lor, desfășurată în afara școlii – *înființarea de școli de adulți, biblioteci populare, case de citire, cercuri de cultură, șezători populare, organizarea de cantine școlare, grădini de legume, asociații pentru arendări și cumpărări de pământ, bănci populare*⁸² – au încercat să se implice cât mai mult în viața societății rurale și în felul acesta devenind un stâlp de bază al comunității sătești.

Implicarea învățătorilor pentru îmbunătățirea condițiilor socio-economice a comunităților locale prin înființarea băncilor populare se observă și din creșterea numărului acestora. Astfel, în anul 1898 a fost înființată o singură bancă în județul Dolj și numai după 8 ani, în 1908, numărul acestora a ajuns la 107⁸³. În Almăj banca populară a fost înființată în anul 1905⁸⁴.

Din primăvara anului 1900 s-a hotărât înființarea cercurilor culturale în județul Dolj „din ordinul circular nr. 227/10 martie 1900, adresat învățătorilor cu începere din luna curentă s-au înființat și în județul Dolj cercurile culturale care au ca scop de a lărgi sfera de cunoștințe a învățătorilor și de a instrui pe săteni și a le cultiva sentimentele”,⁸⁵ iar la poziția nr. 15 este trecut cercul cultural format din învățătorii și învățătoarele din comunele: Brădești, Coțofenii din Față, Coțofenii din Dos, Almăjiu, Mihăița, Ișalnița, Breasta, Predești și Cernele, și se vor întruni la Ișalnița.⁸⁶ Din documentele emise de

⁸¹ *Ibidem*

⁸² *Ibidem*, p. 505

⁸³ *Ibidem*, p. 512

⁸⁴ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 96

⁸⁵ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 260/1900, fila 3

⁸⁶ *Ibidem*, fila 4 verso

acest cerc reiese că președintele cercului va fi mult timp domnul învățător Ion Popescu din Almăj.

Totodată, la sfârșitul secolul al XIX-lea, învățământul la sate poate fi caracterizat printr-o proastă remunerație a învățătorilor, o stare completă de sărăcie a populației determinând o prezență slabă a copiilor la școală. Din această cauză numărul celor care știau carte în Almăj era foarte mic aflăm dintr-o descriere a comunei din anul 1900: „*în cătunul Almăjiu Birnici: știu carte: bărbați – 156; femei – 6; nu știu: bărbați -548; femei – 351; Șitoaia: știu carte: bărbați – 8; femei – 1; nu știu: bărbați 256; femei – 162; Moșneni: știu carte: bărbați – 23; femei – 1; nu știu: bărbați – 132; femei – 106.*”⁸⁷

Numărul mare al celor care nu știau carte fiind foarte mare s-au înființat școlile de adulți, la orașe dar mai ales la sate. În preajma răscoalei din 1907 procentul analfabeților din țara noastră era de 82,67%. În 1904 a fost elaborat *Regulamentul pentru școlile de adulți* prin care se stabileau tipurile de astfel de școli: școli de adulți de curs primar cu două secții – secția analfabeților și secția știutorilor de carte; cursurile libere destinate a completa cultura generală a participanților.⁸⁸

Sfârșitul secolului al XIX-lea, și începutul secolului al XX-lea, este marcat de grele condiții social-economice în mediul rural, unde principala problemă era lipsa pământului care genera o sărăcie profundă, foamete și mizerie.

În toată această perioadă proprietarii moșiilor din Almăj au încercat să susțină școala din Almăj prin acordarea la festivitățile de premiere de la sfârșitul anului școlar a unor sume de bani, ca de exemplu, „*doamna Elena Conduratu proprietara moșiei din această comună, a binevoit a oferi suma de 100 lei pentru a se cumpăra cărți elevilor școlaei*”⁸⁹. Autoritățile școlare județene recomandau ca „*școlarii, care absolvesc învățământul primar, e nemerit a li se da cărți, care să le mărească cercul cunoștințelor relative la lucrarea*

⁸⁷ Arhiva Școlii din Almăj, Dosar nr. 3, anul școlar 1899 – 1900, cuprinzând corespondența cu Revizorul și alte autorități școlare

⁸⁸ Nicolae Andrei, *op. cit.*, p. 524

⁸⁹ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 5/1897, fila 65, Adresa nr. 29 din 24 septembrie 1897

pământului, la cultura pomilor și la creșterea vitelor, și cărți, care să contribuie la dezvoltarea și întărirea iubirii de limba și neamul românesc.”⁹⁰

Încercările din această perioadă de a ajuta populația rurală, cu ajutorul învățătorilor, printr-o activitate extrașcolară, prin înființarea de cămine culturale, șezători sătești, biblioteci publice locale, bănci și cooperative sătești au avut o mică șansă de izbândă. O concluzie grăitoare în încercarea înțelegerii situației de la sate este explicată de un tânăr învățător, Spiridon Popescu, în articolul *Contribuții la munca pentru ridicarea poporului (Scrisori, către învățători, preoți și către cei care vor să-și cunoască neamul)*, București, 1905: „... vei încerca să-i vorbești despre apă, de pildă, țăranul te va întrerupe cu o singură vorbă: **«pământ, domnule»**. Vei cerca să vorbești despre cer: **«pământ, domnule»**. Vei cerca să vorbești despre condiții de dezvoltare a plantelor: **«pământ, domnule»**; despre creșterea vitelor: **«pământ, domnule»**; despre școală: **«pământ, domnule»**; despre legi: **«pământ, domnule»**; despre orice: **«pământ, domnule. N-avem pământ.**”⁹¹

Pământul era singura sursă de venit din acea perioadă și pentru comuna Almăj, lucru confirmat de descrierea fizică și economică redactată de domnul învățător Ion Popescu. La îndeletnicirile casnice erau trecute munca pământului și creșterea vitelor, și anume cereale – grâu, orz, porumb, ovăz – , animale: boi - 673, vaci -178, oi - 1555, capre - 29, cai – 89, porci – 257; dintre păsări se cresc mai ales găini și găște și se face vânzare în orașul Craiova; meșteșuguri – zece croitori și șase dulgheri; viermi de mătase – se cultivă de 164 femei și se produc aproximativ 350 kg de gogoși, ce nu se comercializau în afară; se cultivau vii pe 145 ha; și în mod special se lucra în grădini de zarzavat unde se cultivau la nivelul anului 1900: ceapă – 64 000 kg evaluate la 3 200 lei; usturoi – 5 600 funii evaluate la 1 120 lei; varză – 30 000 căpățâni evaluate la 900 lei; castraveți – 40 000 bucăți evaluate la 400 lei; praz – 50 000 fire evaluate la 500 lei;

⁹⁰ Arhiva Școlii din Almăj, *Dosar nr. II, anul 1896*, cuprinzând hârtiile intrate în cancelaria școalei, Ordin nr. 5096 din 17 iunie 1896

⁹¹ Nicolae Andrei, *op. cit.*, p. 501-502

sfeclă și ridichi – 4 000 căpățâni evaluate la 80 lei; ardei evaluat la 100 lei⁹².

Cantinele școlare au fost un mijloc important de sprijinire a copiilor ce doreau să vină la școală pe întreaga perioadă a secolului al XX-lea folosit de învățători din mediul rural.

O altă măsură, luată la sfârșitul secolului al XIX-lea, promovată de învățători și care a venit în sprijinul comunităților sătești folosite la educarea acestora, a fost înființarea pe lângă școli a *grădini de legume*. Autoritățile școlare județene introduc la școlile de la sate „*practica agricolă pentru fiecare elev din divizia 3 care va fi obligat a-și parcela și planta după modelul de la școala o mică porțiune din grădina părintească (răsaduri, pomi)*. *Nota la știința agricolă atât la promovare se va da fiecărui elev ținând seamă nu numai de cunoștințele pe care le are din horticultură și agricultură cât mai ales de silințele și munca pe care a depus-o în grădina școlii și în grădina părintească și de rezultatele ce au dobândit.*”⁹³ Astfel, grădina școlară devine un mijloc important în educarea copiilor și comunității locale din Almăj după cum nota domnul învățător Ion Popescu în anul 1903: „*grădina școlară măsoara 1070 m.p. (3 februarie 1903), fiind cultivată cu pomi și viță de vie, în mici porțiuni cu grâu, porumb, orz, in, lucernă; deosebit s-au format trei straturi calde în care se află răsad de varză, pătlăgele, ardei și flori din care parte s-a cultivat în grădină și parte s-a dat elevilor. Cultura se face de către elevii diviziilor a II-a și a III-a. Folosul bănesc nu se cunoaște deoarece cantitățile de producțiune s-a dat mai mult elevilor. Sătenii urmează exemplul, căci mare parte au cultivat lucernă. Se speră că în scurt timp mulți săteni vor face straturi calde după exemplul școlii*”⁹⁴.

O instituție importantă la dezvoltarea învățământului rural a fost înființarea *Casei școalelor*, prin legea din 10 martie 1896, fiind „*destinată să administreze construcția de clădiri pentru școlile*

⁹² Arhiva Școlii din Almăj, *Dosar nr. 3, anul 1900-1901*, cuprinzător de toate hârtiile de corespondență cu revizorul și alte autorități

⁹³ *Ibidem*, ordinul Revizorului din 9 august 1902

⁹⁴ Arhiva Școlii din Almăj, *Dosar nr. 3, anul 1902-1903*, cuprinzător de toate hârtiile de corespondență cu revizorul și alte autorități, adresa din 8 aprilie 1903, (manuscris Ștefan Popescu, fila 96)

*primare, mai ales sătești, precum și înzestrarea unităților de învățământ.*⁹⁵

Curcile culturale erau alcătuite din învățători de la un grup de școli învecinate și se desfășurau în ședințe între învățători în care se discutau probleme metodice legate de învățământ și ședințe publice – care cuprindeau o conferință, urmată de un program artistic⁹⁶.

Șezătorile populare din mediul rural de la începutul secolului al XX-lea au fost o formă de început de manifestare cultural – artistică care vor fi reglementate prin *Legea asupra învățământului primar și normal primar*⁹⁷ din 1933.

Răscoala din 1907

Nemulțumirile locuitorilor de la sate erau determinate de sistemul învoielilor agricole pe baza cărora arendașii îi înșelau pe aceștia, precum și lipsa pământului au fost doar câteva din cauzele răscoalei din 1907. Din păcate și pentru populația comunei Almăj *Răscoala din 1907* a fost marcată de morții și răniții din această localitate.

Vom reda relatarea domnului învățător Ion Popescu din 4 aprilie 1907: *„Mișcarea țăranilor a început în dimineața zilei de 11 martie când doi țărani turmentați de băutură s-au dus la conacul domnului Gh. Pleșea din Almăj și au somat pe Ilie Gruici, arendaș, să mute gardul pe care în primăvara lui 1906 i-l plantase pe pământul presupus al locuitorilor, cuprinzând prin acest gard o bucată de teren în mărimea cam de 50 m.p. Arendașul nu l-a mutat iar ei l-au distrus pe întindere de 22 m. Chemat la fața locului, M. Ștefănescu, primarul comunei, a sfătuit arendașul să mute gardul așa cum spun sătenii, pentru liniștea lor, dar acesta n-a făcut-o. Pe tot parcursul zilei de 12 martie a fost liniște. În dimineața zilei de 13 martie un mare grup de săteni s-a dus la primărie să ceară socoteală primarului că de ce să dea în judecată pe cei doi săteni vinovați de distrugerea gardului. Grupul cere să se aibă în vedere că toți l-au distrus. Învățătorul Ion*

⁹⁵ Nicolae Andrei, *op. cit.*, p. 518

⁹⁶ Nicolae Andrei, *op. cit.*, p. 519

⁹⁷ Nicolae Andrei, *op. cit.*, p. 523

Popescu a intervenit arătându-le că nu s-a încheiat proces verbal și să fie siguri că gardul se va muta. Îndârjiți, țăranii vociferează că se vor răscula ca și cei din alte părți din țară. Învățătorul redactează o reclamație către prefect cu păsurile lor pe care țăranii o semnează. O delegație din trei săteni plus primarul merg la prefect, cei rămași merg și doboară o coșare din scândură ce pretind că e construită tot pe pământul lor, după care se retrag până seara, însă sătenii din Șitoaia devastează gardul domnului Dima Mihail. Delegația se înapoiază seara și vede gardul stricat. Cu greu primarul trimite sătenii acasă iar el se înapoiază la prefectură. Un consilier îl sfătuisese să se retragă. Pe la ora opt seara doi săteni între care un veteran strigă în gura mare tot satul să dea foc conacului domnului Ilie Gruici, proprietatea lui Ion Gh. Pleșea. Înv. Ion Popescu le-a spus că delegația a adus de la prefectură un răspuns favorabil dar nu s-au liniștit. În dimineața următoare, miercuri 14, era liniște. Dar după ceva timp au început să se strângă grupuri, grupuri spre primărie, înarmați cu securi, „îndârjiți de vreo câțiva capi și de veterani“. S-au retras de la primărie și au doborât un stâlp telefonic. Au mers apoi și au devastat pătulele cu porumb și casele, după care s-au deplasat la conacul lui Gh. Pleșea de la Beharca. După plecare învățătorul a dat drumul la copii și apoi a plecat la Craiova. Anunță revizorul școlar; armata este chemată și sosește joi, 15 martie, după ce se devastaseră și alte trei mici conace din cătunul Moșneni, între care și casele domnului primar. O bună parte a regretat ce a făcut. Toți se liniștiseră, numai veteranii mai vociferau zicând că să care bucatele acasă. În Șitoaia țăranii au cărat acasă porumbul de la conacul domnului Mihail și voiau să ia și grâul, dacă nu venea armata. Învățătorul spune: Pe ziua de vineri, 16 martie au făcut cu preotul rugăciuni în tot satul și la vorbirile ce le țineau izbucneau cu toții în lacrimi de plâns căindu-se de ceea ce au făcut. Duminică, 18 martie au început reparațiunile. Acum toate bucatele s-au adus la loc, de asemenea cea mai mare parte din lucrurile din casă s-au adus, chiar și banii. Pătulele și gardurile le-au reparat cu toți împreună. În ziua de 17 martie s-au aflat 9 morți și 2 răniți grav care, de asemenea, au murit. Munca câmpului va începe tot în condițiile de mai înainte. Ulterior s-au mai înaintat parchetului acte pentru sătenii dați în urmărire. După răsccoală foarte mulți săteni discutau că „dacă

nu era gardul nu se făcea nimic“. Învrăjbiții au fost în primul rând veteranii care cereau pământ...”⁹⁸

Continuăm cu relatarea domnului învățător Ștefan Popescu din manuscrisul său, în care explică cum a fost înăbușită Răscoala din 1907 în comuna Almăj: *„Intervenția armatei în Almăj, chemată de boieri și de primar. Locotenentul Cernătescu, nepotul boierului Pleșea, n-a manifestat nici cel mai mic sentiment de milă față de semenii lui. Pe drumul ce ducea la moara comunală spre Beharca, dincolo de podul de peste pârâul Almăj, răsculații au fost împușcați. Un alt loc de execuție a fost stabilit „la nuc“, acolo unde ulterior s-a ridicat o troiță cu participarea boierului Jean Cristescu”⁹⁹.*

Acest eveniment a rămas mult timp în memoria comunității locale, astfel, putem consemna povestea domnului Constantin Pană din Boga: *„Fără a intra în amănuntele acestui eveniment în zonă, trebuie precizat că Tribunalul pentru judecarea țăranilor răsculați a funcționat în clădirea fostei Gări CFR Coțofeni (azi, demolată), lângă satul Beharca. Fără a se emite o hotărâre judecătorească scrisă, cei nevinovați erau eliberați în direcția satului Beharca, iar cei vinovați erau „eliberați” în direcția Almăj; drum tragic, pentru că la pod îi așteptau jandarmii care trebuia să-i împuște.*

Povesteau bătrânii că unul dintre cei „executați”, fără a fi rănit de salva trasă de jandarmi, s-a aruncat la pământ și și-a tras șuba peste cap. Atunci când jandarmul venit să le tragă glonțul de grație l-a întrebat dacă este mort, acesta a răspuns scurt: - Ba! - Așteaptă până scapătă soarele și fugi!... A fugit țăranul speriat de moarte și a stat ascuns mult timp prin pădure. S-a întors acasă când s-au liniștit apele.

Din spusele bunicului acest om era din familia Vieru, străbunicul tatălui lui Lucian Vieru de la primăria Almăj.”¹⁰⁰

Cu aportul preotului Dumitru Bălașa, care a găsit buletinele de deces în arhiva parohiei comunei Almăj, putem menționa numele victimelor Răscoalei din 1907 din Almăj:

„Chirilă Ioan C-tin, mort la 17 martie, ora 12;

Ion Stan Bănică, mort la 17 martie, ora 12;

⁹⁸ Ștefan Popescu, *ms.*, filele 35, 36

⁹⁹ *Ibidem*, filele 39, 40

¹⁰⁰ Constantin Pană, născut în Boga – în anul 1947, manuscris, fișa nr. 9

D-tru Marin Oprea Dioni, mort la 18 martie, ora 6 dimineața;
Grigorie Ilie Dincă Badea, de 21 ani, mort la 17 martie, ora 6;
D-tru C-tin Țamboi, de 57 ani, mort la 17 martie, ora 6;
Ion Radu Boțog, de 49 ani, mort 17 martie, ora 6 dimineața;
Ilie Radu Boțog, de 38 ani, mort la 17 martie, ora 6;
C-tin Nicolae Tălăban, de 40 ani, mort la 17 martie, ora 12;
Ion Ion Nucu, de 50 ani, mort la 17 martie, ora 12¹⁰¹.

Ecourile răscoalei din 1907 și sprijinul elevilor care studiau la liceele din Craiova au fost mari, o mare parte dintre ei erau din lumea satelor. Acest lucru a fost remarcat și de prof. N. G. Dinculescu, ctitorul școlii din satul Bogeia, care în acea perioadă era profesor în Craiova, și care în anul 1947, scria următoarele: „... *nu puțini au fost elevii de curs superior care – fie că vor fi cunoscut sau nu solidarizarea studențimii universitare cu revendicările țăranilor, mergeau pe la bariere să ațâțe pe sătenii veniți la oraș după târguieli.*”¹⁰²

Spiru Haret, ministrul învățământului de la începutul secolului al XX-lea, considera școala și cadrele didactice drept una dintre pârgurile cele mai însemnate ale ridicării nivelului satelor; el a stimulat și a preluat inițiativele pozitive ale învățătorilor și profesorilor, organizând o mișcare cu un rol apreciabil în viața socială, educativă și culturală a epocii, mulți dintre membrii ei fiind considerați drept instigatori în marea răscoală țărănească din 1907. Pentru educația patriotică a introdus serbările școlare prilejuite de marile sărbători naționale, a înzestrat școlile cu tablouri istorice, a cerut marilor personalități ale culturii să participe la elaborarea unor cărți de lectură cu bogat conținut moral, realizate într-o frumoasă formă artistică.

Din datele statistice notate de domnul învățător Ion Popescu la începutul și sfârșitul anului școlar 1909 -1910 remarcăm că situația școlii din Almăj rămăsese neschimbată, adică un număr mare de copii trebuia să studieze într-o singură clasă: „la 6 octombrie 1909 în clasa I erau 29 băieți și o fată; clasa a II-a - 17 băieți și 3 fete; clasa a III-a 18 băieți și 2 fete; clasa a IV-a 11 băieți; clasa a V-a 7 băieți; în total 82

¹⁰¹ Dumitru Bălașa, *Dicționar istoric al localităților din Oltenia*, în „*Mitropolia Olteniei*“, seria nouă – anul XLII, nr. 1-3, ianuarie – iunie 1990, Craiova, p. 301

¹⁰² Nicolae Andrei, *op. cit.*, p. 470 (apud. N. G. Dinculescu, în art. „1907“, în „*Gânduri noi*“ a Liceului D. A. Sturza din Craiova, an I, nr. 1-2, iulie - septembrie, 1947, p. 21-22)

băieți, 6 fete. La 22 iunie 1910 erau înscriși 86 băieți și 6 fete. Au frecventat regulat școala în clasa I 24 băieți și o fată; în clasa a II-a 13 băieți și 2 fete; clasa a III-a 16 băieți și 2 fete; clasa a IV-a 11 băieți; clasa a V-a 6 băieți, în total au fost înscriși 86 băieți, 6 fete, 92 copii; și au venit regulat la școală 70 băieți, 5 fete, în total 75 de copii. Numărul elevilor premiați la examen au fost 6 băieți, au promovat clasa I 18 băieți și o fată; clasa a II-a 9 băieți; clasa a III-a 12 băieți și 2 fete; clasa a IV-a 8 băieți, clasa a V-a 8 băieți; în total 55 băieți, 3 fete, adică 58 de copii.¹⁰³

Necesitatea unui nou local de școală, atât în Almăj unde veneau copiii din satele Almăj, Moșneni și Bogeia cât și în satul Șitoaia, este evidentă după cum observăm din informațiile scrise în volumul *Sănătatea în Dolj - Monografia sanitară*, publicată pentru prima oară în 1910, în care doctorul Charles H. Laugier ne explică conform normelor sanitare din acea perioadă că în cele 2 săli de clasă (una în Almăj și una în Șitoaia – casă închiriată), după cubajul lor puteau să studieze un număr de 115 de copii, iar în realitate erau 129 de copii, rezultând 14 copii care suprapopulau clasele; realitatea era mult mai rea dacă ținem cont că numărul copiilor înscriși la vârsta de școală era de 374 băieți și 161 fete, în total 535 de copii, ce trebuia să intre în cele 2 săli de clasă¹⁰⁴.

Profesorul Ștefan Popescu în manuscrisul *Monografia comunei Almăjiu* a spicuit câteva date, din dosarele arhivei școlii din Almăj, referitoare la activitatea Domnului Învățător Ion Popescu pe anul școlar 1909-1910: „la 29 iunie 1910, învățătorul a funcționat singur la 5 clase. Grădina școlară de 950 m² era cultivată cu legume, lucernă și viță de vie, pomi roditori și flori, 7 stupi primitivi și unu sistematic. La lucrul manual – copiii au realizat împletituri din paie, pălării. Învățătorul era casier și contabil la Banca Populară și primea 300 de lei. Școala a fost inspectată odată de revizorul școlar și notată BINE. Școala nu avea bibliotecă, corul școlii cânta la biserică.”¹⁰⁵

¹⁰³ Școala rurală din com. Almăjiu, anul 1909-1910, Dosar nr. 1 de toate hârtiile relative la obligativitate și statistică

¹⁰⁴ Charles H. Laugier, *Sănătatea în Dolj - Monografia sanitară*, Ediția a II-a, Editura Printex, Craiova, 2010, tipărită de C.J.C.P.C.T. Dolj, p. 102

¹⁰⁵ Ștefan Popescu, ms., fila 105

În această perioadă autoritățile locale și județene încercau prin diverse rapoarte să descrie și să reflecteze situația din județ precum și necesitățile pe care le aveau comunitățile locale după cum raporta administrația plasei Filiași, de care aparținea în acel moment – comuna Almăj – *„avea o populației totală de 2370 suflete, 2 localuri de școală – unul propriu în stare bună iar celălalt cu chirie în stare proastă și impropriu destinației lui; sunt frecventate de 145 elevi; iar cu etatea de școală sunt 545, cauza de nu urmează toți este că școalele sunt neîncăpătoare. Starea sanitară a populațiunii este satisfăcătoare. Comuna are 3 cârciumi, arendate cu câte 300 lei anual fiecare. Comuna are nevoie de următoarele îmbunătățiri: se simte nevoia de facere din nou a 2 poduri; unul peste pâraul Almăjiu și altul pe șoseaua vecinală Almăjiu – Ișalnița – Brădești din Dos la punctul cimitirul Almăjiu.*¹⁰⁶

Școala mare din Almăj – Cula din Almăj –

Imagine de la începutul anilor '70¹⁰⁷

¹⁰⁶ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, Fond *Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 23/1910, fila 144, adresa nr. 1606, din 16 septembrie 1910

¹⁰⁷ Iancu Atanasescu (Tănăsescu), *Arhitectura originală a Olteniei. Cartea I – Culele*, manuscris, p. 99

secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, învățământul din Oltenia este marcat de astfel de acte de caritate prin care cei ce dețineau moșii sau o stare materială mai bună au construit școli în mediul rural. Referitor la Almăj se poate presupune că momentul Răscoalei din 1907 să fi avut un rol important în gestul domnului Pleșa. Acesta va continua actele de caritate față de comunitatea locală din comuna Almăj așa cum aflăm dintr-o adresă a primăriei către Prefectura județului Dolj din anul 1914: *„Am onoare a înainta D-voastre odată cu acesta încheierea consiliului comunal al acestei comune sub nr. 9, Relativ la darea autorizației de noi Dlui M. Ștefănescu Primarul acestei comune a se prezenta înaintea onor Tribunal Dolj pentru autentificarea contractului cu Domnul Proprietar Ion G. Pleșia pentru cumpărarea a 58 hectare și 2503 mp. pământ oferit de D-sa ca Izlaz acestei comune, Rugându-vă binevoiți a dispoza.*

Primar M. Ștefănescu

*Secretar, M. Boenescu*¹¹¹

Înainte de a continua povestea învățământului din comuna Almăj vom vorbi despre acest sediu de școală care este clasificată ca monument istoric și în felul acesta vom lămuri evoluția din punct de vedere arhitectural al acesteia – ea fiind la începuturile o culă, iar ulterior prin modificările aduse în timp a ajuns la actuala formă arhitecturală.

Importanța culelor este subliniată de numeroasele studii, clasificări făcute de-a lungul timpului de către diverși cercetători - începând de la istorici, arhitecți și terminând cu cei îndrăgostiți de aceste monumente arhitectonice ale poporului român. Referitor la cea din Almăj ultimul studiu a fost scris în 2013 de prof. Petre Milcu (directorul școlii din Almăj în acel moment), prof. Eliza Laura Stancu cu titlul *„Cula „Barbu Poenaru“ din Almăj, județul Dolj”*. Se vor mai publica studii fiindcă aceste forme de arhitectură românească trebuie înțelese în contextul istoric al momentului când au fost construite.

Cula din Almăj a fost construită în anul 1764 de către Barbu Poenaru, după cum menționa Virgil Drăghiceanu în anul 1929 că este scris pe inscripția ce se află deasupra ușii de intrare din partea

¹¹¹ *Idem, dosar 45/1914, fila 19, adresa nr. 330/1914 mai 8*

de sud a clădirii: „Cula din Almăj-Dolj. F. (adică Barbu Poenaru, Vel Postelnic, anul 1764).”¹¹² În discuțiile cu domnul profesor Ștefan Popescu, din anul 2013, acesta menționa că inscripția ar exista și acum sub izolația exterioară a clădirii.

În volumul cu ilustrații „*Monumente de artă țărănească din România*”, scris de Ion Voinescu, prefațat de Nicolae Iorga, tipărit în anul 1908, putem vedea cum arăta Cula din Almăj înainte de a deveni școală (planșa nr. 17).

Cula din Almăj la începutul secolului al XX-lea¹¹³

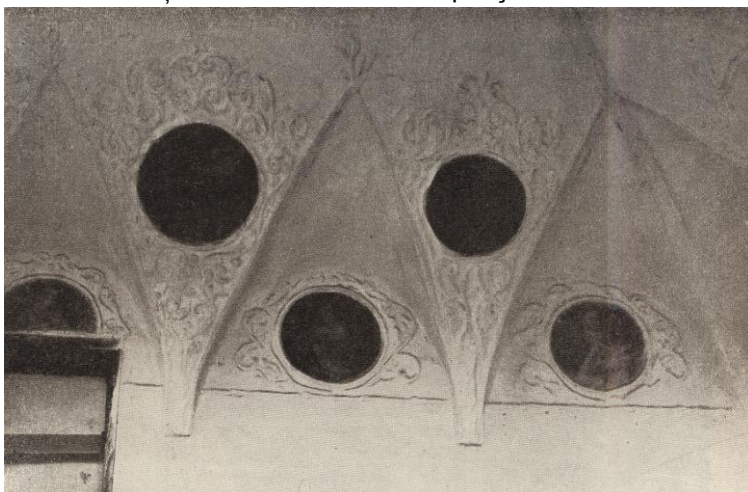
În această poză se vede cula din Almăj iar în fundal se observă Biserica din Almăj și alte clădiri ce se aflau între aceasta și biserică în acea perioadă. Se observă existența unor pilaștri la colțuri și elemente din arhitectura specifică culelor: panourile, brâul delimitator dintre nivele fapt ce confirmă existența încă a cel puțin unui nivel prin observarea panourilor rămase de la etajul superior. De asemenea, față de actuala formă a clădirii, ferestrele erau mai mici ca

¹¹² Virgiliu Drăghiceanu, *Comunicări*, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, XXII, fasc. 61, iulie-septembrie 1929, Așezământul tipografic Datina Românească, Vălenii de Munte, p. 138, (www.cimec.ro)

¹¹³ Ion Voinescu, *Monumente de artă țărănească din România*, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, București, 1908, planșa nr. 17

dimensiuni, nivelul solului era mai jos în comparație cu cel actual; se observă o diferență de aprox. 2 m, fapt „ce ar face posibilă și existența unui beci, care ar fi existat și a fost umplut și astupat cu ocazia ultimilor prefaceri”, idee susținută de arhitectul Ștefan Balș în articolul „*Vechi locuințe boierești din Gorj*”¹¹⁴, clădirea având laturile de 8 m în interior și ziduri de 1 m grosime.

Totodată, sălile de clasă din continuarea culei spre biserică nu erau construite la acel moment, în spațiul respectiv, existând în schimb construcții anexe care aveau acoperișul din stuf.

Interiorul culei din Almăj la începutul secolului al XX-lea¹¹⁵

În imaginea de mai sus se pare că sunt medalioanele de pe zidul dinspre nord. Din povestirile prof. Ștefan Popescu am aflat că ele reprezentau cele patru anotimpuri.

Unicitatea acestei cule este dată de interiorul încăperii ce s-a păstrat până acum. Redând frumoasa descriere a interiorului culei din Almăj scrisă de arhitectul Ștefan Balș, în anul 1954: „*sala cea mare, luminată cu două ferestre pe latura sud și două pe latura vest, este boltită cu boltă mănăstirească prevăzută cu patru lunete pe*

¹¹⁴ Ștefan Balș, *Vechi locuințe boierești din Gorj*, în „*Studii și cercetări de istoria artei*”, anul I, iulie-decembrie 1954, nr. 3-4, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, p. 89

¹¹⁵ Ion Voinescu, *Monumente...*, planșa nr. 18

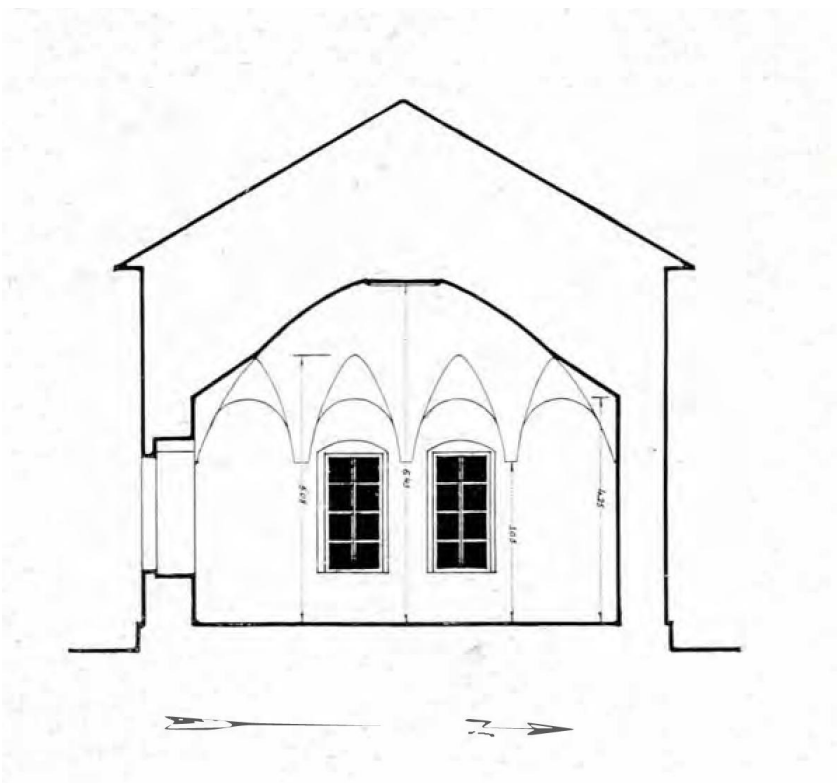
*fiecare latură. Fiecare din aceste lunete și fiecare picior de boltă ce coboară între ele este decorat cu câte un medalion pictat cu figuri alegorice și împodobit împrejur cu bogate stucaturi cu motive vegetale. Muchiile intersecțiilor între boltă și lunete sunt și ele decorate cu un profil îngust, terminat la capăt cu motive similare. La mijloc, cheia bolții este și ea decorată cu un medalion de diametru mult mai mare, împodobit în același fel cu stucaturi, dar fără pictură.*¹¹⁶

În momentul când Ioan G. Pleșa a donat această culă, înainte de vara anului 1912, a adăugat în partea de est, spre biserică, două săli de clasă după cum am observat din descrierea imobilului din adresa primăriei în care anunța acest eveniment. Antreul menționat în document este *„vestibul în care se afla probabil o scară care urca la catul de sus, astăzi distrus”*¹¹⁷ menționa arhitectul Nicolae Ghika-Budești în descrierea pe care o făcea Culei din Almăj în opera sa *„Evoluția arhitecturii în Muntenia și în Oltenia. Partea a Patra – Noul stil din veacul al XVIII-lea”* publicată în anul 1936. Totodată de la el ne-a rămas ipoteza că *„la catul de sus se găsea o altă încăpere cu foișor pe stâlpi care a fost dărâmată acum vreo douăzeci până la treizeci de ani; dar nu avem nici un document asupra acestei părți a clădirii”*. Legenda orală locală confirmă existența acestui foișor; am aflat din interviul luat profesorului Ștefan Popescu – *„Elena Almăjeanu, ultima proprietăreasă a moșiei Almăj stătea la balcon și arunca bomboane copiilor care pășteau oi în poiană”*.

¹¹⁶ Ștefan Balș, *Vechi...*, p. 89

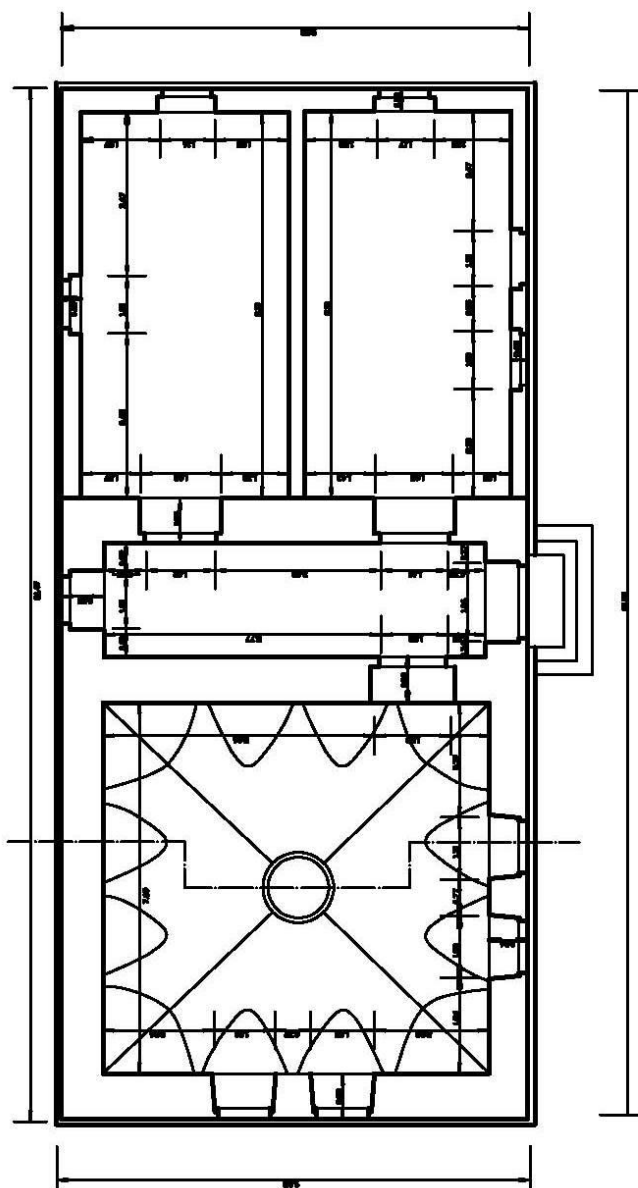
¹¹⁷ Nicolae Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și în Oltenia. Partea a Patra – Noul stil din veacul al XVIII-lea*, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, anul XXIX, 1936, Tipografia Datina Românească, Vălenii de Munte, p. 59, (www.dacoromanica.ro, www.cimec.ro)

În volumul „*Evoluția arhitecturii în Muntenia și în Oltenia. Partea a Patra – Noul stil din veacul al XVIII-lea*” sunt publicate secțiunea prin bolți și planul orizontal al școlii din Almăj realizate de arhitectul Iancu Atanasescu cel care în anul 1974 va scrie cartea „*Culelele din Oltenia*” unde la loc de frunte se află Cula – școală din Almăj.

Secțiunea prin bolți – relevu realizat de arhitectul Iancu Atanasescu¹¹⁸

¹¹⁸ *Ibidem*, planșa PLLXXV, fig. 158

Planul orizontal – relevu realizat de arhitectul Iancu Atanasescu¹¹⁹

Construirea celor două săli de clasă au modificat forma arhitecturală a culei dar intrarea ei în patrimoniul comunității locale din Almăj a dus la salvarea clădirii de la distrugere, după cum remarcă și Radu și Sarmiza Crețeanu în volumul „*Culele din România*“, publicat în anul 1969, care constatau că aceste cule din zona de șes au cunoscut o mai rapidă degradare și distrugere în prima jumătate a secolului al XX-lea¹²⁰. Astfel, din păcate, în anul 2015 în județul Dolj mai există trei cule: la Almăj, Cernătești și Brabova.

Toată lumea este de acord cu faptul că termenul *culă* are ca origine etimologică cuvântul *kule* din limba turcă. În majoritatea limbilor în care se regăsește acest cuvânt are aceeași semantică și structură de bază și este acela de *turn* cu dublul scop: de apărare și de veghe.

Pentru a înțelege mai bine motivul apariției culelor trebuie să înțelegem mai întâi situația geo-politică existentă în această parte a Europei la momentul în care se presupune că au fost construite acestea. În primul rând pentru puține cule s-au păstrat mărturii sigure care să ateste perioada când au fost construite. Mai ales că aceste monumente au început să fie studiate din punct de vedere arhitectonic începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Marele istoric Nicolae Iorga sintetizează, în prefața cărții *Monumente de artă țărănească din România* scrisă de Ion Voinescu la începutul secolului al XX-lea, necesitatea construirii culelor: „*E o adaptare la anume nevoi de viață. Mă grăbesc a spune că n-am făcut-o noi, ci am luat-o gata făcută. Se petreceau în părțile precarei noastre autonomii și administrației noastre, oricum, rânduite, prădăciuni întâmplătoare de ale stăpânilor, și războaiele turco-rusești și turco-austriece aduceau și dincolo de Dunăre jefuitori cu grămadă, dar starea vecinică de atac și apărare nu există, din fericire. În părțile sârbești de dincolo de apă acesta era însă cazul: de aceia acolo orice casă a fost o culă, un castel. Și prin raialele turcești de pe malul nostru dunărean le-am împrumutat, prin veacul al XV-lea ori al XVI-lea, cu atât mai mult că în Oltenia pe acest timp*

¹¹⁹ *Ibidem*, planșa PLLXXV, fig. 159

¹²⁰ Radu Crețeanu, Sarmiza Crețeanu, *Culele din România*, Editura Meridiane, București, 1969, p. 6

boierii cei mulți și mărunți duceau între sine lupte dese și înverșunate.”¹²¹

Legenda orală locală menționează că „la construcția culei, cărămida necesară a fost lucrată lângă matca pârâului Almăj (pământ de altfel propice pentru așa ceva în zilele noastre). Transportul de aici până la locul construcției s-a făcut „din mână-n mână” printr-un lanț uman care, se pare, ar fi atins lungimea de 1 km”¹²².

În cel mai complex studiu despre „Culele din Oltenia” scris de arhitectul Iancu Atanasescu este explicată modalitatea în care a fost construită Cula din Almăj, astfel: „tăvănitul camerelor se făcea și prin boltirea în penetrație. Mai întâi se construiau o serie de boltiri triunghiulare, adică niște secțiuni oblice de cilindri sprijiniți pe console. În felul acesta se reduc dimensiunile camerei; boltirea mare fiind cu o rază mică se reducea din înălțime”¹²³.

Imagini din podul Școlii din Almăj unde se vede tavanul culei și boltirile acestuia și alte ziduri ce confirmă existența a încă unui etaj. Arhitectul Atanasescu menționează în lucrarea sa cum a fost construită bolta de la Cula din Almăj: „boltirea era făcută cu cărămidă dispusă radial, pe muchie, prin împletirea ei fără tipare”¹²⁴, iar „zidăria este masivă, din cărămidă îngustă, legată cu mortar de var gras cu rosturi pline, iar pereții au 1 m grosime”¹²⁵.

¹²¹ Ion Voinescu, *op. cit.*, p. 5-6

¹²² Constantin Pană, născut în Boga – în anul 1947, manuscris, fișa nr. 10

¹²³ Iancu Atanasescu, Valeriu Grama, *Culele din Oltenia*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1974, p. 49

¹²⁴ *Ibidem*, p. 69

¹²⁵ *Ibidem*

Totodată în pod se păstrează mai multe metereze sau creneluri care sunt de formă trapezoidală și serveau la apărarea culei, putându-se trage prin acest orificiu cu arme de foc, ele fiind mai înguste la exterior și mai largi la interior pentru a putea acoperi o zonă cât mai mare de tragere cu armele de foc.

În vestibulul sau antreul dintre încăperea culei ce a mai rămas și cele două săli adăugate se afla, probabil, scara care ducea la caturile de sus.

Continuăm povestea cu istoricul Școlii din Almăj în care vom folosi denumirile date de localnici pentru vechea școală construită în 1890-1891 de școala mică și, școala mare, pentru cula donată în 1912 de Ioan G. Pleșa.

Din însemnările prof. Ștefan Popescu găsite în arhiva școlii aflăm câteva din măsurile edilitare întreprinse în anul școlar 1913-1914, pentru buna funcționare a celor două școli: „*Localul vechi al școlii (școala mică) a fost folosit în vara trecută (1913) era lazaret (spital) pentru holerici de reparații, zidărie, acoperiși, giurgiuvele. Localul cel nou donat de Ion Gh. Pleșa în toamna anului 1912 are nevoie de reparații la acoperiși, vopsitul tocului și facerea unui tavan*”¹²⁶, totodată, menționează că „*grădina școlii este cultivată cu copii. Se face altoirea viței de vie. Sunt trei stupi primitivi și unul sistematic. Grădina școlii mici are 1280 m.p., grădina școlii mari are 4800 m.p.*”¹²⁷

Începând din anul 1911, Ministerul Instrucțiunii și Cultelor și Administrația Casei Școalelor, prin Ministrul I. G. Duca și Administrator M. Popescu anunța printr-o adresă autoritățile județene și comunale „*de a institui comitete locale, care să aibă o parte din atribuțiunile serviciului de supraveghere a clădirilor școlare. Aceste comitete se vor forma din Primar, Preot și Învățătorul diriginte local. Comitetele în chestiune vor avea atribuțiunea să observe în mod permanent buna calitate a materialelor, potrivit caietului de sarcini, și buna executare a clădirii.*”¹²⁸ În timp sarcinile comitetelor locale vor fi mărite, ele fiind cele care vor gestiona toate nevoile școlilor din mediul rural.

Cu toate că situația localurilor de școală se îmbunătățise, din *Tabloul – de situația școalelor comunelor plășii Filiași* pe anul 1914, vedem că numărul celor care nu veneau la școală era tot mare: „*populația școlară de la ultimul recensământ era de – 204 băieți și 157 fete, în total 361 copii; numărul copiilor înscriși era de – 143 băieți și 29 fete, în total 172 copii; rezultând că numărul celor rămași pe dinafară era – 61 băieți și 128 fete, în total 189 copii*”. Această situație se va menține încă mult timp de acum încolo, iar numărul localurilor de școală proprietatea comunei, era de două în satul Almăj; numărul total al școlilor era de trei, dintre care una într-o casă

¹²⁶ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 123

¹²⁷ *Ibidem*, fila 128

¹²⁸ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 111/1914, fila 31, adresa nr. 18048, 5 mai 1911

închiriată în satul Șitoaia, unde predau doi învățători dintre care unul era domnul Ion Popescu.¹²⁹

Tot din acest document aflăm că numărul cârciumilor făcute de consiliul comunal din Almăj era de șase; dintre care numărul cârciumilor arendate era de patru; numărul cârciumilor de arendat era de două; amenzile în parte pentru fiecare cârciumă – 325,340, 450,602 total 1717 lei.¹³⁰ Am menționat această informație pentru că atunci 1/3 din această sumă de bani era prevăzută prin lege să fie folosită în interesul învățământului local.

Totodată, este specificat și numărul băncilor populare din Almăj – 1, având data constituirii anul 1904; capitalul în momentul constituirii a fost de 5940 lei; iar în anul 1914 capitalul social era de 72770, 88 lei și numărul membrilor de 330.¹³¹

Pe toată perioada războiului situația a rămas neschimbată, iar domnul învățător Ștefan Popescu a notat în manuscrisul său că „*la 1 noiembrie 1916 școala avea doi învățători pe Ion Popescu și Gh. Florescu. Aceștia nu s-au evacuat în Moldova și au servit școala în teritoriul ocupat în 1917. Învățătorul Gh. Florescu a încetat din viață în perioada următoare.*”¹³²

Numărul școlilor rurale din Oltenia a avut o creștere semnificativă. În perioada 1864-1918, numărul acestora aproape s-a dublat: de la 550 de școli existente în anul școlar 1864-1865, s-a ajuns la 1054 în anul 1918¹³³. Cam aceeași situație era și în comuna Almăj; dacă în anul 1864 exista o singură școală, la sfârșitul anului 1918 erau 2 școli în satul Almăj, încă din 1912, și se încerca construirea încă a uneia în satul Șitoaia, lucru neîndeplinit din cauza primului război.

Pentru rezolvarea dificilelor probleme cu care se confrunta învățământul primar și în special cel din mediul rural s-au reînființat, în 1919, comitetele școlare¹³⁴. În componența acestora intrau în primul rând cadrele didactice de la școlile din localitățile respective,

¹²⁹ *Idem*, dosar 120/1914, fila 41

¹³⁰ *Ibidem*, fila 49

¹³¹ *Ibidem*, fila 54

¹³² Ștefan Popescu, *ms.*, fila 96

¹³³ Nicolae Andrei, *Istoria învățământului...*, vol. II, p. 408

¹³⁴ Nicolae Andrei, Gh. Pâmuță, *Istoria învățământului din Oltenia*, vol. III, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1994, p. 30

reprezentanți ai autorităților locale și părinți ai elevilor. De obicei în componența comitetului școlar de la sate intrau – primarul, preotul, învățătorul, precum și locuitori. Astfel, primul comitet școlar al școlii primare rurale mixte din comuna Almăj a fost înființat în anul 1919 fiind alcătuit din Dumitru B. Călin, primarul comunei, Constantin Popescu preotul – președinte, Ion Popescu, învățătorul – secretar și membrii – Grigore D. Vlăduț, Gh. M. Popescu, Vasile D Oprea, Ilie Șt. Furtună – săteni¹³⁵.

Școala din mediul rural a fost instituția educativă cu cele mai dificile probleme și care a produs și cele mai vii discuții, iar înființarea și existența ei au presupus eforturi foarte mari din partea învățătorilor și a comunităților locale.

În perioada de după primul război mondial, cauza principală a frecvenței scăzute a elevilor la școală a constituit-o sărăcia. De asemenea, putem adăuga și alte cauze care au dus la un procentaj scăzut al celor care urmau cursurile unei școli din mediul rural: lipsa învățătorilor precum și lipsa localurilor de școală care să aibă o capacitate corespunzătoare numărului de elevi ce fuseseră recenzați și trebuia să învețe la școală. Tot o caracteristică a învățământului din această perioadă este procentajul mic al fetelor care mergeau la școală, la nivelul Olteniei doar 36,47%¹³⁶, dar mult mai mare comparativ cu cel de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

Învățământul în comuna Almăj, în perioada interbelică, se înscrie în liniile generale de dezvoltare ale învățământului românesc din acea perioadă. Acesta care a cunoscut un progres evident dacă ne referim doar la învățământul primar din mediul rural - prin mărirea duratei învățământului obligatoriu de la 4 la 7 ani, prin creșterea numărului școlilor și implicit a învățătorilor. Legile învățământului primar din anii 1924 și 1939 au adus multe schimbări în comuna Almăj și au contribuit la dezvoltarea învățământului local prin înființarea de școli în satele - Șitoaia, Bogeia, Moșneni - ce aparțineau de această comună.

¹³⁵ Arhiva Școlii din Almăj, *Dosar școlar 1925 – 1926*, nr. 3

¹³⁶ Nicolae Andrei, *Istoria învățământului...*, vol. III, p. 36

În perioada (1916-1918) din primul război mondial, când România a fost ocupată de armata germană, populația de la sate a fost supusă la munci obligatorii și au avut loc multe rechiziționări, atât de animale cât și de materii prime sau unelte. Aceste fapte au dus și mai mult la sărăcirea populației și creșterea mortalității.

În anul 1921, România se afla într-o situație grea din punct de vedere socio-economică după primul război mondial. Totodată, după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, România Mare trebuia să realizeze unificarea administrativă a tuturor teritoriilor fapt ce a determinat adoptarea unor legi menite să realizeze organizarea unitară a învățământului la toate nivelurile.

Legea învățământului primar al statului și învățământul normal – primar din anul 1924 mai este cunoscută și sub numele inițiatorului ei de *Legea Dr. C. Angelescu*.¹³⁷ Până la această lege învățământul din România a fost condus după *Legea instrucției de la 1896* (Legea Petru Poni) – cu modificările aduse de Spiru Haret în anii 1901, 1908 și 1909.

Până la adoptarea acestei legi autoritățile școlare solicitau învățătorilor să implice școala în activitățile comunităților locale astfel: *„duminica și în zilele de sărbători, elevii vor fi conduși la biserică cu rândul”*¹³⁸, recomandă tuturor membrilor corpului didactic folosirea *„revistei „Isvorașul” a dlui Gh. N. Dumitrescu – Bistrița (T. Severin), care, prin materialul folcloric de care dispune: coruri pe 3 și 4 voci, coruri mixte și bărbățești, cântece religioase, patriotice, școlare etc., poate folosi la diferite ocaziuni, precum: sărbători naționale, șezători, serbări școlare, excursiuni etc.”*¹³⁹, iar *„copiii vor fi obișnuiți să nu lase hârtiile pe jos, să nu facă gunoi în bănci, să vină cu față spălată, mâinile curate, hainele îngrijite, părul tăiat etc.”*

În baza acestor îndemnuri membrii comitetului școlar din comuna Almăj și ai comitetului de inițiativă constituit pentru organizarea *„unei serbări în scop de a alimenta bugetul comitetului școlar local și fondul pentru ridicarea unui monument în amintirea eroilor căzuți pe*

¹³⁷ *Ibidem*, p. 14

¹³⁸ Arhiva Școlii din Almăj, *Dosar școlar 1921 – 1922, nr. 3*, Adresa No. 10 din 16 septembrie 1921

¹³⁹ *Ibidem*, Adresa No. 7337, 8 octombrie 1921

câmpul de luptă”¹⁴⁰, în data de 17 aprilie 1922. În felul acesta „din vânzarea biletelor emise conform procesului verbal adresat la 12 februarie s-au încasat 4735 lei, iar din vânzarea ilustratelor, confeti, plicuri etc. s-a încasat suma de 369 lei adică tot venitul serbării se ridică la suma de 5104 lei. Din această sumă se scad cheltuielile făcute în sumă de lei 2204. Rămâne un venit net al serbării în sumă de 2900 lei. Prin această sumă am hotărât a se da pentru comitetul școlar suma de 900 lei iar pentru alimentarea fondului monumentului eroilor ce se va ridica în comună suma de 2000 lei”. Monumentul ridicat în onoarea eroilor căzuți pe câmpul de luptă în războiul 1916-1919 a fost dezvelit în ziua de 28 august 1922¹⁴¹ ocazie cu care a avut loc și o serbare școlară.

De asemenea, conform art. 87 – 91 și 95 – 98¹⁴² din regulamentul legii învățământului primar se impuneau să devină obligatorii cursurile complementare și de adulți urmărindu-se creșterea numărul celor care știau carte.

În continuare, se pune accent pe activitățile școlare cu caracter agricol, cum ar fi „sădirea pomilor, care trebuie să se facă în luna Martie: cunoscute, fiind marile foloase ce se pot obține prin pomologia sistematică și cultura zarzavaturilor.”¹⁴³

Din situația generală pe anul școlar 1920 – 1921 a școlii primare rurale din comuna Almăj, condusă de dirigintele Ion Popescu, observăm o creștere a numărului celor care frecventau școala și în mod special al fetelor, comparativ cu perioada de înainte de război. Astfel, elevii care au urmat regulat în tot cursul anului școlar 1921-1922 au fost în număr de: în clasa I 49 băieți și 18 fete și au promovat 25 băieți și 16 fete, clasa a II-a 33 băieți și 22 fete și au promovat 17 băieți și 15 fete, clasa a III-a 28 băieți și 10 fete și au promovat 19 băieți și 7 fete, clasa a IV-a 12 băieți și 3 fete și au promovat 12 băieți și 3 fete¹⁴⁴. Absolvenții de curs primar elementar au fost 12 băieți și 3 fete. Totodată la cursurile completare s-au înscris 21 de băieți și o

¹⁴⁰ Arhiva Școlii din Șitoaia, *Dosar nr. 3 pe anul școlar 1921 – 1922 – intrări și ieșiri* – Școala din Șitoaia, Proces – Verbal din 7 mai 1922

¹⁴¹ *Ibidem*, Adresa No. 99 din 18 august 1922

¹⁴² Arhiva Școlii din Almăj, *Dosar școlar 1921 – 1922, nr. 3*, Adresa No. 60 din 25 februarie 1922

¹⁴³ *Ibidem*, Adresa No. 68 din 27 martie 1922

¹⁴⁴ *Idem*, *Dosar nr. 1 pe 1921 – 1922 – intrări și ieșiri*, Adresa nr. 46 din 18 decembrie 1921

fată, iar la cursurile de adulți 42 de bărbați și 29 de fete dar au frecventat cursurile decât 6 băieți și 4 fete. Iar lucru cel mai bun era că numărul personalului didactic a crescut la cinci învățători, patru la școala mixtă din Almăj – Ion Popescu, Angela Almăjeanu (înlocuită cu Ana S. Ionescu) având titlul de definitiv în învățământ, Ilinca Ciuciu, Elisabeta Almăjeanu suplinitori, precum și înființarea unei școli de fete cu un post de învățător¹⁴⁵.

Situația școlară la sfârșitul anului școlar 1921 – 1922¹⁴⁶ este următoarea, așa cum raporta dirigintele școlii Ion Popescu: dacă populația școlară recenstată era de 130 băieți și 119 fete, în total 249 copii, au urmat și promovat după cum rezultă din tabelul următor:

Clasa	Înscriși	Regulați	Promovați
Clasa I băieți I. Ciuciu	47 băieți	41 băieți	30 băieți
Clasa II E. Almăjeanu	63 – 41 băieți și 22 fete	59 – 39 băieți și 20 fete	28 – 16 băieți și 12 fete
Clasa III Ana Ionescu	47 – 28 băieți și 19 fete	41 – 25 băieți și 16 fete	28 – 16 băieți și 12 fete
Clasa IV Ion Popescu	28- 21 băieți și 7 fete	27 – 21 băieți și 6 fete	24 – 18 băieți și 6 fete
Total	185	168	110
Clasa I fete Angela Almăjeanu	44 fete	18 fete	12 fete

Au absolvit cursul primar 24 elevi. La cursurile complementare care s-au ținut de la 1 noiembrie 1921 până la 1 martie 1922 au fost înscriși 23 băieți și 2 fete, dintre care au urmat 18 băieți și 1 fată. În timpul anului școlar copiii au fost ocupați cu mici lucrări în grădina școlii unde s-au cultivat: cartofi, fasole, mazăre, ceapă, usturoi, lucernă, viță de vie și pomi roditori practicându-se altoirea viței și a pomilor. Au mai lucrat împletituri de paie. Viermi de mătase au crescut în familie. În cursul acestui an școala a avut cinci inspecții.

Numărul de fete care frecventau cursurile Școlii din Almăj este într-o creștere foarte mare față de perioada de dinainte de război, iar o parte dintre ele doreau să urmeze cursurile superioare ale Școlii Normale de fete din Craiova. Astfel, la sfârșitul anului școlar 1920-

¹⁴⁵ Arhiva Școlii din Almăj, *Dosarul nr. 3 – de hârtiile de corespondență cu activități pe anul școlar 1921 – 1922*, Adresa nr. 10 – 16 septembrie 1921

¹⁴⁶ Arhiva Școlii din Șitoaia, *Dosar nr. 3 pe anul școlar 1921 – 1922 -*, adresa din 9 iulie 1922

1921 au solicitat eliberarea certificatului școlar Cecilia Popescu și Maria M. Stănică¹⁴⁷.

În noua *Lege a învățământului din 1924* era bine definit scopul existenței și necesitatea comitetelor școlare în a „supraveghea conducerea și bunul mers al școlilor, a asigura întreținerea localurilor și a materialului didactic, a dota școala cu cele necesare, a clădi școli, a le înzestra cu grădini și muzee, ateliere, biblioteci etc.”¹⁴⁸ În concluzie cei care făceau parte din aceste comitete școlare trebuia în primul rând să înțeleagă utilitatea învățământului și ce presupune buna funcționare a acestuia. Totodată, art. 56 din *Legea învățământului primar din 1924* prevedea ca lucrul manual și lucrările practice agricole să fie „la loc de frunte” în planurile de învățământ ale școlii primare de 7 ani din mediul rural¹⁴⁹.

Conținutul planului de învățământ pentru primele patru clase, I-IV, includea următoarele discipline: „*Instrucțiunea religioasă și morală; Limba română: cetirea, scrierea, exerciții gramaticale; Aritmetica practică și noțiuni elementare de geometrie; Noțiuni de Istoria Românilor, de geografie și drept civic; Noțiuni de științe naturale și fizice cu aplicațiuni practice; Noțiuni de igienă; Desen, cânt, educațiune fizică; Lucrul manual și lucrări practice agricole (la sate) cu băieții și lucrul de mână și gospodărie cu fetele.*”¹⁵⁰

Urmarea cursurilor unei școli primare le oferea posibilitatea și copiilor de la sate să poată învăța o meserie și în felul acesta să nu mai depindă de veniturile realizate din creșterea animalelor și cultivarea pământului. Prof. Ștefan Popescu a strâns date din perioada 1924 - 1927 privitoare la situația elevilor ce terminau școala la Almăj, după absolvirea celor patru clase: „*Petrică D. Ion se angajează ca ucenic la un atelier de cizmărie la domnul Gheorghe Gheorghioiu. Cv. Stoenescu, P. Mihai cere adeverință de 4 clase pentru angajare la serviciul poștal din Craiova. Brebență I. Pr. Constantin se angajă ca chelner. Georgian Gheorghe se*

¹⁴⁷ Arhiva Școlii din Almăj, Dosarul nr. 2 cuprinzând toate cererile de înscrieri și liberări de certificate ale școlii din comuna Almăj, jud. Dolj pe anul 1920 – 1921

¹⁴⁸ Nicolae Andrei, *Istoria învățământului...*, vol. III, p. 31

¹⁴⁹ *Ibidem*, p. 64

¹⁵⁰ Constantin Angelescu, *Activitatea Ministerului Instrucțiunii. (1922-1926)*, Editura „Cartea Românească” S.A., București, 1926, p. 33

*reangajează în armată. Alții absolvenți cer de 4 clase pentru a urma mai departe alte școli cum ar fi: Angelescu R. Dumitru; Călinescu Gh. Constantin, Jianu D. Constantin.*¹⁵¹

La începutul anului 1926, comitetul școlar al școlii rurale mixte din comuna Almăj, în raportul pe perioada 1919 – 1926 pe care l-a trimis autorităților școlare județene, treceau ca realizări: construirea unui local în satul Șitoaia, repararea acoperișului și punerea geamurilor stricate de grindina și furtuna din anul 1925 la Școala mare din Almăj¹⁵². Tot din acest raport aflăm că în biblioteca școlii există un număr de 261 volume: 170 volume cărți de la Casa școlilor și 91 volume de la Cartea românească din partea dlui Căpitan N. G. Cerbulescu de la Școala Specială de infanterie Sibiu; materialul didactic al școlii la acel moment era de 20 bucăți tablouri istorice, 47 bucăți tablouri de religie, 18 bucăți tablouri intuitive, 7 bucăți hărți, 5 bucăți tablouri ale familiei regale.

De asemenea, este menționat că Școala din Almăj avea o grădină școlară de 0,8930 ha și un câmp de experiență de 2 hectare, iar Școala din Șitoaia, o grădină școlară de 1 hectar și un câmp de experiență de 2 hectare.

La începutul anului 1927 directorul Școlii din Almăj, domnul învățător Ion Popescu solicita Ministerului Instrucțiunii Publice ca Școala din Almăj să poarte numele celui care a donat-o în 1912: „*Cu respect, vă fac cunoscut că defunctul Ion G. Pleșa, proprietar în această comună, cu actul nr. 3478/1912 autentificat de Tribunalul Dolj, a donat Casei școalelor un teren în mărime de 7090 m.p. împrejmuit cu ulucă, împreună cu un local cu trei săli, care să servească de local de școală în această comună.*

Fiindcă prin poziția și înfățișarea ce prezintă acest local face o podoabă comunei, cu respect, vă rog să binevoiți a face ca școala ce e instalată într-însul să poarte pe viitor numele Școala Ion G. Pleșa, spre a putea servi ca pildă și ca act filantropic.”¹⁵³

¹⁵¹ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 124

¹⁵² Arhiva Școlii din Almăj, *Dosar nr. 1 pe 1925 – 1926 – intrări și ieșiri*

¹⁵³ Arhiva Școlii din Almăj, adresa nr. 59, din 18 ianuarie 1927

Tot în acest an, aflăm din însemnările domnului Ștefan Popescu că localul școlii mici va fi modificat adăugându-i-se încă o sală de clasă¹⁵⁴. La sfârșitul anilor '80 această sală de clasă de la școala mică din Almăj, cea care fusese construită în anul 1927, va fi demolată, ne-a povestit Speranța Pârcălabu.

La începutul anului școlar 1926-1927, la Școala din Almăj predau: Ion Popescu – învățător definitiv, Angela Lazăr – învățător definitiv și Maria Didu – învățător provizoriu. Din comunicatul domnului director Ion Popescu, din februarie 1927¹⁵⁵, aflăm că Școala din Almăj în acest an școlar funcționează cu patru posturi, fiecare post având sală proprie, iar cel de-al patrulea învățător, față de cei de la începutul anului școlar, este domnul învățător Ion Pârcălabu. În clasa I erau 42 de elevi înscriși, iar 35 elevi veneau regulat la școală și aveau învățător pe doamna Maria Didu care predă și la jumătate din clasa a V-a, în clasa a II-a erau 25 de elevi înscriși, iar 20 elevi veneau regulat la școală și aveau învățător pe doamna Angela Lazăr care predă la toată clasa a VI-a; în clasa a III-a erau 40 de elevi înscriși, iar 37 elevi veneau regulat la școală și aveau învățător pe domnul Ion Pârcălabu care predă și la jumătate din clasa a V-a; iar în clasa a VI-a erau 22 de elevi înscriși și veneau regulat la școală 18 elevi, nota directorul Școlii din Almăj, domnul învățător Ion Popescu.

Din actele administrative al Școlii din Almăj am aflat de existența Societății Culturale „Îndrumarea spre credință și adevăr” al cărei președinte era învățătorul Ion Pârcălabu și care se afla sub tutela comitetului școlar din localitate. Această societate culturală solicita organizarea „unei serbări în localul acestei școli, în ziua de 25 aprilie 1927 (a doua zi de Paște), în scop de a-și mări fondul pentru cumpărare de cărți pentru citit și facerea unui dulap.

*Din venitul acestei serbări se va vărsa comitetului școlar local 20%”*¹⁵⁶.

Anul școlar 1928 -1929 va fi ultimul an de învățământ pentru domnul învățător Ion Popescu care din 1887 a condus Școala din comuna Almăj și care „cere zile de concediu în perioada 14-16 martie

¹⁵⁴ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 128

¹⁵⁵ Arhiva Școlii din Almăj, *Dosar nr. 1 pe 1926 – 1927 – intrări și ieșiri*

¹⁵⁶ Ibidem

1929 pentru hirotonisirea ca preot, având la bază seminarul”¹⁵⁷ scria prof. Ștefan Popescu în manuscrisul său. Indiferent de perioada despre care vorbim, un învățător bun era cel care, pe lângă o bună pregătire profesional – metodică, avea și vocație.

Din *Recensământul din anul 1930*¹⁵⁸ observăm că în comunele Almăj (satele Almăj, Moșneni – inclus din 1912 la Almăj la recensămintele comunei Bogeia) și Șitoaia (în perioada 1927 – 1930 a fost comună formată din satul Șitoaia) procentul știutorilor de carte era de 49,4% bărbați, respectiv 32,8% femei. În comuna Almăj erau doar 20 de persoane cu instrucție secundară (7 femei), 7 cu instrucție profesională și 2 cu instrucție universitară, iar în Șitoaia decât o persoană cu instrucție secundară și una cu instrucție profesională.

Mulțumită doamnei Speranța Pârcălabu, fiica învățătorilor Ion Pârcălabu și Maria Pârcălabu (Didu) reproducem mai jos pozele din arhiva familiei Pârcălabu în care putem vedea cadrele didactice și elevii de la începutul anului școlar 1932-1933 (pe spatele primei poze este notată data de 15 octombrie 1932) de la Școala din Almăj.

¹⁵⁷ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 132

¹⁵⁸ Direcția Județeană de Statistică Dolj, Vol. III: *Știința de carte*, Imprimeria Națională, București, 1938, p. 178

În centrul pozei pe scaune se află, începând de la stânga spre dreapta, – domnul învățător Ilie Nicolăescu, doamna învățătoare Ecaterina Vlăduț, doamna învățătoare Maria Didu (Pârcălabu) și domnul învățător Gheorghe Dincă.

În mijlocul acestei poze se află pe scaun domnul învățător Ilie Nicolăescu, lângă doamna învățătoare Maria Pârcălabu; în picioare, în dreapta doamna învățătoare Ecaterina Vlăduț, iar jos domnul învățător Gheorghe Dincă. Aceste poze sunt realizate la intrarea Școlii mari din Almăj unde, în mijloc, în spate se vede o fereastră, fiindcă atunci nu fusese încă modificată clădirea în partea dinspre nord pe unde se intră acum în școală.

Începând cu anii '30, mult timp de acum încolo, la școlile din Almăj vor predă domnul învățător Gheorghe Dincă (din 1925 predă la școala din Șitoaia), domnul învățător Ilie Nicolăescu (din 1932 va predă la școala din Bogeia), doamna învățătoare Maria Didu (se va căsători cu domnul Ion Pârcălabu), domnul învățător Ion Pârcălabu, doamna învățătoare Ecaterina Vlăduț (între 1937 – 1947 a predat la școala din Bogeia).

În această perioadă învățământul din comuna Almăj se va dezvolta prin construirea unor sedii de școală și în satele Bogeia și

Moșneni. În momentul respectiv existau 2 sedii de școală în satul Almăj și unul în satul Șitoaia.

Începând cu anul școlar 1932 – 1933 satul Boga va avea local propriu de școală fiind condusă de domnul învățător Ilie Nicolăescu. La început școala va funcționa într-un local închiriat, iar după construirea ei de către familia Dinculescu, în anul 1936, va continua să existe în actualul sediu până în prezent.

Din anul școlar 1938- 1939 Școala din Moșneni va deveni funcțională; în felul acesta toate satele ce aparțineau de comuna Almăj aveau câte un sediu de școală.

Istoria construirii sediiilor de școală din satele Șitoaia, Boga și Moșneni vor fi tratate separat de istoricul școlii din satul Almăj.

În perioada anilor '30 autoritățile școlare din județul Dolj au acordat medalia „Răsplata muncii” clasa I și clasa a II-a unui număr mare de învățători pentru construcții școlare și pentru activitatea desfășurată la clasă. Regăsim pe lista celor care au primit clasa a II-a pe Ion Pârcălabu și N. Nicolae din comuna Almăj¹⁵⁹, iar la clasa I pe prof. N. Dinculescu (ctitorul Școlii din Boga) care în acel moment era directorul Școlii comerciale din Craiova.

Un fenomen meteorologic care a rămas în conștiința localnicilor, și a afectat școala cea mare din Almăj în ziua de 30 iunie 1937, ne este povestit de domnul Constantin Pană din Boga, născut în anul 1947: *„acoperișul Culei din Almăj a fost răsturnat la pământ (ca într-o joacă de copii) de un ciclon, cu direcția de acțiune vest-est și forța principală pe direcția comunei Coțofenii din Față, fenomen care a făcut pagube și la locuințele particulare”*.

Comitetul școlar rural din comuna Almăj din perioada 1935 – 1940 era alcătuit din: dl. C. M. Ștefănescu, delegat consiliul comunal, desemnat în anul 1935; preotul Ioan Filipescu, delegatul Cultului, desemnat în anul 1935; dl. Ion Pârcălabu, delegatul învățătorilor, desemnat în 1937; dl. Ilie Furtună, delegat, alesul adunării generale desemnat în 1935; Ion I. Ioana, delegat, alesul adunării generale desemnat în 1935; Dumitru I. Bănică, delegat, alesul adunării generale

¹⁵⁹ Nicolae Andrei, *Istoria învățământului...*, vol. III, p. 58

desemnat în 1937, Ion Petcu, delegat, alesul adunării generale desemnat în 1937; Marin Ciucă, ales casier, din anul 1937¹⁶⁰.

Legea asupra învățământului primar și primar – normal din 1939 (Petre Andrei) – prevedea o programă minimală – comună tuturor școlilor și o alta suplimentară – de adaptare a școlii la cerințele și particularitățile locale și regionale. În 1942, se va reveni la o programă asemănătoare celei din 1938, cunoștințele fiind grupate pe probleme de viață, diferențiat – în funcție de specificul regiunii unde funcționa școala (șes, deal, munte)¹⁶¹.

Perioada celui de-al doilea război mondial a fost dificilă și pentru comunitatea locală din Almăj. Schimbarea regimului politic la 30 decembrie 1947 în România a dus la schimbări majore în toate domeniile de activitate ale societății românești.

Astfel, prin Legea învățământului din august 1948, în România a fost adoptat - următorul sistem de învățământ:

- 1) Instituții de învățământ preșcolar (grădinițe de copii cu orar normal sau redus, grădinițele sezoniere și săptămânale pentru copiii de la 3 la 7 ani);
- 2) Școala elementară, cu două cicluri:
 - ciclul I, cu clasele I-IV (de la 7 la 11 ani);
 - ciclul al II-lea cu clasele V—VII (de la 11 la 14 ani). Legea prevedea ca obligatoriu pentru toți copiii ciclul I;
- 3) Școala medie de diverse tipuri (liceu, școli, școli tehnice și pedagogice, școli profesionale) - cu o durată de 4 ani;
- 4) Învățământul superior.

Începând din anul școlar 1947 – 1948 Ion Pârcălabu este directorul Școlii elementare de șapte ani din Almăj și va preda la ciclul doi, iar la ciclul primar a predat doamna învățătoare Maria Pârcălabu, de exemplu, la clasele I și a III-a, iar la clasele a II-a și a IV-a, doamna învățătoare Ecaterina Vlăduț care se transferase de la Școala din Bogeia. Totodată, școlile din satele Șitoaia, Moșneni și Bogeia vor funcționa de acum înainte cu patru clase, până în zilele noastre, iar elevii din ciclul al II-lea vor învăța la Școala mare din Almăj.

¹⁶⁰ Arhiva Școlii „I. Gh. Pleșa” Almăj, Dosar nr. 1 cuprinzând toate actele de corespondență a acestei școli pe anul școlar 1937/1938

¹⁶¹ Nicolae Andrei, *Istoria învățământului...*, vol. III, p. 16

În perioada sfârșitului anilor '40 și până la începutul anilor '60, de când vor începe să predea la fiecare materie profesori specializați, cursurile la ciclul al II-lea vor fi susținute de învățători de la școală și profesori suplinitori. De exemplu, în perioada 1955 – 1960 doamna Speranța Pârcălabu, fiica învățătorilor Ion și Maria Pârcălabu, a predat diverse materii printre care și limba rusă.

Din luna mai 1954 și până în decembrie 1955 domnul învățător Ion Oproiu se va transfera de la Școala din Moșneni la Școala din Almăj și va fi directorul acesteia, făcând schimb cu domnul învățător Ion Pârcălabu. Anul școlar 1954 – 1955 va fi primul an de predare a limbii ruse la Școala din Almăj cu prof. Larisa Zuleanu¹⁶²; în timpul vacanței de vară s-a organizat tabără de curte care a funcționat în curtea școlii sub direcția tov. Oproiu.

În anul școlar 1954 – 1955 vor preda la Școala din Almăj, la ciclul I, Ecaterina Vlăduț – învățătoare la clasele I-III și Maria Pârcălabu – învățătoare la clasele II – IV.

În procesul verbal de inspecție¹⁶³ de la începutul anului școlar 1956 – 1957 erau trecute următoarele cadre didactice: Maria Pârcălabu, Ecaterina Vlăduț, Georgeta Popescu, Teodora Florescu, Nicolae Florescu concentrat și directorul Ion Pârcălabu. Din acest an școlar a început să funcționeze și Grădinița de copii din Almăj cu Ilie Augustina educatoare.

În poza aceasta¹⁶⁴, care este din acea perioadă, și sunt de la stânga la dreapta: domnul Ion Pârcălabu; Speranța Pârcălabu (fiica domnului învățător Ion Pârcălabu); doamna Georgeta Popescu (soția prof. Ștefan Popescu, învățătoare calificată), care a predat geografia, istoria; doamna Teodora Florescu – a predat limba rusă, franceza și pentru fete lucrul manual, Nicolae Florescu – a predat agricultura, zoologia.

¹⁶² Arhiva Școlii din Almăj, *Registrul de inspecție de la Școala Elementară de 7 ani din com. Almăj*, Proces – verbal din 16 iunie 1954

¹⁶³ *Ibidem*, Proces – verbal din 5 septembrie 1956

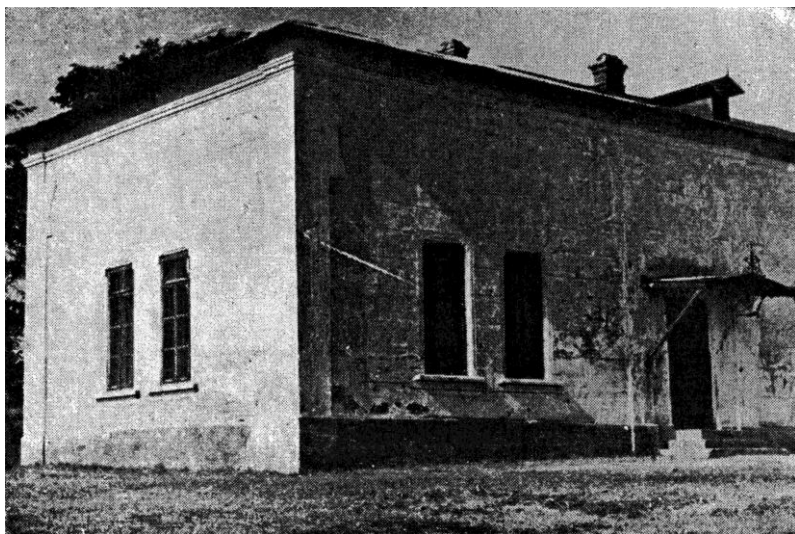
¹⁶⁴ Arhiva familiei Pârcălabu

Poza următoare este din perioada anilor '50, în care sunt copii din ciclul al II-lea și de la stânga la dreapta domnul Ion Părcălabu, doamna Teodora Florescu și domnul Nicolae Florescu.

Din păcate, din acea perioadă în care viața era grea, din cauza sistemului politic de atunci, picturile din Culă – școala mare au fost acoperite cu var, după cum ne mărturisește arhitectul Ștefan Balș în articolul său despre cule din anul 1954: „*printr-o reparație prost inspirată s-au zugrăvit bolta și medalioanele înecând delicateța stucaturilor cu un strat de var și acoperind figurile pictate. O încercare de curățire a picturii a fost întreprinsă de curând pentru a o scoate din nou la iveală.*”¹⁶⁵ De atunci s-a tot încercat să se spele acestea, dar lipsa banilor nu a făcut posibil acest lucru. Clădirea este monument istoric și din acest motiv lucrarea trebuie realizată de o firmă acreditată de Ministerul Culturii din care cauză costurile sunt așa de mari.

Școala Mare din Almăj – poză de la începutul anilor '50¹⁶⁶

Tot în această perioadă a fost realizată extinderea școlii care devenise o necesitate datorită numărului mare de elevi ce studiau la Școala mare din Almăj; director era domnul Ștefan Popescu, învățător calificat, după cum aflăm din inspecția desfășurată în zilele 26 – 31 ianuarie 1958: „*este nevoie de un nou local de școală, cel*

¹⁶⁵ Ștefan Balș, *Vechi...*, p. 89

¹⁶⁶ *Ibidem*, p. 90, fig. 3

*existent fiind insuficient pentru nevoile învățământului. Stând de vorbă cu directorul școlii și președintele Sfatului Popular Comunal, mi-a atras atenția grija ce-o poartă pentru mărirea sălilor de clasă. În anul acesta au și luat măsuri ca să se refacă școala având materiale și bani procurați*¹⁶⁷.

De asemenea, în acest proces-verbal sunt notate cadrele didactice ce predau la școală și o parte din activitățile desfășurate de elevi în acest an școlar: „doamna învățătoare Maria Pârcălabu predă la clasele I – III doamna învățătoare Ecaterina Vlăduț la clasele II – IV; Teodora Florescu la clasa a V-a, predă limba rusă; aritmetică Marga Seiculescu; la clasele a VI-a și a VII-a și Olga Filipescu limba română și limba franceză – suplinitoare; brigada artistică și echipele de dans și cor aveau program lunar, iar cercul agrotehnic de masă se ține de tov. Florescu care îi cere concursul tovărășei inginer Stoicănescu“.

Domnul Constantin Pană, care învăța atunci la școală, ne povestește următoarele: de „clădirea nouă a școlii (completarea), la colțul dinspre est (către biserică-primărie), în rândul nr. 9 de cărămidă (deasupra fundației) conține un înscris sigilat într-un recipient de sticlă ceruită, cu anul și datele când s-a făcut această completare a construcției.”¹⁶⁸

În statul de plată pe luna noiembrie anul 1959¹⁶⁹ sunt menționate următoarele cadre didactice ce predau la școlile din comuna Almăj în acel moment: Ștefan Popescu, Georgeta Popescu, Nicolae Florescu, Teodora Florescu, Constantin Munteanu, Ion Pârcălabu, Ilie Nicolaescu, Ion Oproiu, Ecaterina Vlăduț, Augustina Ilie, Ana Augustin, Eleonora Gindeanu, Elvira Harca, Elena Oproiu.

Orchestra Școlii Elementare de 7 ani Almăj, 1959, înființată și condusă de domnul prof. Ștefan Popescu, a funcționat în perioada 1958 – 1961, după care nu a mai funcționat în întregime pentru că unii au absolvit și au plecat la liceu. Poza de mai jos este făcută în

¹⁶⁷ Arhiva Școlii din Almăj, *Registrul de inspecție de la Școala Elementară de 7 ani din com. Almăj*, Proces – Verbal din 26 – 31 ianuarie 1958

¹⁶⁸ Constantin Pană, născut în Boga în anul 1947, manuscris, fișa nr. 10

¹⁶⁹ Arhiva Școlii din Almăj

anul 1959 și este din arhiva domnului Constantin Pană care a cântat în această orchestră la vioară.

Începând din anul 1960 doamna învățătoare Maria Pârcălabu de la Școala mică din Almăj se pensionează, cum ne povestește fiica dumneaei, Speranța Popescu, iar din 1961 de la Școala din Boga se pensionează domnul Ilie Nicolăescu. Domnul Nicolae Florescu va fi directorul Școlii din Almăj în perioada 01.01.1960 - 01 aprilie 1967¹⁷⁰.

Dintr-un stat de plată de pe luna noiembrie din anul 1962 observăm că apare învățătorul Constantin Ciucă în lista cadrelor didactice. Apoi: Nicolae Florescu– director, Ana Augustin– prof. limba și literatura română, Ortensa Silvan– prof., Lidia Nica– prof., Teodora Florescu– prof., Mazilu Marieta – prof., Ciucă Constantin – prof., Ecaterina Vlăduț– învățătoare, Georgeta Popescu– învățătoare, Ion Pârcălabu – director învățător, Ion Oproiu – director învățător, Elena Oproiu – învățătoare, Mihai Butaru – director învățător, Elvira Harca – învățătoare, Constantin Ciucă director cămin. În anul 1965 domnul învățător Ion Pârcălabu s-a pensionat.

Începând cu anul școlar 1964/1965, s-a trecut la școala de 8 ani, sistemul de învățământ a suferit unele modificări față de perioada anterioară, astfel că acesta avea următoarea structură:

¹⁷⁰ Arhiva școlii din Almăj, informație de la doamna secretară Georgeta Cojocaru

a) grădinițe de copii; b) școala generală, cu o durată de 8 ani, obligatorie de la 7 până la 15- 16 ani; c) școala medie, cu o durată de 4 ani; d) învățământul profesional și tehnic; e) învățământul superior.

În perioada 01.09.1967 – 01.01.1981 Școala din Almăj va fi condusă de domnul profesor Ion Andreescu. Cel care va rămâne în memoria multor generații de elevi ca un dascăl bun, gospodar care la începutul anilor '70 va construi sera de lângă școală și rețeaua termică de alimentare cu agent termic a instalației de la școală și de la sere. În timpul în care domnul Andreescu a fost director s-a încercat construirea unui liceu în Almăj, chiar se turnase fundația, ne povestea domnul prof. Ștefan Popescu. Ion Trușcă din Bogeia ne relatează (2014) cum era școala în timpul în care director era prof. Andreescu: *„a venit pe urmă când am avut-o și pe fie-mea un director Andreescu, m-a pus președintele Comitetului de părinți. Andreescu ăla era tare cumsecade.”*¹⁷¹

Educatoarea de acum a grădiniței din Almăj este Maria Cotoșman (născută Ciucă) care ne povestește cum era în vremea când a urmat ea școala în Almăj: *„în clasele I – IV învățătoare i-a fost Georgeta Popescu, despre care spune că era apropiată de copii, făcea serbări cu ei, unul dintre adevărații dascăli.*

Corpul de școală era același ca și cel de astăzi, mobilierul păstrându-se până târziu încoace.

Învățătoare a mai fost Coca Constanța (după ce d-na Maria terminase școala primară).

Educatoarea povestește că în vremea când urma cursurile școlii primare erau 7 copii în clasă. Se învăța în clase simultane, de la ora 10.00 la ora 14.00, două ore împreună cu I și a III-a.

Profesorii pe care i-a avut la gimnaziu: domnul Viorel Nicu – biologie, sport; domnul Floarea Burdușel – matematică; domnul Ion Andreescu – chimie; doamna Georgeta Stoica (Radu) – limba română; doamna Valentina Olteanu – franceză; doamna Sanda Nemeș – sport.

¹⁷¹ Ion Trușcă, născut în 7 mai 1935, localnic din satul Bogeia

Atunci copiii lucrau în sera școlii (acum ne-a spus că este o ruină), curățau spațiile verzi. Peste drum de grădiniță era un parc, erau flori, apoi a fost turnată o fundație pentru o nouă școală (când director era Andreescu), care nu s-a mai finalizat. Dar, școala era bine îngrijită, aleile văruite, era bine gospodărită. Avea centrală, construită tot în vremea directorului Andreescu, exista și un teren de geografie, cultivau și viermi de mătase”¹⁷².

Maria Ciucă (Cotoșman) în clasa I

De asemenea, doamna Cristina Răcăreanu, cea care răspunde de biblioteca comunală, își amintește că „*clasele gimnaziale le-a urmat în Almăj, printre profesori numărându-se: doamna Georgeta Stoica – limba română, doamna Rodica Ștefanache– matematică, domnul Ștefan Popescu – geografie, domnul Nicu Viorel – agricultură, domnul Ion Andreescu - director.*

La gimnaziu erau câte doua clase, A și B.

Școala Almăj funcționa în același imobil. Aveau seră de răsaduri de roșii, mergeau la cules de struguri, săpau pe lângă laborator. La educație fizică era Nemeș Sanda (cumsecade), Olteanu la franceză, Filipescu la engleză, la muzică Budici Anton (din Coțofeni, le cânta la chitară), Răscol Viorel la desen. Aveau laborator de chimie. Curățenie făceau și copiii la orele de lucrări practice, săpau în sere...

¹⁷² Interviu realizat de Laura Pumnea în decembrie 2015

„era raiul pe pământ“... știau de respect față de profesori. Anii copilăriei au fost frumoși la țară. Când venea de la Șitoaia lua autobuzul care mergea la combinat și care îi ducea înapoi pe copii. Când mergeau pe jos făceau o oră. Nu chiuleau, nu exista așa ceva. Lipseau doar când erau bolnavi”¹⁷³.

La școlile și grădinițele din satele comunei Almăj predau mai multe cadre didactice în perioada anilor '80, comparativ cu perioada anilor '70, datorită numărului mare de elevi ce învățau la școlile din comuna Almăj – 845, dintre care 164 în învățământul preșcolar și 681 în învățământul primar și gimnazial în anul 1979¹⁷⁴, redăm numele acestora dintr-un stat de plată din anul 1978¹⁷⁵: Vlăduț Floarea, educatoare; Răducan Antoneta, educatoare; Fecioru Maria, educatoare; Șerban Elena, educatoare; Florescu Ioana, educatoare; Săftescu Ionela, educatoare; Andreescu Ion, director; Popescu Georgeta, învățător; Coca Constanța, învățător; Radu Gheorghita, prof.; Popescu Ștefan, prof.; Nicu Vasile Viorel, prof.; Olteanu Valentina prof.; Diaconescu Maria, prof.; Ștefanache Rodica, prof.; Filipescu Carmen, prof.; Tălăban Mioara, prof.; Nemeș Sanda, prof.; Opriș Elisabeta, prof.; Anghel Siminică, prof.; Negru Sevastița, învățător director; Nicolae Elena, învățător; Ciucă Constantin, învățător director; Ciucă Gheorghita, învățător; Stănică Ioana, învățător.

Lista cadrelor didactice din anul 1981¹⁷⁶ ce predau în comuna Almăj: Nicu M. Vasile – biologie, agricultură; Radu Gheorghita – limba română și limba latină; Olteanu Valentina – limba franceză și limba română; Filipescu Carmen – limba engleză și limba română; Popescu Ștefan – istorie și geografie; Ștefanache Rodica – matematică; Anghel Siminica – matematică; Andreescu Ion – chimie, biologie și agricultură; Negru Sevastița – geografie, istorie; Marinescu Mioara – biologie și fizică; Nemeș Sanda – educație fizică; Budici Anton – limba franceză și limba română; Răcăreanu Ana – biologie și chimie; Filipescu Mihail – limba română; Belu Elena – limba engleză și limba română; Cristici Maria – istorie și geografie;

¹⁷³ Interviu realizat de Laura Pumnea în decembrie 2015

¹⁷⁴ Direcția Județeană de Statistică Dolj

¹⁷⁵ Arhiva Școlii din Almăj

¹⁷⁶ Arhiva Școlii din Almăj, stat de plata de funcțiuni

Roșu Elena – matematică; Bănescu Cristina – fizică și chimie; Popescu Georgeta – învățătoare; Coca Constanța – învățătoare; Ciucă Gheorgheța – învățătoare; Ciucă Constantin – învățător; Nicolae Elena – învățătoare; Răscol Viorel – învățător; Stănică Ioana – învățătoare; Staicu Doina – învățătoare; Filipescu Constanța – învățătoare; Vasile Maria – învățătoare; Trușcă Ana – învățătoare, Moruga Natalia – învățătoare; Vlăduț Floarea – educatoare; Cotoșman Maria – educatoare; Fecioru Maria – educatoare; Săftescu Ionela – educatoare; Barbu Aurelia – educatoare; Florescu Ioana – educatoare; Șerban Elena – educatoare.

La începutul anilor '80, în perioada 01.01.1981 – 01.02.1984¹⁷⁷, domnul profesor Nicu Viorel va conduce Școala din Almăj, iar la sfârșitul anilor '80, în perioada 01.05.1988 – 01.07.1990, destinele școlii din Almăj vor fi conduse de o fiică a satului, doamna profesoară Iova Ana.

În perioada 14.09.1995 – 01.09.2005 Școala din Almăj va avea ca director pe doamna profesoară Georgeta Bădescu, iar aceasta este lista cadrelor didactice din anul 1995 care predau la școlile din comuna Almăj: Cotoșman Maria, educatoare; Popescu Dana, educatoare; Tufă Carmen, educatoare; Florescu Ioana, educatoare; Șerban Elena, educatoare; Vladu Magdalena, educatoare; Crăciun Gladiola, educatoare; Ogarcă Lucica, profesor matematică; Codoban Rodica, profesor fizică-chimie; Roșulescu Mariana, profesor fizică-chimie; Iova Ana, profesor biologie și agricultură; Ene Mariana, profesor istorie geografie; Voinea Elena profesor istorie geografie; Bădescu Georgeta, profesor limba franceză; Ciobîrcă Constantin, profesor engleză – franceză; Cernea Luiza – Beatrice, profesor limba engleză; Vasile Marinela, profesor educație fizică; Baloșin Viorica, profesor desen muzică; Dorobanțu Constantin, profesor religie; Goșa Marin, profesor religie; Predi Gheorghe, profesor; Coca Constanța, învățător; Ciucă Camelia Mădălina, învățător; Smarandache Iuliana, învățător; Nicolae Elena, învățător; Staicu Doina, învățător; Dincă Maria, învățător; Trușcă Ana, învățător; Cîrcior Ion, învățător; Tudorică Constantina, învățător; Dinu Marinela, învățător; Vasile Irina, învățător ; Stănică Ioana,

¹⁷⁷ Arhiva Școlii din Almăj, informație de la doamna secretară Georgeta Cojocar

învățător; Panaitescu Ioan Radu, profesor limba română; Angelescu Luca Valentin, profesor limba română¹⁷⁸.

Cadrele didactice de la școala din Almăj în anul 1997¹⁷⁹

Începând din anul 2005 directorii Școlii gimnaziale „Ion Gh. Pleșa” din comuna Almăj au fost:

- Elena Predușel – în perioada 01.05.2005 – 01.05.2010;
- Aurelia Alina Hoancă – în perioada 01.05.2010 – 01.09.2012;
- Petre Milcu – în perioada 01.09.2012 – 18.09.2015;
- Ion Tănăsie – în perioada 18.09.2015 – prezent;

În anexe se găsește un tabel nominal cu cadrele didactice din această perioadă primit de la secretariatul Școlii din Almăj prin amabilitatea doamnei secretare Georgeta Cojocar.

La începutul anului școlar 2015 – 2016 școala gimnazială „I. Gh. Pleșa” din Almăj, fiind școală cu personalitate juridică, are în componența sa următoarele structuri:

- Școala gimnazială Almăj cu clasele V – VIII cu local în școala mare;
- Grădinița Almăj – local propriu având grupe combinate;
- Școala primară Bogeia – având clasa pregătitoare și clasa I;
- Școala primară Șitoaia – în localul de școală se află Grădinița Șitoaia cu grupe combinate și clasele primare II-IV.

¹⁷⁸ Arhiva Școlii din Almăj, stat de plată din anul 1995

¹⁷⁹ Poză din arhiva doamnei Maria Cotoșman

Școala din satul Șitoaia

Pentru a ne face o imagine a situației satului Șitoaia în secolul al XIX-lea vom folosi informațiile găsite în *Cartea de Hotârnicie a moșiei Șitoaia de Jos a dnei Elena Sefandache din anul 1892*¹⁸⁰ și din care aflăm că, în anul 1827, Maria Socoteanu împărțea moșia Șitoaia, în două moșii – Șitoaia de Sus și Șitoaia de Jos. Șitoaia de Sus a primit-o Elena Socoteanu (Sefandache) în acel an, la prima căsătorie cu Grigorie Murgășeanu, care a vândut-o în anul 1845 lui Nicolae Dobriceanu, și acesta dlui Constantin N. Michail în anul 1867. Cea de a doua moșie – Șitoaia de Jos – a fost primită de lancu și Tache Socoteanu, și care a fost moștenită tot de sora lor Elena Socoteanu (Sefandache). Prin Legea rurală din 1864 o parte din terenul moșiei Șitoaia de Jos a fost dat în proprietate la „5

¹⁸⁰ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fundația Jean Mihail*, dosar 315/1892 – 1928 – corespondența privind moșia Șitoaia, acte de hotârnicie, schițe de plan, Cartea de hotârnicie a moșiei Șitoaia

frontași, 28 mijlocași, 5 cu brațele, pentru preotul Dumitru și 5 nevolnici numai locuri de case, iar pentru biserică jumătate din pământul cuveniit“. Tot în această hotărnicie vor fi câteva repere pe care le vom mai întâlni: „*de la malul drept al bălții Belciului, direcțiunea spre Nord-Est, până în movilița veche de lângă malul actual al Jiului, ce este între ambele ale conace acestor moșii, unde au fost pătulele lui lancu Socoteanu*“. Această hotărnicie a fost realizată pentru a putea fi vândută moșia Șitoaia de Jos de către doamna Elena Sefandache și care va fi cumpărată de domnul Constantin N. Michail și fiul acestuia Jean.

Vom reda mai jos *Istoricul satului Șitoaia* găsit în arhiva Școlii din Almăj, într-un bloc de desen plin cu mai multe documente. Din păcate, acest document xeroxat nu este semnat de cel care l-a scris. Documentul a fost scris în perioada când încă exista Fundația Culturală Jean Mihail adică în anii '40, până la naționalizarea din 1948, fiind redactat de un posibil învățător din acea perioadă (n.a. Gh. Dincă):

„Așezat pe moșia Fundațiilor Culturale J. C. Michail – la 16 km, spre nord de Craiova și la 5 – 6 sute de m de cantonul de cale ferată nr. 183, satul Șitoaia număra până în prezent 170 de clădiri – în cea mai mare parte din ele locuind câte 2 familii. Satul face parte din com. Almăj.

Deși pământul este constatat ca fiind de prima calitate, locuitorii sunt comparativ cu cei din Almăj, săraci.

Aceasta din cauză că, la prima împrăștiere (1864) majoritatea neavând vite, au fost declarați ca toporași și împrăștiți ca atare, cu câte 2 – 2.5 ha.

Afară de 4 – 5 neamuri, restul locuitorilor au venit din alte părți, așezându-se în partea de apus a satului. Celor veniți de peste Jiu li-se zicea Jieni, fiind și azi mulți locuitori cu numele de Jianu.

Partea de nord a satului, la dreapta și la stânga drumului s-a completat mai târziu, tot cu oameni veniți din alte părți. Băștinași sunt cei din jurul curții boierești.

Moș Gheorghe Surdu – cel mai bătrân om din sat, trecut de 80 de ani ne spune că în tot satul, pe vremea tinereții lui, dacă erau 3 – 4 case mici, cu o singură fereastră, cât o foaie de caiet, și care avea

bășică de bou sau de porc în loc de geam. Restul aveau bordeie bătute în pământ, cu coșul la suprafața pământului, pe lângă care dormeau câinii iarna.

Curțile erau închise cu stobori, cu o singură poartă mare pentru car și vite; oamenii intrau și ieșeau pe pârleaz; grajduri sau coșeri pentru vite nu avea nimeni. Pe orice vreme vitele stau în obor – o închisoare de mărăcini.

Aproape toți locuitorii aveau oi multe, vaci și, câte unii, boi. Cei mai înstăriți aveau și câte 4 boi. La muncă se întovărășeau.

Și pământul „din comună” (1864) și cel „de la boier” îl munceau cu 6 – 8 boi.

La 1 Maiu începea aratul pentru porumb: „La 1 Mai arăm de mălai”.

Vitele o duceau rău iarna și fiindcă nu aveau adăposturi și n-aveau nici nutreț. Mâncau mai mult frunzar, adică frunza tufanilor aduși de cu vară și făcuți grămadă în curte, căci pădurile se întindeau și la răsărit și la miazăzi de sat.

Fiecare era liber să taie cât voia. Cu frunze uscate și crenguțe femeile ardeau vatra făcând spuză, unde coceau la zile mari – Paști, Crăciun – sau alte praznice, pe la nunți, botezuri sau când duceau plocon la naș – care era în mare cinste – azimă pe care o mâncau cu pește, pastramă, brânză și miere, care se găsea din belșug.

Până la împrăștierea din 1864 locuitorii erau clăcași. Liberându-se atunci și robii – ȝigani – care aveau bordeie în partea de răsărit a conacului – li s-au dat și lor vetre de casă și ulterior pământ. Așa se explică de ce cele 4-5 familii de ȝigani, sunt agricultori și în foarte bune raporturi cu locuitorii satului. Urmele gropilor de bordeie se văd și astăzi la locul numit „la gropi” spre estul conacului.

Pământul se muncea în dijmă, care din zece, una. Cu trecerea vremii dijma s-a schimbat spre profitul proprietarului ajungând mai în urmă, din trei, una; adică 2 grămezi din recoltă le lua muncitorul și una proprietarul.

Lângă conac erau două pătule mari, unde fiecare cap de familie ducea în anii de belșug o ferdelă¹⁸¹ de porumb. Ferdela era un fel de

¹⁸¹ Măsură de capacitate pentru cereale, egală cu circa 20 de litri

baniță de 10 oca vechi. O oca veche avea 1250 g. Până la 1877 s-a măsurat la noi cu această oca veche.

În vremi de secetă și lipsă lumea se ducea la pătule, cari erau totdeauna pline și preotul le împărțea porumb, după numărul membrilor familiilor.

Se cultiva grâu puțin, mai mult porumb și cânepă din care femeile țeseau pânză pentru cămăși, șervete, ștergare. O cămașă de cânepă ținea 2 ani. În afară de agricultură și creșterea vitelor, bărbații mai erau și cărăuși.

Toate femeile se îmbrăcau cu zăvelci și vâlnice țesute de ele, vârgate și înflorate frumos. Tot din lână făceau ciorapi și țeseau așternute și scoarțe, dimie pentru hainele bărbaților, care se lucrau frumos, cu găetane negre. Și vara și iarna bărbații purtau căciuli. Cojoace purtau și femeile. În picioare purtau opinci.

Industria tăbăcăriei și meșteșugul cojocăriei erau în floare.

Nu se cumpăra nimic pentru îmbrăcăminte, totul fiind produs și lucrat în gospodărie. Natural că, în afară de grija lucrului, femeile ajutau la muncă și aveau grija căsnitului, până în vremile din urmă, când s-au instalat primele mori, cărora li-se ziceau „mori de foc“.

Bărbații purtau plete. La acestea era dat cel indicat de staroste (primar) că are o purtare nu tocmai bună. Acela era tuns.

Între calea ferată și podul peste care trece azi șoseaua națională, în dreptul amintitei „cruci de la Baltă“, era han; fiind calea de jumătate de poștă, opreau aici diligențele și boierii cu caravanele, dar nu se deshmău caii. Aici, la han, afară din sat, pe iarbă verde se făceau horele. Zise „govii“¹⁸² cari țineau la Paști – 3 zile.

Se așterneau mese pe iarbă și se juca după caval sau vioară, întovărășite de tobă, jocurile: Nițuica, Băluța, Boiereasca și altele.

Lângă pătule, unde este azi casa locuitorului Nicolae Miroiu era „casa împărâtească“ care a existat până la 1900 și unde se judecau neînțelegerile din sat. Judecători erau preotul și câțiva săteni cari se numeau deputați sau pârcălabi. Despre soluționarea judecăților sau seama sameșului (director de prefectură).

¹⁸² În sensul de petrecere.

Date precise asupra înființării satului nu avem, însă pe biserică, pictate în 27 iunie 1818, sunt zugrăviți ctitorii – boierul Dumitru bi – vel Medelnicer cu soția sa, Marica Socoteanu; cu fiul lor Paharnicul Gheorghe Dumitru Medelnicerului și soția acestuia, Profira; cu fiicele Voica și Ilinca; Bălașa Slugher și Păuna Socoteanu și Nicolae Șitoianul cu fiul său – al cărui nume nu-i scris.

După spusele bătrânilor, moșia a fost a boierilor din neamul Socotenilor; apoi s-a împărțit probabil între fiice ca zestre, existând și astăzi între cele 2 cimitire „măgura Socotenilor“ ce va fi ridicat hotarul și urmele unui grajd de zid, căruia i se zice „grajdul lui Socoteanu“; în partea de sud a satului, și unde unul dintre moștenitori își va fi făcut alt conac, care s-a dărmat.

Conacul vechi, bătrânesc, era unde se află astăzi conacul fostului proprietar I. C. Michael.

Satul s-a numit Șitoaia după numele boierului Nicolae Șitoianu, care, de vreme ce este zugrăvit între ctitori la 1819, trăia pe atunci și intrase, prin căsătorie, în familia bi-vel Medelnicerului Socoteanu care avea un singur fiu și trei fete.

Una dintre fiicele sale sau una dintre nepoatele sale, rămânând singura stăpână a moșiei, a trecut-o „Sameșului“ cu care s-a și căsătorit. Acest „Sameș“, pe care bătrânii și-l amintesc numai sub acest nume era tânăr, bine făcut și aspru. La 1848, a vândut moșia lui Michail și s-a mutat în Craiova unde avea case.

Tot printre vechile documente ale satului este și „crucea de la Balta“ datând din 1635 a cărei inscripție e tradusă astfel: „această sfântă cruce este a răposatului Paharnic Oprea ce l-au omorât pă la sa(t) la movilă Reaho (veni) (N. Iorga . Sate și Mănăstiri 1916). Asupra așezării crucii era firesc ca legenda s-o atribuie haiducilor, cari au așezat-o la capul îngropat aici împreună cu o mare sumă de galbeni.“

La începutul secolul al XX-lea Școala din satul Șitoaia nu avea un local propriu și „este instalată într-un local închiriat, având o singură clasă, cu un cubaj de 32 m cubi, frecventată de 45 elevi“¹⁸³ după cum ne relatează Charles Laugier, în volumul Sănătatea în Dolj - monografia sanitară, publicat în anul 1910. Totodată, din dosarul ce

¹⁸³ Charles H. Laugier, *Sănătatea...* , p. 134

conține hârțiile referitoare la obligativitatea și statistica pe anul școlar 1909 – 1910, aflăm de existența unei circumscripții școlare în satul Șitoaia. Localul școlii se afla în vatra satului – la o margine iar acesta nu era împrejmuit.

Legea din 1896 pentru reforma învățământului primar, a lui Petre Poni, prin prevederile sale, a impulsionat învățământul la sate, de exemplu, prin înființarea instituției - *Casa școalelor* - care administra fondurile destinate construirii de localuri și achiziționării de mobilier pentru școlile primare. Cu ajutorul acestei legi s-a încercat construirea unui local de școală în satul Șitoaia în prima parte a secolului al XX-lea.

Din corespondența administrativă dintre primăria comunei Almăj, Prefectura județului Dolj și Serviciul Tehnic al județului Dolj aflăm că: *„Conformându-ne adresei Dumneavoastră nr. 7293/1912 am alcătuit deja proiectul pentru construcția școalei din satul Șitoaia comuna Almăjiu, însă ridicându-se schița de plan a locului ce are comuna s-a văzut că este locul insuficient, căci este prea strâmt, având numai o lărgime a locului de 15 m. Astfel fiind, vă rog să binevoiți a da ordin a se găsi un alt loc, sau a se mai cumpăra alături de acest loc al comunei încă o altă bucată de loc ca să se mai lărgască locul actual cât are satul destinat a se construi local de școală.*

Șeful Serviciului Inginer Șef, D. Cereșanu
*Secretar, N. H. Popescu*¹⁸⁴.

Necesitatea construirii acestei școli va fi inclusă în anul următor 1913 în *Tabel cu denumirea comunelor, satelor și cătunelor din plasa Filiași, care au nevoie de local de școală* unde, la prima poziție, este satul Șitoaia, comuna Almăj: *„un local cu una sală; comuna posedă – ½ pogon în satul Șitoaia; nr. copiilor, băieți și fete care urmează la școală este de 171; nr. claselor ce sunt necesare – un local cu una sală; observațiuni – în satul de reședință, deja se găsesc două localuri de școală cu doi învățători – 12 noiembrie 1913, Administrator Plăși, Căpitan G. Popescu”*¹⁸⁵. Totodată, Serviciul Tehnic al Județului Dolj la sfârșitul anului raportează

¹⁸⁴ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 91/1912, Adresa nr. 9333, 28 iulie 1912, , fila 173

¹⁸⁵ *Ibidem*, dosar 64/1913, fila 41

întocmirea „în dublu exemplar, proiectul în valoare de 20900 lei, compus din piesele specificate în borderou, pentru construcția localului de școală cu una sala de clasă și locuința Dirigintelui din comuna Almăjiu.

1) Valoarea clădirii localului de școală este de lei 15000.

2) Valoarea îngrădirii terenului este de 3700+2200 lei.¹⁸⁶

În primăvara anului următor continuă, măsurile administrativ – financiare ale autorităților județene pentru construirea localului de școală din Șitoaia: „un dosar în care se cuprind schițele de plan de terenurile din comunele cuprinse și în care urmează să se construiască noile localuri de școale, din fondul de 50 milioane date de stat, lucrări care se vor executa în campania de lucru a anului curent. La punctul 5 – comuna Almăjiu: terenul propriu al comunei de la 1864 – raportul Primăriei respective nr. 144, atașat la schița de plan al terenului din satul Șitoaia.¹⁸⁷ De asemenea, autoritățile locale din comuna Almăj raportau de existența unor sume de bani strânse în timp pentru construirea acestei școli: „Tabloul constatator de numărul recipiselor cu suma ce conține fiecare consemnate din excedentul comunal și fondul cârciumilor: suma totală consemnate în excedentul comunal 5418,49 din perioada 1896 – 1913; suma totală din fondul cârciumarilor 1912,50 din perioada 1912 – 1913; se atestă de noi prezentul Tablou 1914 martie 16, Primar C. Manea, Secretar M. Boenescu¹⁸⁸.

Intrarea României în primul război mondial a afectat și Școala din Șitoaia, după cum anunță „onor Revizor școlar face cunoscut mobilizarea armatei Române și ne invită a merge cu copiii în corpore pentru a petrece în stații pe soldații ce pleacă la luptă”¹⁸⁹ și totodată se face cunoscut că cursurile vor începe pe ziua de 1 octombrie 1914.

Declanșarea primului război mondial, în vara anului 1914, a fost principala cauză pentru care construirea Școlii din satul Șitoaia va fi amânată pentru 10 ani.

¹⁸⁶ *Ibidem*, Adresa nr. 3993, 1913, decembrie, 9 către Prefectura Dolj, fila 141

¹⁸⁷ *Ibidem*, dosar 112/1914, Adresa Administrației Plăși Filași Nr. 440, 1914 februarie 26 către Prefectura județului Dolj, fila 176 verso

¹⁸⁸ *Ibidem*, fila 392

¹⁸⁹ *Intrări și ieșiri în anul școlar 1915 – 1916 – comuna Almăj – Șitoaia*, județul Dolj, dosar nr. 1, Adresa Nr. 70 din 31 august 1916

În dulapul în care se află arhiva Școlii din Șitoaia, documentele oficiale emise de aceasta sunt datate începând cu anul școlar 1915 – 1916, în această perioadă școala funcționând într-un local închiriat „*cu 200 lei anual pe școală (1 aprilie 1916) până la (1 aprilie 1918) în casa localnicului Pătru C. Furtună*”¹⁹⁰ având doar trei clase: clasa I cu 32 de elevi înscriși la divizia I, clasa a II-a cu 7 elevi la divizia I și clasa a III-a tot cu 7 elevi la divizia I și învățător pe domnul Constantin Corăciu¹⁹¹. Se pare, că până la construirea localului actual, Școala din Șitoaia a funcționat în tot acest timp în casa familiei Furtună, după cum reiese din adresa Nr. 19 – 23 martie 1923 a serviciului Sanitar Circumscripția Breasta care „*venind în comună pentru a cerceta câteva cazuri de boală să găsim cazuri de febra tifoidă în casele locuitorului N. Furtună, în satul Șitoaia unde este localul de școală. Se închide localul pe termen de 5 zile cu începere de la 1 aprilie a.c. în care timp se va face dezinfecția localului până la 31 martie*”¹⁹².

În concluzie, începând cu anul 1915 și până în anul 1925, când se va finaliza prima sală de curs la Școala din Șitoaia, orele se vor desfășura într-o casă închiriată care era prea mică pentru toată populația școlară din acest sat, având un singur post de dascăl, iar învățătorii schimbându-se după 1 – 2 ani. De exemplu, în anul școlar 1918-1919 a predat învățătoarea Atena Bercea, în anul școlar 1919-1920 învățătoarea Atena Căpitănescu, în anul 1920-1921 pe rând Atena Căpitănescu, Petre Celăreanu și Alexandrina Ivancea cea care va preda și în anul școlar 1921-1922. În anul școlar 1922-1923 găsim în actele Școlii din Șitoaia pe dascălii Alexandrina Ivancea, Gh. Tăulescu și chiar pe cântărețul din sat Ion Petcu. În anii școlari 1923-1924 și 1924-1925 învățătorul Ștefan Racz va conduce Școala din Șitoaia și se va ocupa împreună cu comitetul școlar din comuna Almăj, condus de învățătorul Ion Popescu, de supravegherea lucrărilor la localul Școlii din Șitoaia.

¹⁹⁰ *Ibidem*

¹⁹¹ *Ibidem*

¹⁹² Arhiva Școlii din Șitoaia, *Dosar intrări – ieșiri pe anul școlar 1920 – 1921*, adresa nr. 28 – 23 martie 1923, serviciul Sanitar Cir. Breasta prin ordinul cu nr. 28

Din *Registrul Inspecției Școala Șitoaia*¹⁹³ aflăm că în această perioadă școala a funcționat cu 2 clase, restul elevilor mergând la Școala din Almăj; numai în anul școlar 1918-1919 au fost patru clase, având clasa I 8 prezenți/54 înscriși; II 2/3; III 1/4; IV 0/2, iar după recensământ erau 100 de copii care trebuia să vină la școală. Astfel, din procesele verbale vedem numărul mic de elevi ce urmau cursurile Școlii din Șitoaia în comparație cu cei care aveau vârsta (între 7 și 16 ani) și obligativitatea de a veni la ore: la 20 februarie 1920 – erau la clasa I 10 elevi prezenți/42 înscriși, clasa a II-a 0/1 = total 11/43, după recensământ fiind 85 elevi cu etatea de școală; la 7 martie 1921 - erau la clasa I 20 elevi prezenți/48 elevi înscriși, clasa a II-a 9/15, total 29/43, după recensământ sunt 104 cu vârsta de școală; la 27 martie 1922 - erau prezenți 28 elevi din 50 înscriși, iar după recensământ sunt 90 copii; la 23 februarie 1924 – la clasa I 27 elevi prezenți/42 înscriși, la clasa a II-a 14/18. În concluzie, necesitatea construirii localului de școală trebuia urgentată pentru a se putea pune în aplicare principiul obligativității din Legea învățământului.

Terminarea primului război mondial și începerea exproprierilor îl determină pe domnul învățător Ion I. Popescu să reia cererile administrative pentru satele din comuna Almăj aflând astfel că „Școala din Șitoaia n-are teren nici pentru construirea unui local propriu, actualmente funcționând într-un local închiriat”¹⁹⁴ și solicitând terenul din vatra satului cu numele de „dudărie, în mărime de 1 ½ ha și pe care s-ar putea clădi și localul propriu”.

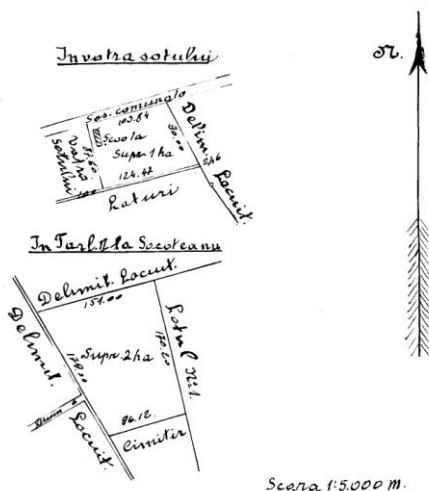
Pe pagina următoare am atașat schița planului Școlii din Șitoaia și a lotului, întocmit de inginer hotarnic G. Pavlik, și găsit în *Registrul pentru ședințele consiliului școlar de la Școala Șitoaia – Dolj*¹⁹⁵, ședința din 25 Mai 1930:

¹⁹³ Arhiva Școlii din Șitoaia, procese – verbale din perioada 1918-1919

¹⁹⁴ Arhiva Școlii mixte Almăj, Adresa către Revizorul școlar din 6 iulie 1919

¹⁹⁵ Arhiva Școlii din Șitoaia

Locul
Școlii Primare,
în satul Șitoaia
județul Dolj

Lucrările pentru construirea actualului local de școală au început în primăvara anului 1922 când „Subsemnații locuitori din comuna Almăjiu județul Dolj în fața Dlui Hodoroaba, Administratorul Plasei Filași și a Dlui Crăciunescu, Revizor școlar ne-am constituit în comitet de inițiativă pentru construirea unui local de școală în această comună, cătunul Șitoaia”¹⁹⁶. Din acest an până în toamna anului 1925 când va fi gata parțial o sală de clasă va dura construirea Școlii din Almăj. Astfel, din procesul-verbal din 13 noiembrie 1924 aflăm stadiul în care era localul de școală din Șitoaia: „este cu două săli – zidăria e gata. Se pun căpriorii pentru acoperiș. Țigla e adusă. Într-o săptămână va fi acoperit localul. Varul

¹⁹⁶ Arhiva Școlii din Șitoaia, Dosar nr. 3 pe anul școlar 1921 – 1922 – intrări și ieșiri – Școala din Șitoaia, proces verbal din 12 Mai 1922

se va face în primăvară. Tâmplăria nu e încă angajată, nefiind fonduri.”¹⁹⁷

La sfârșitul anului școlar 1923 -1924, din adresa dirigintelui Ștefan Racz al Școlii din Șitoaia, aflăm că au promovat la clasa I 10 băieți și 7 fete, clasa a II-a 11 băieți și 3 fete, iar „*fundația școalei s-a construit și s-au adus lemnele de construcție și s-au făcut și ars 70000 cărămizi*”¹⁹⁸.

Din anul școlar 1925 – 1926, procesul de învățământ de la Școala din Șitoaia va intra într-o normalitate firească și atât de necesară prin finalizarea parțială a localului și prin venirea familiei de învățători Gheorghe Dincă și Constanța Dincă.

Până la finalul celui de-al doilea război mondial la Școala din Șitoaia va preda familia de învățători Dincă și ei vor duce la bun sfârșit construirea și dotarea acestei școli.

În anul școlar 1926 – 1927, Școala din Șitoaia va funcționa cu cinci clase, iar din anul școlar următor va avea șapte clase până la schimbarea adusă de Legea învățământului din 1948, când se va trece la patru clase, așa cum este și în prezent.

Sub îndrumarea învățătorului Gh. Dincă, comunitatea locală va constitui Comitetul școlar din Șitoaia (președinte Ilie Gh. Foleanu, membrii: Ilie Șt. Furtună, Pătru Șt. Purcărea, Ilie Alecu, secretar, Gh. Dincă)¹⁹⁹ care va avea drept scop terminarea Școlii din Șitoaia și achiziționarea materialului didactic. Astfel, din procesul verbal nr. 3 din 16 februarie 1928 aflăm că: „*școala fiind în construcție și având amenajată numai o sală de clasă nepardosită, fiind pe roșu în întregime la exterior iar sala a doua nefiind nimic lucrat la ea are nevoie de următoarea lucrare: tencuirea sălii a doua în interior și a întregii școlii pe dinafară – un vagon de var, cuie, sârmă și trestie, tocări pentru 4 ferestre, pardoseala întregii școli, bănci 16, sobă pentru o clasă, plata lucrătorilor, scară înaintea școlii și 2 table*”²⁰⁰.

¹⁹⁷ Arhiva Școlii din Șitoaia, Registrul Inspecției Școala Șitoaia

¹⁹⁸ Arhiva Școlii din Șitoaia, *Dosar nr. 3 pe anul școlar 1923 – 1924*, Adresa Nr. 29 din 21 iunie 1924

¹⁹⁹ Arhiva Școlii din Șitoaia, Registrul pentru ședințele consiliului școlar de la școala Șitoaia – Dolj, proces verbal nr. 1 din 30 octombrie 1927

²⁰⁰ *Ibidem*

Din *Registrul pentru ședințele consiliului școlar de la școala Șitoaia – Dolj* aflăm că „satul Șitoaia s-a dezlipit de comuna Almăj la 7 aprilie 1927, formând comună aparte”²⁰¹, până la începutul anului 1931 când va reveni în componența comunei Almăj.

Până la terminarea și dotarea cu mobilier didactic a celei de-a doua săli domnul învățător Gh. Dincă va predă, de exemplu, la clasele I, a III-a, a V-a și a VII-a dimineață, iar doamna învățătoare Constanța Dincă va predă după-amiază la clasele a II-a, a IV-a și a VI-a. La sfârșitul anilor '30 Școala din Șitoaia va fi utilizată la întreaga capacitate pentru care a fost construită având două săli de curs, cancelarie și un antreu. Astfel, consiliul didactic stabilea la începutul anului școlar 1939 – 1940: „*DI. învățător Gh. Dincă va funcționa la clasele a II-a și IV-a curs elementar și la clasele a V-a, a VI-a și a VII-a băieți, iar dna Constanța Dincă la clasele I și a III-a curs elementar, precum și la clasele a V-a, a VI-a și a VII-a cu fetele; cursurile vor funcționa pe jumătăți de zile: cursul elementar în orele de dimineață, iar cursul supraprimer în orele după-amiază; domnul învățător Gh. Dincă va conduce lucrările practice cu băieții în atelier și grădina școlii, iar dna se va îngriji cu fetele de curățenia localului școlii*”²⁰².

Jean Mihail deținea de la sfârșitul secolului al XIX-lea toată moșia Șitoaia și în felul acesta viața comunității sâtești, inclusiv școala din acest sat, depindea de acesta. Acesta neavând urmași a lăsat cea mai mare parte a averii sale „să fie întrebuințată în opera de utilitate publică, care să dea satisfacere unora din numeroasele trebuințe reclamate de dezvoltarea și propășirea țării noastre”²⁰³. Astfel a fost creată, în anul 1938, Fundația Jean Mihail ce a funcționat în cadrul Ministerului Agriculturii și Domeniilor până în anul 1947 când a fost expropriată de regimul comunist, odată cu toate fundațiile existente în România²⁰⁴.

Fundația Jean Mihail a ajutat în această perioadă grea și Școala din Șitoaia, fapt ce este evidențiat și prin denumirea pe care a purtat-

²⁰¹ Arhiva Școlii din Șitoaia, *Registrul pentru ședințele consiliului școlar de la școala Șitoaia – Dolj*, proces verbal nr. 4 din 26 octombrie 1928

²⁰² *Ibidem*, proces verbal din 1 septembrie 1939

²⁰³ Victor Chiriță-Bălcețeanu, Ramona Hogiu, FUNDATIA CULTURALĂ Jean Mihail – DOCUMENTE, în „Oltenia. Studii. Documente. Cercetări”, seria a IV-a, nr. 2, 2014, p. 313

²⁰⁴ *Ibidem*, p. 314

o în acei ani, după cum reiese din *Carnetul pentru Recensământul copiilor în vârstă de școală, făcut în anul 1940 în satul Șitoaia - Directorul școlii „I. Gh. Michail”*: Gheorghe I. Dincă²⁰⁵.

Frecvența scăzută a copiilor este o situație caracteristică învățământului în mediul rural după primul război mondial și în prima jumătate a secolului al XX-lea. Explicarea acestei probleme o găsim în raportul de sfârșit de an al doamnei învățătoare Alexandrina Ivancea din anul 1922: *„Cauza neprezentării și a frecventării neregulate a elevilor a fost pe de o parte lipsa de îmbrăcăminte și încălțăminte și pe de alta întrebuintarea copiilor la munca câmpului, locuitorii acestei comune fiind în cea mai mare parte zarzavagii.”*²⁰⁶ Metoda aplicată în această perioadă – de amendare a părinților – pentru a-i obliga pe aceștia să-și dea copiii la școală nu a dat roade, fiindcă încasarea amenzilor nu se realiza.

Din *Registrul Inspecției la Școala Șitoaia* găsim menționate și activitățile școlare și extrașcolare desfășurate de elevii Școlii din Șitoaia cu domnul învățător Gheorghe Dincă și doamna învățătoare Constanța Dincă. Astfel, în anul 1934 au fost *„ținute șezători cu elevii, au organizat serbări și au înființat o bibliotecă pentru săteni”*²⁰⁷. Totodată, lucrul manual era un foarte important mijloc în procesul de învățământ din perioada interbelică unde elevii realizau: obiecte casnice și jucării cioplite din lemn, în miniatură, împletituri, modelaj, fetele executau cusături naționale și croșetau. La începutul fiecărui an școlar elevii erau implicați în amenajarea și curățirea claselor și a curții școlii, la curățirea de buruieni a șanțului după șoseaua comunală ce trece pe lângă școală.

Grădina școlară și lotul pe care îl deținea Școala din Șitoaia erau, de asemenea, folosite în activitatea școlară ținând cont de profilul agricol – gospodăresc al acesteia, precum și la sporirea veniturilor școlii. Acestea erau cultivate cu legume și cereale, folosite la cantina școlară, mai ales în perioada războiului. De exemplu, în toamna anului 1943, doamna învățătoare Constanța Dincă scria în

²⁰⁵ Arhiva Școlii din Șitoaia

²⁰⁶ Arhiva Școlii din Șitoaia, *Dosar nr. 3 intrări – ieșiri pe anul școlar 1921 – 1922*, Adresa Nr. 15 din 28 februarie 1922

²⁰⁷ Arhiva Școlii din Șitoaia, *Registrul Inspecției Școala Șitoaia*, proces din 9 iunie 1934

procesul-verbal că: „am terminat de adunat recolta din grădina școlară, alocată în întregime cantinei școlare. Am recoltat: 15 kg cartofi, 30/40 kg ceapă, 5 kg fasole, 70 fire praz, 400 bucăți ardei, 30 bucăți varză, 15 ddal grâu și 6 kg magiun”²⁰⁸ și „s-a terminat de adunat recolta după lotul școlar, rezultând partea școlii 32 ddal grâu, 5 târne de porumb și 120 snopi de coceni. O parte din grâu se va aloca pentru cantina școlară iar o parte împreună cu porumbul și cocenii se vor vinde pentru întreținere și alte nevoi ale școlii”.

În perioada dintre cele două războaie mondiale și la Școala din Șitoaia au fost ținute de către învățători „cursuri cu adulții, de trei ori pe săptămână: luni, miercuri și vineri, de la orele 6-8 după-amiaza.”²⁰⁹

Instituțiile anexe au funcționat și au fost conduse de familia Dincă cu bune rezultate, după cum reiese din procesele verbale scrise de către cei care au inspectat Școala din Șitoaia. De exemplu, în atelierul școlar erau executate lucrările practice; prin cooperativa școlară erau achiziționate rechizite școlare și era în grija elevilor, la cantina școlară efectuau activitatea practică eleve fiind necesară datorită rolului social pentru care era creată; biblioteca, muzeul și cercul cultural erau folosite în activitatea culturală a școlii. Aveau loc șezători și serbări școlare în zilele importante din punct de vedere religios sau cele de importanță națională. De exemplu, redăm mai jos programul serbării din Ziua Națională a României – 1 Decembrie – din anul 1938: „La orele 11 dimineața ne-am dus la biserică unde s-a făcut Te – Deum de către preotul Grigore Cornescu care a vorbit despre importanța zilei de 1 Decembrie. După aceea, în localul școlii a avut loc o serbare cu următorul program: 1. Trăiască Regele și Tricolorul (cor); 2. Deșteaptă-te Române și Drapelul (recitări). Apoi, învățătorii școalei au vorbit elevilor despre ziua de 1 Decembrie și însemnătatea ei pentru poporul român. S-a vorbit de asemenea despre adunarea de la 1848 de pe Câmpia de lângă Blaj, apelându-se să contribuie fiecare cu câte un leu pentru ridicarea monumentului în amintirea acelei adunări, pe sus numita câmpie, sume ce se vor

²⁰⁸ Arhiva Școlii din Șitoaia, Registrul pentru ședințele consiliului școlar de la școala Șitoaia – Dolj, proces verbal din 25 octombrie 1943

²⁰⁹ Arhiva Școlii din Șitoaia, Registrul Inspecției Școala Șitoaia

trimite liceului „Sf. Vasile cel Mare“ din Blaj cu destinația „Fond pentru ridicarea unui monument pe Câmpia Libertății”²¹⁰.

De asemenea, menționăm și șezătoarea din 27 decembrie 1941 care „s-a ținut în localul școlii, pentru serbarea datinilor de Crăciun, cu următorul program: Colinde și cântece de stea, executate de cele 2 echipe de stelari ale școlii, formate din 8 elevii din clasele VI – VII. Preotul Grigore Cornescu a vorbit despre „Credința și obiceiurile străbune”. Din cei 500 lei strânși de echipele de stelari li s-au dat 50 de fiecare, iar de 100 de lei s-au cumpărat rechizitele necesare elevului cel mai sărac, Surdu C-tin din clasa I. Tot cu această ocazie elevele clasei a VII-a au dat una pereche ciorapi de lână, lucrați de ele, elevei Ancuța Maria, din clasa I. Acestor elevi li s-au dat și lucruri de mâncare, pâine, carne și porumb”²¹¹.

Totodată, școala avea cor de care se ocupa doamna învățătoare Constanța Dincă, iar de la mijlocul anilor '30 preotul Grigorie Cornescu care va preda religia și datoriile omului la clasele a II-a și a III-a.

La Școala din Șitoaia exista un punct farmaceutic, iar învățătorii se ocupau de educația igienică a elevilor și implicarea acestora în orele libere în promovarea normelor igieno-sanitare când, de exemplu, în cadrul „săptămâna curățeniei”²¹² au inspectat fiecare gospodărie a majorității locuitorilor satului și au constatat o curățenie mulțumitoare sau în primăvara anului 1942 când „o echipă de elevi și eleve din clase supraprimare am cercetat gospodăriile sătenilor din punct de vedere al curățeniei. Toate casele de locuit s-au vărui și aranjat curat. De asemenea, s-au dat sfaturi pentru curățenia grajdurilor, cotețelor și curților. Am explicat sătenilor marea importanță a îngrășămintelor naturale, sfătuindu-i să transporte neîntârziat gunoaiele pe ogoare și să nu lase nici un petic de pământ neînsămânțat.”²¹³

Începutul celui de-al doilea război mondial va duce la concentrarea și plecarea pe front a domnului învățător Gheorghe

²¹⁰ Arhiva Școlii din Șitoaia, *Registrul pentru ședințele consiliului școlar de la școala Șitoaia – Dolj*, proces verbal din 1 decembrie 1938

²¹¹ *Ibidem*, proces verbal din 27 decembrie 1941

²¹² *Ibidem*, proces verbal din 8 noiembrie 1941

²¹³ *Ibidem*, proces verbal din 2 aprilie 1942

Dincă. Pe toată perioada războiului Școala din Șitoaia va fi condusă de doamna învățătoare Constanța Dincă. Între 1941 – 1943 va preda la școală și domnul Nicolae Popescu.

Ca la toate celelalte școli din comuna Almăj, și în satul Șitoaia, în prima jumătate a secolului al XX-lea, primăvara avea loc sărbătoarea „Sădirea pomilor” când erau plantați pomi fructiferi, salcâmi la școală sau pe raza localității. De exemplu, în primăvara anului 1938 o parte dintre elevi au fost cu domnul învățător la pădure „*spre a aduce pentru școală, puieți de tei, spre a fi plantați*”²¹⁴.

Din anul 1946 la Școala din Șitoaia au predat mai mulți învățători și pe care îi enumerăm: Nicolae Neremzoiu, Xenia Deliu, familia Al. Revenca, I. Foleanu, Iacob Mătăceanu, Constanța Cruceru. Din această perioadă grea de după cel de-al doilea război mondial, caracterizată prin suferințele provocate de război, sărăcie, schimbările politice ce aveau loc în România, putem menționa un eveniment care arată cum în comunitatea locală încerca să revină la normalitate: „*În localul Școlii Șitoaia – Dolj, dându-se o serbare, prin contribuții benevole, am strâns pentru repararea școlii suma de 325.000 lei. Director, Revenca; Elevi încasatori: Șerban I. C-tin clasa a VI-a; Sandu Ion, clasa a V-a*”²¹⁵.

Din 1948-1949 și la Școala din Șitoaia se trece la predare de 4 clase, iar din cataloage menționăm învățătorii care au predat: în anul școlar 1955-1956, Gh. Pârcălabu (Dincă) și Traiana Rădulescu; între 1956 – 1959, Gh. Pârcălabu și Ion Oproiu; între 1959 – 1961, Ion Oproiu și Harca D. Elvira; 1961 – 1962, Ilie Popescu (Nicolăescu) și Harca D. Elvira; în anul școlar 1963 – 1964, Ciucă Constantin și Harca Elvira; între 1964 – 1994, Ciucă Constantin și Ciucă Gheorghița; în anul școlar 1994 – 1995, Ciucă Constantin și Simona Popescu; 1995 – 1996, Simona Popescu și Marinela Dinu; 1996 – 1997, Popescu Marinela și Alina Mirea; 1997 – 1998, Alina Mirea și Marinela Zăman; 1998 – 1999, Mirea Alina și Pompilia Preduț; 1999 – 2000, Alina Iancu și Amelia Mantea; 2000 – 2001, Alina Iancu și Simona Irina Petre; 2001 – 2002, Alina Iancu și Daniela Stancu; 2002 – 2003, Elena Ivan

²¹⁴ Arhiva Școlii din Șitoaia, *Registrul Inspecției Școala Șitoaia*, proces din 26 martie 1938

²¹⁵ *Ibidem*, proces din 15 iunie 1947

și Simona Irina Petre; 2003 – 2004, Staicu Daniela și Adrian Stoian; 2004 – 2005, Adrian Stoian și Ecaterina Andrei; 2005 – 2006, Ecaterina Andrei și Verginica Stuparu; 2006 – 2007, Iuliana Smarandache și Verginica Stuparu; 2007 – 2008, Iuliana Smarandache și Cătălina Durlea; 2008 – 2009, Iuliana Smarandache și Maria Mihaela Vlăduț; 2009 – 2010, Iuliana Smarandache și Janina Mariana Simion. Până în acest an școlar am găsit cataloagele în dulapul cu arhiva Școlii din Șitoaia, în continuare restul documentelor școlii din Șitoaia se găsesc în arhiva Școlii „GH. I Pleșa” Almăj, pe care nu am apucat să o studiem în totalitate.

Relatăm amintirile doamnei Cristina Răcăreanu, care răspunde de biblioteca comunală, și care a învățat în clasa primară la Șitoaia și „*i-au fost dascăli în clasele primare, la Șitoaia, Constantin Ciucă (clasa I) și Gheorghița Ciucă (clasele a II – a, a III-a și a IV-a). Școala era în același imobil, nu era grădiniță în sediul școlii, care era mai sus (acum este acolo o firmă). Își amintește că se organizau serbări, tombole, lucrau pe etamină fețe de masă, mergeau în excursii, în tabere, că dascălii erau severi la carte, oameni deosebiți, de la care aveau ce învăța, cărora le știau de rușine. Erau învățați să păstreze curățenia, să se implice în activități practice (mergeau la cules de plante medicinale – mușețel, coada șoricelului, pătlagină - pe care apoi le puneau la uscat într-un grajd al CAP-ului).*

Purtau uniforme, cu carouri albastre, cu șorțuleț albastru fetele.

Profesorii îi pedepseau când nu erau cuminți, dar spune că le-a prins bine. Își amintește învățătorii ca fiind eleganți, impunători, și învăța de la ei și de frică și de respect. A fost premiantă până la gimnaziu.

Clasele aveau sobe pe lemne, pe jos era scândură, pe care o curățau cu motorină. În vacanțe se făcea curățenie generală, veneau și părinții la tăiat lemne, la spălat geamuri.

La școală aveau oră de lucru manual.

*Clasele erau mixte: I – III, II – IV. Când se lucra cu unii li se dădea de lucru celorlalți.*²¹⁶

²¹⁶ Interviu realizat de Laura Pumnea în 2015

Pentru cei care au urmat școala în perioada anilor '80 redăm mai jos informarea *Asupra activității pionerești desfășurate până în prezent pe anul școlar 1984 – 1985*, găsită în arhiva Școlii din Șitoaia:

„Mai mult ca oricând copilăria crește și-și desface aripile în zboruri cutezătoare, pionieria fiind o adevărată grădină înflorită de căldura partidului, a inimii celui mai drag părinte al tuturor copiilor, tovarășul Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu – cea mai iubită și apropiată mamă a copiilor națiunii noastre.

În centrul întregii activități politico – ideologice desfășurate cu pionerii din Detașamentul Șitoaia a stat cunoașterea documentelor celui de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român. S-au ținut adunări cu teme ca: „Cinstim eroii neamului“, „Pagini din trecutul de luptă al clasei muncitoare“, „Tovarășul Nicolae Ceaușescu făuritorul copilăriei noastre fericite“, - „Mulțumim din inimă partidului“, „Munca - izvor de împliniri“ – adunări urmate de programe de cântece și poezii.

Pionerii din cadrul detașamentului nostru au activat în formații artistice cum sunt: montaje, cor, dansuri populare, teatru, programe artistice în cinstea zilei de 30 Decembrie, 8 Martie, și ne vom prezenta și la concursul „Serbările doljene“.

În cadrul detașamentului funcționează „cercul de cusături și mâini îndemânatic“ unde pionerii au executat diferite lucrări din care o parte au fost puse la tombolă iar acum organizăm o expoziție.

Sub genericul „Școala noastră ca o floare“ pionerii au fost antrenați în treburile gospodărești de înfrumusețare a școlii;

Am făcut o excursie la Scornicești – Vidraru;

S-au organizat întreceri sportive: Săniuța, fuge, zboară !, „cel mai bun alergător“.

Am participat la concursul pe teme de circulație faza pe comună, clasându-ne pe locul al II-lea.

În vederea îndeplinirii angajamentului de muncă patriotică pionerii au participat la acțiuni patriotice de strângerea materialelor refolosibile – până în prezent am predat sticle și borcane, hârtie, textile, fier, în prezent strângem plante medicinale și creștem viermi de mătase.

Toți pionerii sunt abonați sută la sută la reviste: Cutezătorii, Luminița.“

Domnul învățător Constantin Ciucă, în anul școlar 1993 – 1994, cu clasa a IV-a²¹⁷

Doamna educatoare Maria Cotoșman, în 1979 la grădinița din Șitoaia

²¹⁷ Poze din arhiva doamnei Maria Cotoșman

Școala din satul Bogeia

Înființarea Școlii din satul Bogeia – comuna Almăj este strâns legată de numele celor pe care îl poartă – **Sofia și Nicolae Gh. Dinculescu, precum** și de domnul învățător Ilie D. Nicolăescu, cel care a predat încă din primul an școlar 1932 – 1933, când a început să funcționeze școala în această localitate. Faptul este confirmat și de domnul Constantin Pană, care l-a avut învățător pe domnul Ilie Nicolăescu: *„cei doi ctitori ai Școlii din Bogeia – Sofia și Nicolae Dinculescu – erau mătușa și respectiv unchi ai învățătorului Ilie Nicolaescu, pentru care, de fapt, au și ctitorit respectivul locaș de învățătură.”*²¹⁸

Încă de la început școala a purtat numele de „Sofia și Nicolae Gh. Dinculescu” fapt consemnat în Registrul de prezență pe anul 1934/1935, 1935/1936, 1936/1937. Astfel, Subrevizorul Școlar C. D.

²¹⁸ Constantin Pană, născut în Bogeia – în anul 1947, fișa nr. 7 - Școli și dascăli

Miertescu consemna în anul 1934: „Localul se află în casele d-lui profesor N. Dinculescu, donat gratuit până ce domnia sa va îndeplini scopu-i nobil ce și-a propus, de a înzestra acest sat cu localul propriu pentru școală.”²¹⁹ Și această situație ne este menționată de domnul Pană în datele furnizate pentru redactarea acestei lucrări: „În primul stadiu Școala din Bogeia a funcționat în casa-proprietate a lui Nicolae Dinculescu (Nae al lui Badea), respectiv în încăperea cea mare de la stradă a casei în care a locuit învățătorul Ilie Nicolaescu (aspect de fostă cârciumă sau prăvălie, scară înaltă, transformată în anii '50 în Centru de Achiziții pentru legume și fructe, responsabil Ilie Burtănescu).”²²⁰ După cum se observă Școala din Bogeia, în perioada 1932 – 1936, a funcționat cu chirie în casa familiei Dinculescu, iar din 1936 în localul nou construit de aceasta și care de atunci poartă numele de „Sofia și Nicolae Gr. Dinculescu”.

În imaginea de mai jos se află Domnul Învățător Ilie Nicolăescu cu soția sa Maria și elevii Școlii din Bogeia în fața localului unde se

Învăța în acea perioadă – casa familiei Nicolăescu.

²¹⁹ Arhiva Școlii din Bogeia - *Registrul de prezență* pe anul 1934/1935, 1935/1936, 1936/1937

²²⁰ Constantin Pană, născut în Bogeia – în anul 1947, manuscris, fișa nr. 7 - Școli și dascăli

Din primul an de funcționare, 1932, până în anul școlar 1936-1937 Școala din Bogaia va avea un singur post de învățător ocupat de Ilie Nicolăescu și trei clase primare, așa cum rezultă din *Registrul de inspecție al școlii*. De exemplu în anul școlar 1934-1935 școala avea în: „clasa I – 22 elevi, clasa a II-a – 22 elevi și clasa a III-a – 11 elevi, iar elevii celorlalte clase învățau la Școala din Almăj. Învățământul se face pe zile întregi.”²²¹ În această perioadă se făceau ore pe durata întregii zile, fiindcă sala în care se învăța în acel moment era mică pentru numărul mare de copii ce veneau la Școala din Bogaia.

Modul în care a fost construită această școală ne este lămurit de domnul învățător Ilie D. Nicolăescu prin răspunsul la adresa din 1 august 1937 către revizorul școlar din Dolj:

„Am onoare

A vă comunica următoarele:

Această școală este construită în anul 1936 de către dl. profesor Nicolae Gh. Dinculescu. Are două săli de clasă, antreu și cancelarie. Este făcută din cărămidă contribuție de la județ a fost suma de 10000 lei iar locuitorii au contribuit la transportarea materialului necesar ca nisip, pietriș, lemnărie și altele.

În anul 1935 s-a turnat fundația de beton, iar în anul 1936 a fost terminată.”²²²

Dintr-o descrierea a școlii din anul 1946 află că „fundațiile clădirii sunt de beton având grosimea de 0,42 m. Zidăria pereților este din cărămidă având grosimea de 0,42 m. Ușile din lemn de brad; ferestrele din lemn de brad duble, învelitoarea imobilului din țiglă, încălzirea cu lemne. Closete – un closet cărămidă, hazna de beton; curtea era împietruită, asfaltată, arbori trei, pomi fructiferi 15”²²³. Din schițele următoare vedem că până în prezent nu au avut loc mari schimbări la clădirea Școlii „Sofia și Nicolae Gh. Dinculescu” din Bogaia.

²²¹ Arhiva Școlii din Bogaia, *Registrul de inspecție*, Procesul-verbal din 31 ianuarie 1934 întocmit de sub-revizor școlar P. Zamfirescu

²²² *Ibidem*, *Registrul de prezență pe anul 1936/1937*, dosar nr. 3, Adresa nr. 32/ 1 august 1937

²²³ *Ibidem*, *Registrul de prezență pe anul 1946/1947*, dosar nr. 13

Din tabelele Situației Generale a Serviciului de Studii și Statistică completate și trimise Ministerului Educației Naționale din anul școlar 1939 – 1940 aflăm o descriere a Școlii din satul Bogea caracteristică pentru perioada 1937 – 1948: *„Numele Școlii „Sofia și Nicolae Gh. Dinculescu“, școală mixtă, categoria românească, numărul total al claselor 7, numărul posturilor bugetate – 2 învățători – Ilie D Nicolăescu care era și directorul școlii și doamna Ecaterina Vlăduț, tipul programei claselor a V-a, a VI-a, a VII-a – agricol – gospodăresc”*²²⁶. În această perioadă la Școala mixtă din Bogea va preda religie preotul Ioan Filipescu, ca de altfel, și la celelalte școli din comuna Almăj. Tot în această *Situație Generală* este menționat că Școala din Bogea are grădiniță școlară lucrată sistematic, lot experimental, farmacie școlară, cooperativă școlară, muzeu cu material didactic, bibliotecă școlară, șezători culturale, cămin cultural și cor școlar. Domnul învățător Ilie Nicolăescu cânta la vioară.

În tot acest interval de timp Școala din Bogea va avea decât o clasă mobilată iar elevii vor învăța în două schimburi pe tot parcursul zilei adică o parte veneau la școală în orele de dimineață iar ceilalți în orele după-amiază. De exemplu, domnul învățător Ilie Nicolăescu preda la clasele a II-a, a V-a, a VI-a și a VII-a iar doamna Ecaterina Vlăduț, la clasele I, a III-a și a IV-a. Mult timp una din clase, până în anul 1950, nu a fost folosită în procesul de învățare din lipsa mobilierului didactic.

Școala din Bogea avea aceeași programă ca și celelalte școli din comuna Almăj (vezi Școala din Moșneni). Din *Registrele de prezență* ale școlii din Bogea vom exemplifica câteva din obiectele și treburile gospodărești pe care elevii le făceau la Școala din Bogea la lucrul manual: *„croșetatul lânii, răsucitul lânii, periile din păr de porc, cusături naționale, modelaj în lut, fund de tocat din lemn, ștergătoare din papură, ștergătoare din foi de porumb, storsul cânepii și al inului, obiecte din lemn (răschitor de depănat), ciocane din lemn, croșetatul cipicilor din in și cânepă”*. La șezătorile școlare se jucau dansuri populare: Ștearsa, Hora bănățeană, Romanul, Hora mare, Tupa,

²²⁶ Arhiva Școlii din Bogea - *Situația școlară pe anul școlar 1939 – 1940 a școlii primare de stat din comuna Almăj, sat Bogea*

Nițuica, Nimeasca, Jianca. Bordeiașul, Frunză verde dintre vii, Cu-i nu-i place horele, Tărășelul, Ungurica, Foaie verde doi bujori, Alunelul, Sârba peste picior.

Grădina școlii a avut un rol important în desfășurarea programului școlar de-a lungul timpului, indiferent de regimul politic existent în România, mai ales ținând cont de faptul că programa școlară pentru Școala din Bogeia avea caracterul agricol – gospodăresc așa cum este menționat în Situația Generală din 1940. De exemplu, în anul 1942²²⁷ elevii, la lucru practic, au desfășurat următoarele activități: săpatul grădinii școlii și pusul în răzoare, plivitul răzoarelor, prășitul în grădina școlii. Totodată, în anul 1946, subinspectorul școlar cu propaganda agricolă menționa: *„Am mai dat îndrumările următoare: cum să se colecteze materialul intuitiv pentru predarea cunoștințelor agricole și înființarea muzeului agricol, cum să se lucreze răsadnițele calde și reci, cum să se curețe pomii de omizi și cum să se conducă cooperativa școlară.”*²²⁸

Perioada dintre cele două războaie mondiale a fost grea pentru populația de la sate și era foarte greu pentru majoritatea copiilor să continue școala după ce terminau primele 4 clase primare. În anul 2014, domnul Constantin N. din Bogeia ne povestește cum era viața în acea perioadă *„noi, copiii, nu eram ca ăștia pe aici să joace mingea. Aveam boi, aveam oi, vacă, ne duceam cu vitele să le păștem. Îmi aduc aminte, eram mai mărișor, în vale la Jii aveam pământ... - acum a fi Jiul pe unde aveam eu pământ atunci – puneam usturoi, puneam ceapă, puneam arpagic, de multe ori se vindea, de multe ori îl lepădam, îl încărcam în car și îl duceam în vale la Jii, l-aruncam pe Jii, nu să lua, era criză de bani. Pe timpul ăla (nu e ca acum, în fiecare casă pensioară), atuncia dacă erau 4-5 pensionari pe toată comuna. Erau pensionari care făceau la calea ferată, încolo nu era nimenea pensionar; era cu muncile, aveam boi, car, pământ, munceam. Pe mine, ai bătrâni, tata, nu mă da să-nvăț*

²²⁷ Arhiva Școlii din Bogeia, *Registrul de prezență pe anul 1941/1942*, dosar nr. 9

²²⁸ Arhiva Școlii din Bogeia, *Registrul de inspecție al Școlii din Bogeia* - Procesul verbal din 16 ianuarie 1946 – subinspector școlar propaganda agricolă Marcu Vasilescu

carte, că zicea că cine rămâne acasă, să stau cu ei, împreună, să nu mă duc cu serviciu”²²⁹.

Același lucru ni-l relatează și doamna Elena Gheorghe – Lenuța lu’ Bîrcu din Bogeia, că fetele după ce terminau primele patru clase trebuia să renunțe la școală pentru a munci sau a se mărita: „*am făcut 4 clase că zicea c-aveau pământ să muncim. Și veneau profesorii după mine și cine mă mai lăsa pe mine. În 4 clase până le-am terminat s-au schimbat profesorii, că era unu’ Oproiu, care învăța la Almăj, în satu’ Almăj, a venit dna. Oproiu... am terminat cu d-na. Oproiu, și am început cu doamna Ecaterina Vlăduț*”²³⁰.

În perioada războiului școala a avut de suferit „*cu ocazia sosirii trupelor în acest sat, soldații ce au fost cazați în școală au distrus o parte din arhivă și-au rupt ușile*”²³¹.

În anul școlar 1947 – 1948 doamna Ecaterina Vlăduț a predat o perioadă la începutul anului școlar, în locul ei venind doamna învățătoare Elena Oproiu de la Școala din Moșneni²³².

În deceniul al cincilea din secolul trecut, situația politică din țară a influențat ca de obicei și învățământul din satul Bogeia, după cum reiese din relatarea lui Ion Trușcă: „*Am făcut șase clase colea, la Școala din Bogeia, apoi au venit comuniștii, rușii și au zis să nu mai facem șapte clase, să facem cât avem și să ne ducem la muncă. După 2 ani - 3, s-au schimbat treburile, să facem iar șapte clase. Păi începuseră fetele care le aveam, că am fost 14 copii și n-am rămas, până când am ajuns la clasa a VI-a, de am trecut în a VII-a, decât 5, n-am mai venit*”²³³.

²²⁹ Constantin Nicolae, născut în 1930, localnic din Bogeia

²³⁰ Elena Gheorghe – Lenuța lu Bîrcu, născută în 1935, localnică din Bogeia

²³¹ Arhiva Școlii din Bogeia, *Registrul de inspecție al Școlii din Bogeia* - Procesul verbal din 28 noiembrie 1944 – subinspector școlar I. Ionescu din Ișalnița

²³² Arhiva Școlii din Bogeia, *Registrul de prezență pe anul 1947/1948*, dosar nr. 14

²³³ Ion Trușcă, născut în 7 mai 1935, localnic din satul Bogeia

Până în anul 1958, în perioada de iarnă s-a folosit la Școala din Boga pentru cursuri o singură sală de clasă în două serii. Începând de la 1 aprilie a.c. se vor ține cursuri cu toți elevii, între orele 8-12, folosind ambele săli de clasă de care dispune școala²³⁴. Această situație va fi rezolvată prin implicarea comunității locale (54 de locuitori) din Boga care a cumpărat o sobă de fontă, după cum rezultă din următorul proces verbal²³⁵: „*Azi patru Martie anul 1958 în comuna Almăj-satul Boga noi părinții copiilor ai școalei de patru ani satul Boga am cumpărat de la tovarășul Ghiță A. Ciucă, locuitor tot din această comună, una sobă de fontă pentru care am convenit cu prețul de 200 lei (adică două sute lei) pentru încălzirea școalei Boga*”.

Clasele a II-a și a IV-a de la Școala din Boga cu domnul învățător Ilie Nicolăescu²³⁶

²³⁴ Arhiva Școlii din Boga, *Registrul de inspecție*, Procesul-verbal din 30 martie 1956

²³⁵ Arhiva Școlii din Boga, Proces verbal găsit în catalogul clasei a IV-a din anul școlar 1957-1958

²³⁶ Poză din arhiva domnului Constantin Pană, primăvara anului 1958

După război activitatea culturală s-a intensificat la Școala din Bogeia: prin înființarea „formația de acordeon după noi, când a venit d-na Oproiu și dânsa cânta cu vioara, și a învățat mai mulți să cânte cu acordeoanele” ne povestește Ion Trușcă, născut în 1935 în Bogeia, și care „a făcut primele 4 clase cu doamna Ecaterina Vlăduț”.

Din cataloage voi enumera numele dascălilor ce au predat de-a lungul timpului la Școala din Bogeia:

1932 – 1937 – Ilie D. Nicolăescu

1937 – 1947 – Ilie D. Nicolăescu, Ecaterina Vlăduț

1947 -1961 – Ilie D. Nicolăescu, Elena Oproiu

1961 – 1972 – Ion Gr. Oproiu, Elena Oproiu

1972 – 1974 – Elena Oproiu, Ileana Afrim

1974 – 1976 – Paulian Afrim, Ileana Afrim

1976 – 1977 – Ileana Afrim, Viorel Răscol

1977 – 1980 – Sevastița Negru, Elena Nicolae

1981 – 1982 - Elena Nicolae

1982 – 1988- Elena Nicolae, Viorel Răscol

1988 – 2005 – Elena Nicolae, Iuliana Smarandache

Până în acest an se găsesc cataloagele Școlii din Bogeia în dulapul cu arhiva acestei școli. Posibil restul cataloagelor să fie depozitate în dulapurile arhivei Școlii „I. Gh. Pleșa” Almăj în număr de șapte dulapuri. De remarcat perioada mare în care au predat la această școală: Ilie D. Nicolăescu, Elena Oproiu, Elena Nicolae și Iuliana Smarandache.

Școala din satul Moșneni

Până la terminarea construcției actualului sediu de școală în anul 1938 copiii din Almăj – Moșneni mergeau să învețe la „școala mixtă din satul Almăjul-Birnici ce este la o distanță de 500 m”²³⁷ după cum ne relatează George Lahovari în *Marele Dicționar geografic al României* la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Existența Școlii din satul Moșneni este în primul rând legată de dorința lui Ilie Boiașu din Moșneni care, la 17 martie 1875, a lăsat prin testamentul nr. 84 autentificat la Tribunalul Dolj, secția comercială și de notariat următoarea clauză: „*institui biserica de mir cu hramul Sf. Nicolae din cătunul Moșneni, precum și școala din comuna Almăjiu legatorii mei universal, având fiecare aceste persoane juridice dreptul de proprietate pe câte o jumătate din averea ce-mi va rămâne la moarte.*”²³⁸. Conform testamentului, drept

²³⁷ George Lahovari, *Marele Dicționar...*, p. 59

²³⁸ Arhiva Școlii din Moșneni, vezi Anexa Testamentul lui Ilie Boiașu

de uzufruct avea soția acestuia Ilinca care va beneficia de toate beneficiile moștenirii lui Ilie Boiașu până la 15 octombrie 1936 când a încetat din viață.

Din procesul-verbal al Comisiei Județene din 17 iunie 1919, aflăm că pământul – 12,5 ha - lăsat moștenire de către Ilie Boiașu Școlii primare din comuna Almăj, s-a expropriat pentru cauză de utilitate națională, în baza art. 5 și 6 ale Decretului Lege 3697/1918²³⁹, iar prețul de expropriere fiind de 36000 lei pentru întreaga suprafață. Întreg terenul lăsat prin testament, școlii și bisericii din Moșneni de Ilie Boiașu în suprafață de 27,3866 ha, a fost expropriat, dar s-a rezervat o jumătate de hectar pentru școală, conform deciziei comisiei județene de expropriere din 3 ianuarie 1921²⁴⁰. Dirigintele școlii din Almăj, învățătorul Ion Popescu, a încercat prin cerere adresată inginerului cadastral V. Niculescu să afle, în 1926, cât a mai rămas și cine posedă din terenul lăsat de defunctul Ilie Boiașu²⁴¹.

Clădirea lăsată moștenire de Ilie Boiașu nu se mai putea repara și se afla pe terenul dat la expropriere. După decesul soției lui Ilie Boiașu, în 1936, sătenii au hotărât să dărâme clădirea și împreună cu suma luată de pe urma defunctei să ridice o școală pe vatra cu care a fost împrumutată comuna Almăj. Astfel, în iulie 1937 se începe construirea Școlii din satul Moșneni.

Datorită bunului spirit de organizator al domnului învățător Ion Oproiu am găsit consemnate în arhiva Școlii din Moșneni toate documentele întocmite în perioada construirii localului de școală și care reflectă eforturile făcute de comunitatea locală din această localitate și greutățile întâmpinate până la finalizarea acesteia.

Din răspunsul domnului învățător Ion Gr. Oproiu, la adresa nr. 22 din 6 decembrie 1938, adresat revizorului școlar aflăm că suprafața de teren pe care o deținea Școala din Moșneni și pe care se va construi școala era: „1. *Vatră de sat* – 2500 m² și 2. *Grădină școală* – 5000 m², Total 7500 m²”²⁴².

²³⁹ Arhiva Școlii din Moșneni, *dosar Fundația „Ilie Boiașu”*

²⁴⁰ Ibidem

²⁴¹ Arhiva Școlii primare comuna Almăj, adresa nr. 37 din 7 decembrie 1926

²⁴² Arhiva Școlii din Moșneni, *Dosar nr. 1 – cu ordinele primite ordine, adrese și rapoartele pe anul școlar 1938-1939*

În adresa nr. 62 din ian. 1949²⁴³ trimisă Inspectoratului Școlar Dolj, domnul învățător I. Gr. Oproiu, director al Școlii din Moșneni prezintă situația acestuia și redăm mai jos schița de teren întocmită cu această ocazie:

Necesitatea construirii unui local de școală era determinată de numărul mare de elevi din sat care învățau la Școala din Almăj. Realizarea acestuia va demonstra unitatea și spiritul civic al locuitorilor din Moșneni, de altfel cum s-a întâmplat pe tot parcursul existenței sale ca și comunitate-obște, lucru care este reflectat chiar de numele acestei localități Moșneni – adică oameni liberi.

Într-o primă etapă s-a constituit un comitet de inițiativă pentru construirea școlii din Moșneni și redăm mai jos procesul verbal de constituire:

„Proces – Verbal nr. 1

Astăzi 21 Mai 1937,

Noi, locuitorii satului Moșneni, ne-am întrunit în localul primăriei, unde potrivit rezoluției onor Prefecturii județului Dolju, am procedat la alegerea comitetului de construcție al școalei Moșneni, după cum urmează:

1. C. M. Ștefănescu – președinte de onoare
2. Constantin D. Ștefănescu - președinte activ

²⁴³ *Ibidem*, fila 118

3. Ioan Gr. Oproiu – învățător – secretar
 4. Ioan P. Pârcălabu – învățător – casier
 5. Vasile Dincă – membru
 6. Gheorghe Stăvărache – membru
 7. Rinică Ciucă – membru
 8. Nicolae Bălmău – membru
 9. Gheorghe Vlăduț – membru
 10. Dumitru Păuna – membru
 11. Constantin Matache – membru
 12. Marin M. Niță – membru
 13. Grigore P. Mihai – membru
- Notar, ss. H. Manea²⁴⁴

Astfel, în vara anului 1937, se vor cumpăra 30000 de cărămizi de la Enache Marin din Țânțăreni, 1100 kg de ciment de la depozit din Craiova, var în valoare de 2250 lei și tâmplăria de la Stan Gaiță din comuna Făurești, județul Vâlcea. Toate aceste materiale vor fi folosite la construirea localului de școală. Pentru a înțelege contribuția comunității și seriozitatea cu care aceasta s-a implicat în construirea școlii din sat vom atașa după fiecare etapă procesele-verbale redactate de comitetul de inițiativă pentru construirea Școlii din Moșneni:

„Proces – Verbal nr. 11

Chitanță

Adică patru mii opt sute șapte zeci și cinci de lei am primit de la Dl. înv. Ioan Pârcălabu, din comuna Almăjiu, jud. Dolj, pentru executarea a 30.0000 de cărămidă, făcută pentru școala satului Moșneni din com. Almăj. pentru suma de lei dau prezența pe care o semnez propriu.

Enache Mărin din Țânțăreni Doljiu

Făcută azi 27 iulie 1937

N.B. La suma arătată mai sus se va mai adăuga și 120 lei tipare și 55 lei o sapă. În total 5050 lei.

Președinte Constantin Ștefănescu casier Ioan Pârcălabu²⁴⁵

²⁴⁴ Arhiva Școlii Moșneni, Dosar – cuprinzând Actele privitoare la sumele încasate și cheltuite la construcția localului de școală Moșneni

„Proces – Verbal

Astăzi 11 iunie 1937

Noi membrii comitetului de construcție al școlii primare Moșneni, constatăm prin prezentul proces-verbal că într-adevăr suma de 4000 lei a fost cheltuită pentru tocăria acestei școli – una ușă cu toc, și 3 ferestre în trei canate.

Ea a fost plătită tâmplarului Stan Gaiță din comuna Făurești Vâlcea, cel care a lucrat tocăria.

Acea tocărie s-a și întrebuințat la școală luată fiind în primire de noi.

Drept care am încheiat prezentul proces – verbal.

Președinte, Constantin Ștefănescu

Secretar, I. Oproiu

Membri, „246

„Proces – Verbal

Astăzi 17 iunie 1938

Noi membrii comitetului de construcție al școlii primare Moșneni, constatăm prin prezentul proces-verbal că cele 300 kg ciment Turda în valoare de 960 lei procurat de delegatul nostru de la depozitul Ionel Mangu Craiova – Calea Bucureștiului 25 – 27, cu factura nr. 66 din 1 iunie 1938, a fost întrebuințat la construcția localului de școală.

Suma arătată în factură a fost întrebuințată pentru școală.

Drept care am încheiat prezentul proces – verbal și pe care-l semnăm propriu.

Președinte, Constantin Ștefănescu

Secretar, I. Oproiu

Membri, „247

„Proces – Verbal

Astăzi 20 iunie 1938

Noi, membrii comitetului de construcție al școlii primare Moșneni, constatăm prin prezentul proces-verbal că de suma de lei 2560 s-a procurat cu factura nr. 62, cele 800 kg ciment de Turda și în întregime a fost întrebuințat la construcția acestei școli.

²⁴⁵ *Ibidem*, fila 164

²⁴⁶ *Ibidem*, fila 167

²⁴⁷ *Ibidem*, fila 169

Întrucât suma a fost cheltuită în întregime pentru materialul ce a fost întrebuințat pentru școală, aprobăm această cheltuială făcută.

Drept pentru care întocmim prezentul proces – verbal, semnându-l propriu.

Președinte, Constantin Ștefănescu

Secretar, I. Oproiu

Membri,²⁴⁸

„Proces – Verbal fila 175

Astăzi 10 Mai 1938

Noi, membrii comitetului de construcție al școalei primare Moșneni, constatăm prin prezentul proces – verbal că de suma de lei 2250 s-a procurat var, ce a fost întrebuințat la ziditul școalei.

Întreg varul ce s-a procurat a fost întrebuințat la zidărie.

Președinte, Constantin Ștefănescu

Secretar, I. Oproiu

Membri,²⁴⁹

De asemenea, trebuie înțeles faptul că de organizarea și construirea acestui local s-au ocupat locuitorii din satul Moșneni și nu o instituție a statului sau o societate de construcții.

Construcția a fost realizată de meșterul Mihalache Cristici, dar au contribuit și alte persoane, de exemplu, domnii Marin Ciucă și Ioan P. Trancă au bătut betonul, dl. Gheorghe M. Grigore a drișcuit și a vărut.

„Proces – Verbal

Astăzi 20 septembrie 1938

Noi, membrii comitetului de construcție al școalei primare Moșneni, constatăm prin prezentul proces – verbal că suma de 4.400 lei a fost întrebuințată la școală achitând lucrul maistorului Mihalache Cristici, precum și 183 achitată dlui Ioan P. Trancă pentru zilele de lucru la bătutul betonului și un dulap bibliotecă. Drept care am încheiat procesul verbal.

Președinte, Constantin Ștefănescu

Secretar, I. Oproiu

Membri, I. Oproiu, I. Pârcălabu²⁵⁰

Pentru construirea acoperișului unei săli de clasă au fost achiziționate materiale de la depozitul „Iosif Lixăndroi” Gara Coțofeni: „684 țigle, 23 olane, 20 m² trestie, 1 kg sârmă subțire, ¾ kg

²⁴⁸ *Ibidem*, fila 170

²⁴⁹ *Ibidem*, fila 175

²⁵⁰ *Ibidem*, fila 187

cuie cu cioc, 26 mărgini de 3 m, 1 grindă rotundă de 4, 2 manele rotunde 3 ½ m, și 0,494 m³ lanț²⁵¹.

Dar cea mai importantă contribuție a comunității locale este cea de natură financiară. În arhivă se găsesc cotoarele și registrele chitanțelor eliberate pentru fiecare sumă primită de la locuitorii din satul Moșneni, dar și de la persoanele din satele Almăj și Bogeia care au contribuit. Fiecare familie va contribui după posibilitățile ei și de câte ori va putea. Astfel, din procesul-verbal, întocmit la 22 Decembrie 1940, aflăm că „*membrii comitetului de construcție al școlii primare Moșneni, încheind chitanțierul volumul I constatăm că s-a încasat cu el suma de lei 14.695 iar cu chitanțierul volumul II 22.336 lei, în total s-a încasat 37.031*”²⁵².

Din răspunsul revizorului școlar la adresa nr.1/23.01.1938 trimisă de directorul Școlii Almăj – Moșneni aflăm că „*dl Ion Oproiu învățător la școala primară din comuna Almăj să fie mutat cu post cu tot la școala dvs.*”²⁵³ și că anul 1938 este primul an de funcționare al Școlii din satul Moșneni cu 47 de elevi înscriși în 6 clase: I – 17 elevi, II – 3 elevi, III – 7 elevi, IV – 13 elevi, V- 5 elevi, VI – 2 elevi.

Nu trebuie să uităm situația generală din țară, când la 10 februarie 1938 dictatura regală a lui Carol al II-lea a fost instaurată în România prin desființarea partidelor politice și înlocuirea acestora de organizația politică Frontul Renașterii Naționale controlată de acesta, iar în Europa statul nazist a lui Hitler anexa, la 12 martie 1938, Austria la Germania. Totodată, începerea celui de-al doilea război la 1 septembrie 1939 va influența toată omenirea și implicit destinele comunității locale din Moșneni.

Construirea unei săli de clasă necesară funcționării Școlii din Moșneni a continuat și în toamna anului 1938, așa cum aflăm din solicitarea domnului I. Gr. Oproiu – directorul școlii – către revizorul școlar: „*Întrucât localul de școală din comuna Almăjiu – Moșneni nu este terminat fiindu-i necesar încă un timp de 15 zile, vă rugăm să*

²⁵¹ *Ibidem*, fila 179

²⁵² *Ibidem*

²⁵³ Arhiva Școlii din Moșneni, Dosar nr. 1 – cu ordinele primite ordine, adrese și rapoartele pe anul școlar 1938-1939, fila 1

*binevoii a aproba ca pe timpul de la 26 septembrie până la 10 octombrie școala să funcționeze într-una din sălile școlii Almăjiu.*²⁵⁴

Tot din adresa nr. 62 din ian. 1949²⁵⁵ trimisă Inspectoratului Școlar Dolj vedem în ce stadiu se afla școala în acel an, după 11 ani de la începerea construcției ei (schița Școlii din Moșneni de pe pagina următoare):

*„școală de stat, clădită în anul 1938, cu suprafața 123,50 m². Modul de dobândire a proprietății – construită de sat. Fundațiile clădirii sunt din beton, planșeurile din beton, având grosime 0,50. Zidăria pereților din cărămidă arsă în grosime de 0,42. Ușile din lemn de brad. Ferestrele din lemn de brad (dublate). Învelitoarea imobilului din țiglă. Încălzire cu lemne. Curtea este împrejmuită și având 48 de arbori și 38 pomi fructiferi. Numărul încăperilor: 5 – dintre care 2 săli de clasă, o cancelarie, un antreu și o sală de intrare-ieșire.”*²⁵⁶

Pentru a ajunge la acest stadiu, domnul învățător I. Gr. Oproiu va depune multe adrese către instituțiile statului pentru a putea termina școala.

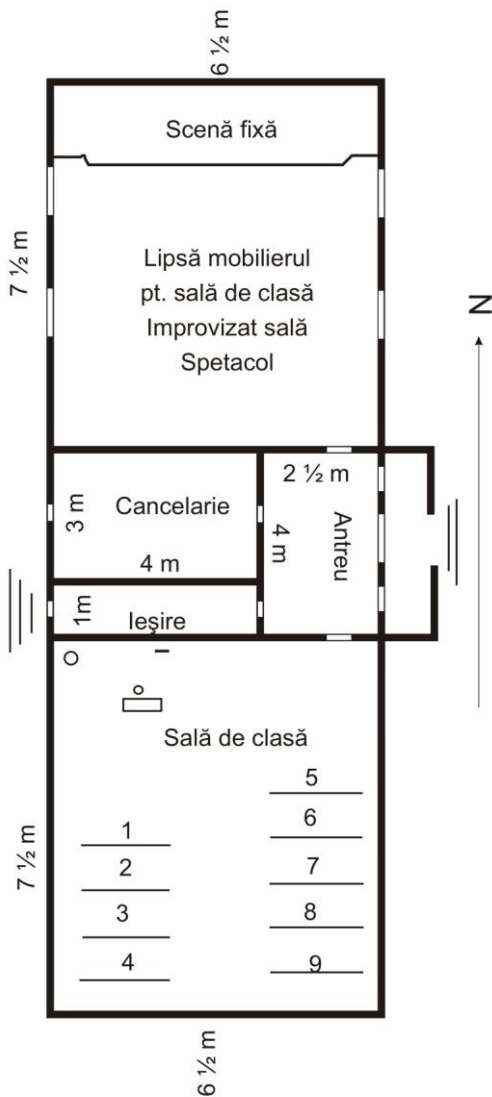
Situația Școlii din Moșneni, în vara anului 1939, o aflăm din adresa trimisă Președintelui Comitetului Școlar Județean Dolj de către dl. director I. Gr. Oproiu, precum și solicitarea sumei de 3000 de lei necesară pentru finalizarea acoperișului școlii: *„Întrucât locuitorii n-au mai putut contribui ca să se termine lucrul, școala jumătate descoperită, a rămas să înfrunte intemperiiile vremii, un an de zile. Afară de aceasta comitetul de construcție a mai rămas dator 12000 lei, la persoane binevoitoare, care au dat sume de bani sub formă de împrumut, numai ca să aducă, cel puțin o sală de clasă, în stare de funcționare. Deși rămasă într-o stare atât de rea, jumătate neacoperită, locuitorii poate cu toată bunăvoința lor de contribuție, lovindu-se acum și mai mult de neajunsuri și greutăți, școala este amenințată să rămână și iarna viitoare tot descoperită, iar zidurile plouate să se prăbușească.”*²⁵⁷

²⁵⁴ *Ibidem*

²⁵⁵ Arhiva Școlii din Moșneni, Dosar nr. 1 – cu ordinele primite ordine, adrese și rapoartele pe anul școlar 1948-1949, fila 118

²⁵⁶ *Ibidem*, fila 114

²⁵⁷ Arhiva Școlii din Moșneni, Registrul Intrări și Ieșire Școala Primară Almăjiu – Moșneni pe anul școlar 1939-1940, adresa nr. 113 din 29 august 1939

Planul școlii din Moșneni în anul 1949²⁵⁸

²⁵⁸ *Ibidem*, fila 117

La sfârșitul anului 1940 comitetul de construcție al Școlii din Moșneni își încheie misiunea:

„Astăzi 25 decembrie 1940,

Noi membrii comitetului de construcție al școalei primare Moșneni aparținând de comuna Almăjiu, am lucrat de comun acord și în perfectă armonie cu locuitorii acestui sat, în perioada 21 iunie 1937 până în prezent, reușind să ridicăm un local de școală cu două săli de clasă, una tencuită și pusă în slujba satului, încă din toamna anului 1938.

Întrucât nu mai putem lucra mai departe în aceste timpuri, locuitorii epuizându-și puterile lor de contribuție încheiem lucrul, depunând dosarul de venituri și de cheltuieli onor direcției școlii primare Moșneni.

*Un proces verbal de predarea dosarului va rămâne în registru, unul atașat la dosar, unul la președinte – C. D. Ștefănescu și I. Pârcălabu fost casier. Depunem registrul Cronică și ștampilă Comitetului de construcție.*²⁵⁹

Misiunea comitetului de construcție al școlii va fi continuată până în anul 1942 de Fundația „Ilie Boiașu” constituită în acest scop de domnul învățător I. Gr. Oproiu și comunitatea locală.

Elevii se vor implica și ei în construcția școlii și din propria inițiativă se hotărăsc să colecteze bani pentru școală. Grupul de inițiativă este format din elevi: Vieru D. Constanța clasa a V-a, Gheorghe I. Aristica clasa a V-a, Gorjan Gabriela clasa a V-a, Ștefănescu C. Iovan clasa a VI-a, Ioana I. Constantin clasa a V-a²⁶⁰. Ei vor reuși să strângă suma de 400 de lei. *„Această sumă se face venitul comitetului școlar Almăjiu cu chitanța nr. 9 din 15 noiembrie a.c. (1939) și se cheltuiește pentru școala Moșneni pentru olane la coamă, lanți de țigă și cuie”*. De asemenea, din adresa nr. 48 din decembrie 1939 trimisă de domnul învățător către Comandantul Străzii Țării aflăm că elevii în timpul iernii 1938/1939 *„au umblat cu „Moș Ajunul”, cu „Steaua” cu „Plugușorul”, care pe lângă reînvierea*

²⁵⁹ Arhiva Școlii Moșneni, Dosar – cuprinzând Actele privitoare la sumele încasate și cheltuite la construcția localului de școală Moșneni, fila 188, procesul verbal nr. 34 din 25 decembrie 1940

²⁶⁰ Arhiva Școlii Moșneni, Registrul de procese verbale încheiate de consiliul învățătorilor, Proces – Verbal nr. 22 – 11 noiembrie 1939

datinilor și obiceiurilor noastre strămoșești, cu banii strânși au cumpărat țigla, sporindu-se astfel prin acțiunea lor acoperișul școlii”.

În procesul-verbal de inspecție al Subrevizorului Școlar Al. Bănică din 16 aprilie 1940 am găsit informații despre stadiul construcției școlii din Moșneni din acel moment și care „*prin stăruința d-lui învățător și contribuția locuitorilor, s-a acoperit și cea de a doua sală. Clădirea se găsește la roșu în exterior.*”²⁶¹

De asemenea, din procesul verbal de inspecție al Subinspectorului Școlar Frezuincă din 13 octombrie 1943 aflăm că „*în vara anului 1943, datorită faptului că Ministerul a dat ca ajutor suma de 100.000 lei, localul s-a tencuit atât în exterior cât și în interior și e pe cale ca și a doua sală să fie terminată și pusă în stare de funcționare*”²⁶².

Mult timp de acum înainte la Școala din Moșneni se va învăța decât într-o singură sală de curs, astfel, se vor ține în orele a.m. cursuri cu elevii cursului elementar, iar în cele p.m. cu cei din cursul primar superior.

Folosind *Registrul de prezență pe anul școlar 1938 – 1939*²⁶³, din însemnările domnului învățător I. Gr. Oproiu, vom încerca să vedem activitățile școlare și extrașcolare desfășurate în timpul anului școlar respectiv.

Domnul învățător a efectuat diverse activități caracteristice începutului de an școlar, astfel, în ziua de 23 septembrie s-au purtat convorbiri de familiarizare cu elevii și s-au efectuat exerciții pentru stabilirea puterii vizuale și auditive a copiilor, necesare aranjării în bănci, sâmbătă 24 septembrie s-au distribuit o parte din cărți, iar duminică 25 septembrie s-a participat la slujba de la biserică.

În fiecare zi de școală primele 10 minute – între 7⁵⁰ și 8⁰⁰ – erau acordate cercetărilor igienice, o activitate atât de necesară copiilor, după care se spunea o rugăciune.

Din acest registru vom enumera materiile studiate de-a lungul unui an școlar în acea perioadă și o parte din lecțiile studiate la fiecare materie într-o ordine cronologică. Din păcate aceste lucruri

²⁶¹ Arhiva Școlii Moșneni, *Registrul de Inspecții al Școlii primare mixte Moșneni – Almăj*

²⁶² *Ibidem*

²⁶³ Arhiva Școlii din Moșneni

sunt menționate, fără a fi specificat ce studiază fiecare clasă în parte la Școala din Moșneni în anul școlar 1938/1939. La acel moment școala avea clase I-VI.

Materiile studiate de-a lungul unui an școlar erau: religia, scris – citit, citirea, gramatica, compunerea, caligrafia, aritmetica, cântul, geografia, istoria, științele naturale, științe fizice, memorizarea, desenul, gimnastica, ceasul de șezătoare, intuiția, igiena, datoria omului și a cetățeanului.

Se învăța de luna până sâmbăta și anumite materii ca: scris-citit, aritmetica aveau alocate câte o oră zilnic, la citire, geografie aveau 2 ore pe săptămână iar restul materiilor câte o oră pe săptămână; de exemplu, religia era prima oră luna.

La *Religie* se învățau: semnele Crucii, Rugăciuni, Tatăl Nostru, Dumnezeu a făcut lumea, Profeții sau proorocii, Dumnezeu face pe om și pe îngerii din cer, Proorocul Ilie, Explicarea cererilor din rugăciunea domnească, Neascultarea celor dintâi oameni, Profeții Isaia și Ieremia, Păcatul strămoșesc, Făgăduirea unui Mântuitor, Profetul Daniil, Nașterea Maicii Domnului, Noe scapă de potop, Turnul Babel, despre profețiile Mesianice. Orele de religie vor fi ținute de preoții Filipescu și Cornescu de la Biserica din Almăj.

La materia *cântul* menționăm cântecele: Nicușor, Lăcusta, Pe-al nostru steag, Trageți hora.

La *aritmetică*: exerciții de adunare, exerciții de citirea și scrierea numerelor, intuiții asupra numerelor 1 – 5, probleme de adunare, unitățile de capacitate, scăderea – probleme, unități de greutate, exerciții de scrierea și adunarea numerelor zecimale, exerciții de înmulțire, tabla înmulțirii; probleme de împărțire 1 -50, împărțirea cu deîmpărțitul, numărul zecimal; la aritmetică – se studia și geometria – spațiu, corp volum.

La *scris – citit* menționăm următoarele teme: intuirea abecedarului, noțiunea de spațiu, elementele grafice ale alfabetului.

La *citire*: istorioara morală „Hoțul la gutui“, Rândunelele de deasupra mării, Vânătorul și prepelița, Puiul rănit, Povestea bunicului, Legenda lui Negru Vodă, Rândunica, Bunica și nepotul, Legenda lui Dragoș Vodă, Pandurii lui Tudor, Kiseleff și Mehedințeanul,

Azorică și Bombonica, Ostașul lui Țepeș, Avram Iancu, Ciobanii eroi, Dinții lui Pavel.

La gramatică: propoziția, subiectul și predicatul, ființe și lucruri, semnele, punctul, semnul întrebării și mirării, numărul substantivelor, formări de ziceri, adjectivul: număr și gen, desfacerea vorbelor în silabe, articularea substantivului și adjectivului.

La compunere: povestea toamnei (copierea), casa noastră (dictare), Puiul (copiere), Casa părintească (copiere), scriere liberă.

La geografie: continentul Europa, orientarea E-V și N-S; orientarea în clasă, în natură, țărmul de nord al Europei, țărmul de vest al Europei, Zare sau orizontul, Munții, Apa curgătoare și stătătoare, țărmul de sud al Europei, relieful Europei, Balta și lacul, Izvorul, râul și fluviul.

La istorie: Patria – Strămoșii noștri, Poporul românesc, până la întemeierea Munteniei și Moldovei, Dacii și Geții, Istoria Românilor până la moartea lui Mihai Viteazul, Mircea Basarab, Alexandru cel Bun, Matei Corvin, Romanii, Vlad Țepeș, Traian și Decebal, Matei Basarab, Constantin Brâncoveanu.

La științele naturale: grădina de pomi, compoziția – sol și subsol, țarina, cum s-au format munții, dealurile, văile și câmpiile, grâul, mărul, ce face apa prin coaja pământului, porumbul, grădina de legume.

La științe fizice: cele trei stări ale corpurilor, mașina de aburi, electricitatea, evaporarea, fulger, trăsnet și paratrăsnet.

La memorizare: „Tricolorul“, „Imnul Regal“, „Pe-al nostru steag“, „Toamna“, „Doi boboci“, „Zilele de toamnă“, „Ce e tata?“.

La desen: arcul, melcul, masa, linii verticale, potcoava, motive naționale, lacătul, pâlnia, gardul, frunza de măr, cumpăna, frunza de prun, paharul vertical, pălăria, crucea, scara.

La gimnastică: exerciții străjerești, exerciții cu brațele, exerciții de mlădiere.

La calligrafie: scrierea și învățarea literelor mici și majusculilor, alfabetul mic, Cum e turcul și pistolul.

La ceasul de șezătoare care se ținea sâmbătă: – lectură – poezii – de Duiliu Zamfirescu; poezii, ghicitori, cântece; „Copilul și mama“, „Ce te legeni codrule?“, „Marșul anului 1848“.

La intuiție: denumirea obiectelor din clasă, Lectură – „drumul nou“.

La igienă: corpul omului, creierul și nervii, sistemul osos.

Aveau odată pe lună materia *Datoria omului și cetățeanului*: cele zece porunci, despre cârmuitori, despre legi și despre ascultarea față de legi; Nu este decât un singur Dumnezeu, Constituția.

În această perioadă, toți elevii de la școlile din satele din Moșneni, Almăj, Șitoaia și Bogeia studiau după aceeași programă, adică materiile și lecțiile menționate mai sus.

Elevii participau la evenimentele locale și naționale împreună cu domnul învățător I. Gr. Oproiu:

- în ziua de marți, 27 septembrie 1938 directorul I. Oproiu a participat cu elevii la înmormântarea soției preotului local.
- în ziua de joi, 6 octombrie 1938, în conformitate cu ordinul telefonic nr. 1847/1938 al onor Rez. Regal al ținutului Olt, se suspendă cursurile, având loc înhumarea Mareșalului Averescu.
- pe tot parcursul anului școlar au avut loc - lucrări la construcția școlii.
- lucrări de interes obștesc – amenajare de șanțuri – aveau loc sâmbăta.
- lecturi din buletinul nr. 1 – 2, „Straja Țării” în ziua de joi, 27 octombrie 1938.

În data de luni, 31 octombrie 1938 a fost *Ziua economiei*, unde s-au ținut lecturi despre economie, după următorul program:

1. Pușculița; 2. Vorbire – despre economie; 3. Poezii despre economie; 4. Lăcusta – cântec; 5. Lectură; 6. Nicușor.

Domnul învățător Ion Gr. Oproiu s-a implicat total în a face funcționabilă școala după cum rezultă din procesul verbal de inspecție ordinară al Subrevizor Școlar Al. Bănică din 8 februarie 1939: *„Și-a confecționat singur o bună parte din materialul didactic. Puținele tablouri didactice primite de la școlile vecine, le-a înrămat cu rame executate de elevii cursului supraprimar. Are afișate în clasă și lucrări psiho-tehnice. Are un lavoar, construit de d-sa, cu lighean, săpun și prosop.”*²⁶⁴

De asemenea, școala se implica și în treburile edilitar-obștești, de exemplu, în anul 1940 *„cu puieți dăruți de locuitori sau aduși de elevi, dl. Oproiu a sădit de a lungul șoselei ce trece prin sat, 84 dafini*

²⁶⁴ Arhiva Școlii Moșneni, *Registrul de Inspecții al Școlii primare mixte Moșneni – Almăj*

și 145 pomi fructiferi”²⁶⁵ sau în anul 1941 „elevii au fost conduși în fiecare sâmbătă după masă, la cimitir de dl. Oproiu, unde s-a făcut curățitul și amenajarea mormintelor”²⁶⁶.

În primul an școlar, 1938-1939, de funcționare al Școlii din Moșneni vor fi clase I-VI, iar din anul următor aceasta va avea 7 clase, până în anul școlar 1948-1949 când după *Legea învățământului din 1948* se va trece la învățământul cu 4 clase primare. Până în anul școlar 1941 – 1942 școala va avea un singur post de învățător, titular fiind dl. învățător I. Gr. Oproiu, iar din acest an școala va avea 2 învățători „care lucrează astfel: dl. I. Oproiu, cu clasele I, III, V, VI în orele a.m., dna Elena Oproiu cu clasele II, IV și VII în orele p.m.”²⁶⁷

Începând din anul 1940 și până la terminarea războiului domnul învățător Ion Gr. Oproiu va fi concentrat sau va fi pe front, pentru anumite perioade de timp. Locul lui la școală va fi suplinit de preotul Filipescu și de doamna învățătoare Elena Oproiu. Astfel, din Statul personal nr. 44988 din Arhiva Școlii din Almăj al domnului învățător Ion Gr. Oproiu, aflăm că de la data de 15 mai 1942 la 10 august 1945 are 1061 zile de concentrare și anume: în interior – 542 zile și pe front – 519 zile. Astfel, în perioada 1941 – 1945, de destinele școlii se va ocupa în primul rând, doamna învățătoare Elena Oproiu și domnul învățător Ion Gr. Oproiu.

În *Legea Învățământului* era stipulat că pe lângă școală trebuia să existe și să funcționeze instituții: cooperativa, farmacia, biblioteca, muzeul, șezătoarea, atelierul, cantina școlară, cerute de programa analitică, toate fiind folosite ca un auxiliar de preț în predarea învățământului. În plus Subvizorul Școlar Al. Bănică nota la 16 aprilie 1940 că „la această școală găsești și alte lucruri pe care nu le au altele. De pildă: cutia de reclamații, în care elevii introduc scrisori în care își arată neajunsurile cauzate de colegi, „Cartea de Aur a Eroilor”, în care sunt trecuți toți eroii comunei care s-au jertfit pentru întregirea Patriei, „Cartea cu folclorul satului”, în care sunt trecute

²⁶⁵ *Ibidem*, proces-verbal de inspecție – subvizor școlar Al. Bănică – 16 aprilie 1940

²⁶⁶ *Ibidem*, proces-verbal de inspecție – subinspector școlar I. Ionescu – 22 octombrie 1941

²⁶⁷ *Ibidem*, proces-verbal de inspecție – subinspector școlar Frezuincă – 14 februarie 1942

cântece și poezii culese de la bătrânii satului.“ Din păcate pe acestea nu le-am găsit în arhiva școlii.

În **Registrul de Inspecții al Școlii primare mixte Moșneni – Almăj** sunt menționate, în procesele verbale de inspecție, activitățile desfășurate de dascălii acestei școli împreună cu elevii lor. Mai jos le vom enumera pe cele mai importante instituții-anexe ale școlii din Moșneni:

Cantina școlară

Cantina școlară a fost înființată la 10 decembrie 1939, iar comitetul cantinei era format din:

„1. *Ioan Iorgu Ioana – președinte (era și delegatul comitetului școlar local); 2. Constantin Matache – primar – membru; 3. Ioan Gr. Oproiu – învățător – membru; 4. Rădulescu C. Ioan – casier; 5. Vasile Antonie – magaziner*²⁶⁸.

Scopul acestei cantine școlare era de a susține copiii nevoiași pentru a putea veni la școală. Pe toată perioada războiului, de funcționarea acestei cantine se va ocupa familia de învățători – Ion și Elena Oproiu. Astfel: în octombrie 1941 - cantina școlară funcționează cu 3 elevi, care primeau zilnic lapte cu pâine; în februarie 1942 - cantina funcționează, hrănind 3 elevi săraci cu ceai și pâine, din lipsă de zahăr, primeau șuncă și pâine, alimente ce sunt donate de soții Oproiu; în anul 1943 - cantina școlară hrănea zilnic cu mâncare caldă la prânz 5 elevi săraci. Mâncarea era pregătită de către elevele cursului superior, îndrumate de dna Oproiu.

Grădina școlii

De-a lungul timpului, terenul școlar va fi câmp experimental și va fi plantat cu zarzavaturi, cereale și plante textile sau va fi dat în dijmă unor locuitori ai satului. De asemenea, era amenajată o grădină școlară care aducea pe lângă foloasele de ordin didactic și beneficii materiale ce erau vărsate ca venituri în casa comitetului școlar și erau folosite pentru școală.

²⁶⁸ Arhiva Școlii Moșneni, *Registrul de procese verbale încheiate de consiliul învățătorilor*, Proces – Verbal din 10 decembrie 1939

De exemplu, în anul 1943, grădina școlară, în suprafață de circa 300 m² a fost cultivată cu ceapă, fasole și floarea soarelui, rezultând 25 kg ceapă, 5 kg fasole și un ddal. (20 l) floarea soarelui. Tot venitul obținut de aceasta era întrebuințat la cantina școlară.

Atelierul școlar

Toate tablourile de la Școala din Moșneni au fost înrămate în rame lucrate de elevi. Prin străduința și priceperea lor, o bună parte din materialele didactice au fost confecționate de elevi. De exemplu: corpurile geometrice, nivela cu apă, cumpăna zidarului, scripetele fix și mobil etc.

Educația artistică

Subrezvizorul Școlar Al. Bănică menționează în 22 mai 1939 că *„fetele sunt îmbrăcate în ii cu frumoase motive naționale cusute de ele. Educației artistice i se dă importanța cuvenită și în special desenului.”*

Educația sanitară

Educația sanitară era necesară pentru a-i învăța pe elevi să-și formeze deprinderi igienice și se realiza prin înființarea unui post de igienă care era folosit de elevi în fiecare zi. Era înzestrat cu spălător făcut de elevi la lucrul manual, lighean, prosop și săpun. Existau și foarfeci pentru unghii.

De asemenea, exista o farmacie școlară. Era înzestrată cu câteva medicamente de prim ajutor, folosite în mod real de elevi. Într-un raport de inspecție din aprilie 1942 am găsit notat că *„majoritatea elevilor sub raportul curățeniei și sănătății se prezintă bine, fapt ce dovedește grija deosebită a învățătorilor care controlează zilnic aceste lucruri”* sau din raportul din mai 1947 aflăm că *„elevii se prezintă curați, cu rufăria curată și cu încălțăminte îngrijită. Igiena elevilor și curățenia în general constituie preocupările statornice ale corpului didactic de la această școală”*.

Șezătorile

Din raportul Subinspectorului școlar I. Ionescu din 30 noiembrie 1941, vom afla rolul și importanța acestor evenimente culturale în viața comunității din Moșneni: *„La sosirea subsemnatului am găsit sala de clasă cu atât de mulți săteni, încât abia am putut pătrunde înăuntru. S-a început șezătoarea printr-o cuvântare ținută de dl. învățător care a arătat prin cuvinte simțite și pe înțelesul sătenilor, rostul șezătorilor în viața culturală a satelor și cu ce contribuie la propășirea sătenilor. Au urmat după aceea recitări executate de elevi și eleve, după care a vorbit Pr. I. Filipescu despre „Creștinism și bolșevism“. Elevii au executat cântece patriotice și monologuri. La sfârșitul șezătorii a avut loc o scenetă prin care se combătea lenea și alte moravuri urâte, arătându-se cum trebuie să fie o bună gospodină. La reușita acestei șezători a contribuit și dna învățătoare Elena Oproiu“.*²⁶⁹

În perioada anilor 1946 - 1947 se puneau taxă de intrare la șezătorile culturale organizate de elevi. Aceste venituri erau folosite la școală sau la căminul cultural. Toate aceste manifestări erau organizate în cea de-a doua sală a Școlii din Moșneni. Pentru amenajarea ei ca sala de festivități, s-au ocupat tot elevii. Astfel: *„Astăzi, 2 martie 1947, la șezătoarea dată s-a strâns suma de 193.500 care va fi cheltuită după cum urmează:*

- Suma de 130.000 lei va fi achitată depozitului de cherestea „Iosif Lixândroi“ Coțofeni, pentru scânduri – 3 bucăți de 5 m și 3 bucăți de 3 m pentru a face scaune pentru școală.

- suma de 40.500 lei se va plăti dlui Petre Baiu pentru lucrul efectuat la școală – construirea a 4 scaune lungi iar, restul de 23 lei se va da căminului cultural. Au semnat procesul-verbal Vlăduț N. Grigore, clasa a VII-a“.²⁷⁰

²⁶⁹ Arhiva Școlii Moșneni, *Registrul de Inspecții al Școlii primare mixte Moșneni – Almăj*, procesul verbal de inspecție al subinspector școlar I. Ionescu din 30 noiembrie 1941

²⁷⁰ *Idem, Registrul de procese verbale încheiate de consiliul învățătorilor*, Proces – Verbal din 2 martie 1947

Biblioteca școlară

La Școala din Moșneni a existat biblioteca școlară după cum menționează rapoartele inspectorilor școlari: în aprilie 1942, biblioteca avea 29 volume și erau păstrate în bună stare; în anul 1943 numărul volumelor ajunge la 43, inventariate și bine păstrate. Biblioteca avea 32 de cititori. Școala primară Moșneni este obligată, în octombrie 1948, să predea toate volumele căminului cultural din comună.

Cor școlar

Cor școlar a existat și era condus de dna. Elena Oproiu – cu el se prezenta la toate manifestările organizate de școală. Din registrul activității culturale al școlii, se constată, că de la începutul anului școlar 1941 – 1942, s-au ținut un număr de 5 șezători pentru săteni.

Muzeul

Muzeul este format din materiale colectate de elevi și învățători, fiind folosite la desfășurarea lecțiilor de științele naturale și fizico-chimice.

Cooperativa școlară

Cooperativa școlară s-a înființat „pe data de 18 Mai 1939, nestatutară, cu un număr de 17 membri cu capitalul de 170 lei”.²⁷¹

Rolul cooperativei școlare trebuie privit ca un „mediu de educație în cultivarea inteligenței și a deprinderilor sociale, cultivarea virtuților și a deprinderilor economice cooperative. Toți elevii clasei să fie membrii cooperativei pe baza aportului de muncă în atelier, grădină, de cumpărare etc.”²⁷² după cum aflăm din comunicatul trimis de inspectorul general către toate școlile.

Pe toată perioada existenței ei, începând din 1939 până în 1944 după cum este notat în *Registrul Proces – Verbal Cooperativa*

²⁷¹ Arhiva Școlii Moșneni, Dosar nr. 1 – 1939/1940 – Acte: ordine, adrese și rapoarte pe anul școlar 1939/1940, al școlii primare din comuna Almăjiu – Moșneni, fila 15

²⁷² *Ibidem*, file 27-31

*școalei Moșneni*²⁷³ elevii Școlii primare din Moșneni se vor implica în buna funcționare a acesteia.

Aceștia desfășurau operațiuni de librărie, adică vindeau rechizite școlare – linii, creioane, ștergătoare, maculatoare, crete, caiete de aritmetică, coli colorate, penițe, condeie, cerneală, cărți școlare încheind procese-verbale de predare primire a produselor avute în gestiune.

Vom enumera pe cei care s-au implicat în funcționarea acesteia: în 1939, președintele cooperative era Ioan Rădulescu, secretar Ion Vlăduț și vânzător Păuna D. Nicolae, clasa a VI-a; în 1940, vânzători au fost Ștefănescu C. Mihai, clasa a VI-a și Stăvărache G. Gheorghe clasa a V-a, casier era Vieru D. Constanța; în 1941, vânzătoare fiind eleva Gheorghe I. Aristica și casier era Ioana I.; în 1942, vânzători au fost Păuna Grigore, Bălmău P. Nicolae clasa a VI-a, casier era Gorjan Gabriela; în 1943, era un nou președinte Ureche Ioana, vânzători au fost Bălmău P. Nicolae și Căpraru Cristea; în 1944, președinte era Ureche Ioana și secretar Ciucă, vânzători au fost Căpraru Cristea și Zidaru C. Constantin.

Venitul rezultat era folosit la cantina școlară sau era predat comitetului școlar care-l folosea pentru nevoile Școlii din Moșneni.

În perioada de după război, schimbările politice din România au influențat viața școlii din Moșneni. După „abdicarea” Regelui Mihai I și proclamarea Republicii Populare România, la 30.12.1947, modificările decretate prin Legea învățământului din august 1948 vor deveni obligatorii și pentru Școala din Moșneni. Din anul școlar 1948-1949, Școala din Moșneni urma să funcționeze cu clase I-IV, iar cei care terminau continuau să studieze încă 3 clase la Școala din satul Almăj. Din acest an școlar, la Școala din Moșneni vor preda învățătorii Ion Oproiu și Rădița Chirtoc.

Schimbările majore din învățământul românesc, impuse de noul sistem politic, vor obliga și pe dascălii școlii din Moșneni să le pună în practică, după cum reflectă procesul-verbal al Subinspectorului Școlar

²⁷³ Arhiva Școlii Moșneni

Lută, din 10 februarie 1949: „Există Colțul P.M.R., A.R.L.U.S.²⁷⁴, colțul marilor dascăli și al școlii poporului. Cercul A.R.L.U.S. pe școală, s-a înființat la 30. XII și funcționează bine îndrumat de comitetul ales. De asemenea, găsesc înființate comitetele de elevi, la care, din interogările făcute, au constatat progrese uimitoare. S-a înființat asociația de părinți „Prietenii Școlii“, dl. director reușind să-și apropie 5 săteni, care să-l ajute în muncă.

În fiecare sâmbătă, în ultima oră de curs, se ține la toate clasele „ora instructiv – educativă“. Cercul pedagogic local își ține ședințele în fiecare sâmbătă, preocuparea principală fiind studiul „Îndrumătorului“.

De remarcat faptul că aceasta este singura școală din plasă care nu are nici un manual lipsă.

Limba rusă se predă cu oarecare greutate, din cauză că dl. învățător al clasei a IV-a trebuie să învețe singur și apoi să predea la clasă. Cursurile de neștiutori de carte funcționează.

Școala este abonată la „Licurici“ și „Îndrumătorul Cultural“. Dau ca sarcină colectivului de învățători ca imediat să trimită abonamentul și la revista „Pogonici“ și „Scânteia“, fără de care nu putem lucra; în special, pentru ridicarea nivelului ideologic al învățătorilor, ziarul „Scânteia“ se impune ca o necesitate. Se va introduce ora prelucrării articolului de fond din acest ziar.

Copiii cântă foarte frumos cântece cu caracter progresist.²⁷⁵ sau conform unei circulare a Ministerului Învățământului din decembrie 1948 „organizarea serbărilor și manifestărilor populare în legătură cu datinile de Crăciun se va face în colaborare cu organizațiile de tineret (U.A.E.R., U.T.M., T.S.)“²⁷⁶.

În toată această perioadă (1948-1956) a avut loc sovietizarea învățământului românesc, de exemplu, într-un proces-verbal de inspecție din 1951 de la Școala din Moșneni sunt menționate câteva

²⁷⁴ Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică (A.R.L.U.S.)- trebuie să-și intensifice munca de popularizare a grandioaselor realizări ale Uniunii Sovietice, reazămul principal al păcii în întreaga lume să popularizeze politica sovietică, să popularizeze pe larg politica stalinistă de egalitate între popoare și marele ajutor politic, economic și cultural pe care Uniunea Sovietică îl acordă țării noastre

²⁷⁵ Arhiva Școlii Moșneni, *Registrul de Inspecții al Școlii primare mixte Moșneni – Almăj*

²⁷⁶ Arhiva Școlii Moșneni, *Dosar nr. 1 – 1948/1949 – Acte: ordine, adrese și rapoarte pe anul școlar 1939/1940, al școlii primare din comuna Almăjiiu – Moșneni*

din acestea: „Elevii clasei a III-a cunosc evenimentele din istoria omenirii „Revoluția Socialistă din Octombrie“. Corpul didactic a început cursul scurt de Istoria Partidului Comunist (bolșevic), cursul de limba rusă și în fiecare săptămână se ține ședința Consiliului pedagogic, ședințe ce se fac cu întreg corpul didactic din comună, unde se dezbate probleme profesionale și politice. În exteriorul școlii sunt afișate lozinci.”²⁷⁷

Pentru a relata istoricul și schimbările, din toate punctele de vedere, petrecute în perioada dintre 1948 și până în zilele noastre la Școala din Moșneni, ar trebui realizat un studiu foarte complex pentru a surprinde toate evenimentele întâmplare și trăite de toate generațiile de elevi care au studiat în acest timp.

Din acest motiv mă opresc aici cu relatarea istoricului Școlii din Moșneni nu înainte de a menționa, din cataloagele Școlii Moșneni, numele dascălilor care au predat de-a lungul timpului în acest sat:

1938 – 1940 – Ion Gr. Oproiu
1941 – 1948 – Ion Gr. Oproiu și Elena Oproiu
1948 – 1952 – Ion Oproiu și Rădița Chirtoc
1952 – 1953 – Ion Oproiu și Paula Firu
1953 – 1954 – Ion Oproiu și Paula Popescu
1954 – 1955 – Ion Pârcălabu și Speranța Pârcălabu
1955 – 1956 – Ion Pârcălabu și Eleonora Grindeanu
1956 – 1958 – Eleonora Grindeanu
1958 – 1963 – Eleonora Grindeanu și Ion Pârcălabu
1963 – 1967 – Teodora Florescu
1967 – 1968 – Dragomir Vica
1968 – 1970 – Ioana Stănică
1970 – 1979 – Ioana Stănică și Sevastița Negru
1979 – 2002 – Ioana Stănică
2002 – 2003 – Georgeta Ștefănescu
2003 – 2007 – Irinela Vasile
2007 – 2009 – Maria Staicu
2009 – 2010 – Camelia Mădălina Staicu

²⁷⁷ Arhiva școlii Moșneni, *Registrul de Inspecții al Școlii primare mixte Moșneni – Almăj*, proces verbal de inspecție– 30 octombrie 1951

De remarcat activitatea doamnei învățător Stănică Ioana, care a predat la Școala din Moșneni, fără întrerupere, din 1968 până în 2002.

Decizia luată de reprezentanții Inspectoratului Școlar Județean Dolj, în anul 2010, de comasare a Școlii din Moșneni cu Școala din Almăj, după principiul „*școala cu mai mulți elevi preia școala cu mai puțini elevi din zonă*”, urmărindu-se creșterea calității învățământului doljean, pare tristă și irațională, gândindu-ne la eforturile depuse de comunitatea locală într-o perioadă foarte grea – Al Doilea Război Mondial – pentru înființarea acestei școli.

Cercurile Culturale - Căminul Cultural din Almăj

La începutul secolului al XX-lea, ministrul educației de atunci - Spiru Haret, a hotărât ca *„începând cu martie 1900 să se înființeze cercurile culturale cu dublu scop: didactic pentru învățători și instructiv-cultural pentru săteni. Se vor întruni, odată pe lună, a doua duminică”*²⁷⁸.

Încă de la începuturi, cercul cultural din care va face parte comuna Almăj va fi condus de domnul învățător Ion Popescu de la Școala din Almăj; din acest motiv arhiva acestui cerc cultural se află depozitată la această școală. În componența acestui cerc cultural intrau de obicei localitățile învecinate.

Cercul Cultural se dorea a fi o instituție fundamentală a statului, alături de școală și biserică, având activități specifice - culturalizarea prin temele propuse, cum ar fi: sfaturile morale, gospodărești, îndrumări, uneori chiar indicații tehnice privind diferitele ocupații practice – albinăritul, pomicultura, zootehnia, agricultura sănătatea omului, creșterea copiilor etc. fiind susținute în ședințe publice în fața localnicilor din satele ce intrau în componența cercului cultural. Amintim dintre temele discutate, de exemplu în anul 1902 la cercul cultural din care făcea parte comuna Almăj: *„Igiena cu privire la îmbrăcăminte și locuință, confecționată din stofa națională și biciuindu-se pe cât se va putea stofele străine”, „Despre educațiunea fetelor și despre igiena îmbrăcăminte și a locuinței, biciuindu-se lucsul (luxul)”*²⁷⁹.

Domnul învățător Ion Popescu transmite revizorului școlar, la începutul anului școlar 1904 – 1905, tabelul cu temele propuse a le discuta în fiecare lună:

- „1. Tovărășiile de vânzarea în comun a produselor agricole.**
- 2. Iernatul vitelor și modul de creștere.**

²⁷⁸ Arhiva Școlii din Almăj, *Dosar nr. 3, anul 1899-1900*, cuprinzând corespondența cu Revizorul și alte autorități școlare

²⁷⁹ Arhiva Școlii din Almăj, Cercul Cultural, *Dosar nr. 4 relativ la cercul cultural pe anul 1904 – 1905*

3. *Livezile naturale și artificiale.*
4. *Vița de vie. Reconstituirea viilor prin butași americani și folosirea pulverizărilor contra manei.*
5. *Cultura cartofului și orzului și folosul lor în alimentație.*
6. *Îndemnul la meserii.*
7. *Bibliotecile populare și îndemnul la citit.*
8. *Educația fetelor, combaterea luxului și menajul casei.*
9. *Raportul între soți.*
10. *Concubinajul.*
11. *Combaterea băuturilor spirtoase.*
12. *Jurământul fals – minciuna.*²⁸⁰

În acest an, Cercul Cultural era format din comunele: Almăjii, Coțofenii din Față, Brădești, Ișalnița și Cernele, iar în fiecare lună avea loc o întâlnire, pe rând, în una dintre localitățile menționate ca făcând parte din acest Cerc Cultural. Totodată, atunci avea loc și o ședință intimă în care o parte dintre învățători susțineau o lecție cu elevii din localitatea unde avea loc întrunirea. De exemplu, în noiembrie, la întrunirea de la Cernele s-au desfășurat lecții practice din gramatică și Istoria Românilor.

După *Răscoala din 1907* aceste cercuri culturale au fost considerate drept unul din motivele izbucnirii acestora. După cum am enunțat în această lucrare, principalul interes al locuitorilor de la sate era pământul. Acesta era principalul mijloc de a scăpa de sărăcie, așa cum concluziona, după primul război mondial, revizorul școlar al județului Dolj: *„săteanul nu se duce la cerc fiindcă simte nevoia de a fi luminat în anumite chestiuni de ordin social, moral, cultural etc., ci pentru ca să afle noutăți referitoare numai la chestiuni de interes personal. A i se vorbește de cultura sistematică a unei plante, de îngrijirea vitelor, de creșterea copiilor, sunt chestiuni la care cu greu poate fi determinat să asculte; a-i vorbește că trebuie să se dea pământ este tot ce-l interesează astăzi”*²⁸¹.

Indiferent care era motivul pentru care veneau sătenii la astfel de cercuri culturale, rostul și folosirea acestora la educarea comunităților

²⁸⁰ *Ibidem*, Adresa nr. 6, din 18 septembrie 1904

²⁸¹ I. Martin – Revizor școlar Dolj, *Dare de seamă anuală despre mersul școalelor rurale și urbane din județul Dolj în anul 1920 – 1921*, Institutul de Arte grafice „Ramuri”, 1921, p. 17

sătești va continua în timp, cunoscând chiar o dezvoltare continuă, specifică fiecărei perioade despre care vom vorbi.

Cercul cultural aduna în grupul lui de activități specifice: șezătoarea, biblioteca, echipa de dansuri naționale și de teatru sătesc, corul (bisericesc și laic), cercuri diferite (gospodinele, sănătatea, munca și diferite activități practice) etc.

Un alt prilej de a veni în contact cu locuitorii îl oferă și serbările școlare, unde pe lângă partea pur distractivă, ce prezintă programul, o piesă de teatru bine aleasă și bine pregătită, care servea la îndreptarea moravurilor sociale, care în spiritul vremii respective lasă foarte mult de dorit sub raportul moralității, fapt cauzat în mare parte de dezechilibrul provocat de primul război mondial. Și în perioada interbelică învățătorul era de drept membru în consiliul comunal, unde rolul lui era destul de mare.

Astfel, Căminul Cultural în perioada 1934 – 1947 s-a dezvoltat, iar concepția lui Spiru Haret a fost preluată și perfecționată de doctrina „culturii populare“, propusă de sociologul Dimitrie Gusti. Atunci căminele culturale se aflau sub tutela Fundației Culturale Regale – o instituție autonomă care va coordona și activitatea acestora, Căminul Cultural ajunge astfel la apogeul său, fiind folosit la identificarea nevoilor comunităților sătești și la rezolvarea acestora. Dimitrie Gusti considera *„Căminul Cultural, o întâlnire fericită a unei îndoite solidarități: o solidaritate între autoritățile publice ce lucrează pentru sat, așa că de astăzi înainte agronomul, medicul, veterinarul, preotul, învățătorul vor lucra mână în mână, cu foloase infinit mai sporite decât cum lucrau, dacă lucrau! izolat, și apoi o solidaritate a sătenilor, care prin strângerea lor laolaltă, pe deoparte, vor ajuta biserica, școala și administrația, în rosturile lor, iar pe de altă parte, vor lucra după un plan bine întocmit și bazat pe cunoașterea adâncă a nevoilor satului, în ordinea întăririi sănătății, a îndrumării muncii către o mai bună producție și a înălțării sufletului și minții lor în obștia satului”*²⁸².

²⁸² Dimitrie Gusti, *Serviciul social*, în revista „Sociologie românească“, anul III, nr. 7 – 9, iulie – septembrie 1938, p. 298

Și în satele comunei Almăj învățătorii din acea vreme domnul Gheorghe Dincă și doamna Constanța Dincă, la Școala din Șitoaia, domnul Ilie Nicolăescu și doamna Ecaterina Vlăduț la Școala din Bogeia, domnul Ion Popescu, domnul Ion Pârcălabu și doamna Maria Didu (Pârcălabu) la Școala din Almăj, domnul Ion Oproiu și doamna Elena Oproiu la Școala din Moșneni au folosit instituția Căminului Cultural la educarea culturală, socială, agricolă, economică și antreprenorială a elevilor și populației din localitățile respective.

Odată cu promulgarea, în octombrie 1938 a *Legii pentru înființarea Serviciului Social*, Căminul Cultural trece la un nivel superior al activității sale desfășurată în comunitățile sătești. Astfel, în *art. 1 litera b)* se menționează motivația pentru care a fost dată această lege, prin care „Căminul Cultural, ca organ de execuție al său, cu menirea de a conduce viața satului prin conlucrarea locuitorilor în interes obștesc, și prin coordonarea și unificarea activităților depuse în sat de autorități și de inițiative particulare”²⁸³.

Din volumul „*Dimitrie Gusti și școala sa*”, al domnului Constantin Marinescu, aflăm că scopul Căminului Cultural este de a ajuta, întări și adânci acțiunea Bisericii, a școlii și a autorităților de Stat.

Totodată, Căminul cultural căpăta statutul de persoană juridică, el fiind condus de un sfat cultural, cu un președinte ales și un director numit. Directorul Căminului face parte de drept din Consiliul Comunal. În cadrul Căminului Cultural vor funcționa trei secții distincte: 1) *Sanitară* (dispensar și farmacie, baie, maternitate); 2) *Economică* (cooperative, brutărie, măcelărie, remiză de unelte agricole etc.), 3) *Culturală* (sală de festivități, conferințe, radio, bibliotecă cu sală de lectură, muzeu, sală pentru școli țărănești, cu ateliere de țesătorie și meșteșuguri țărănești.). În acest fel, Căminul Cultural devenea Organul de conducere a vieții satului²⁸⁴.

Aceste activități ale Căminului Cultural se vor desfășura și la școlile din Șitoaia, Bogeia, Moșneni și Almăj.

²⁸³ Constantin Marinescu, *Dimitrie Gusti și școala sa*, Editura Felix – Film, București, 1995, p. 183

²⁸⁴ *Ibidem*, p. 185

Începând cu anul 1939, directorul căminului cultural din Almăj va fi învățătorul Ion Gr. Oproiu, care era în același timp și directorul Școlii din Moșneni.

În *Tabloul căminelor culturale*, din anul 1943, tipărit în „*Monografia județului Doljiu, vol. 2 – Agrogeologie, industrie, demografie, școala, biserică*” era trecut la numărul curent 54 Căminul Cultural din comuna Almăj care purta numele reformatorului învățământului românesc din perioada interbelică, craioveanul „*Dr. C. Angelescu*”²⁸⁵ și aparținea ca toate celelalte cămine culturale din județ de Fundația Culturală Regală.

Prin Căminul Cultural „Dr. C. Angelescu” comuna Almăj, dl. Oproiu a luat inițiativa de a ridica o troiță în amintirea eroilor morți în războiul de întregire. Această troiță s-a ridicat în curtea școlii primare din satul Moșneni. S-a făcut sfințirea troiței de către Pr. I. Filipescu și Pr. Grigore Cornescu. Acest lucru se întâmpla în primăvara anului 1943²⁸⁶. Din cauza regimului politic din acea vreme (1949) locul troiței va fi schimbat „*comitetul de părinți „Prietenii școlii” s-a întrunit astăzi în ședință și am discutat asupra faptului cum că în școală ne mai fiind oficiată religia, și troița din curtea școlii, după ce se va repara să se mute în alt loc, dând-o în seama bisericii, care o va îngriji și întreține pentru viitor*”²⁸⁷.

De la începutul anului 1948 când noul regim politic din România s-a instaurat în țara noastră și Căminul Cultural va deveni o instituție de propagandă a ideologiei comuniste. Astfel, Căminul Cultural va deveni din „*Parlamentul satului*”²⁸⁸, cum se dorea a fi de către Dimitrie Gusti și discipolii săi, în instrumentul Partidului Comunist ce se va folosi de învățătorii școlilor la promovarea ideologie comuniste după cum vom reda în continuarea acestei cărți temele și activitățile desfășurate în cadrul Căminului Cultural din Almăj.

285 XXX, *Monografia județului Doljiu*, vol. 2 – Agrogeologie, industrie, demografie, școala biserica, Prefectura județului Doljiu, Craiova, 1943, p. 144

286 Arhiva școlii Moșneni, *Registrul de Inspecții al Școlii primare mixte Moșneni – Almăj*, procesul verbal de inspecție al subinspector școlar I. Ionescu din 29 aprilie 1943

287 Arhiva școlii Moșneni, *Registrul de procese verbale încheiate de consiliul învățătorilor*, Proces – Verbal din 14 martie 1949

288 Constantin Marinescu, *op. cit.*, p. 167

Căminul cultural din Almăj va fi construit în perioada 1949 -1950. Domnul Constantin Pană își amintește că va fi construită folosind și cărămida de la moara preotului Cornescu (care o moștenise de la preotul Iliescu), care cu această ocazie a fost demolată. Această moară era construită în spatele Căminului Cultural și fusese naționalizată în anul 1948.

În anexele de la sfârșitul cărții este trecut programul unor serbări și șezători școlare din diferite perioade de timp.

Odată cu schimbarea regimului politic din România și căminul cultural din comuna Almăj își va schimba denumirea și se va numi „Popa Șapcă”²⁸⁹.

În perioada anilor '50, Căminul Cultural va funcționa ca instituție, se sîne stătătoare separat de școală. În acest local va funcționa biblioteca comunală și va fi folosită și ca cinematograf sătesc. De asemenea, toate formațiile artistice ale școlilor din comună - de teatru, dansuri, corul comunei - își vor desfășura activitatea la Căminul Cultural.

Activitățile de la Căminul Cultural vor fi susținute de cadrele didactice de la școlile din Almăj. De la începutul anilor '50, Căminul Cultural va avea un director care de obicei va fi unul din cadrele didactice.

²⁸⁹ Arhiva școlii Moșneni, *Registrul de procese verbale încheiate de consiliul învățătorilor*, Proces – Verbal din 12 octombrie 1948

Prof. Ștefan Popescu a rămas în memoria elevilor săi și prin activitatea artistică pe care a desfășurat-o împreună cu copiii de la Școala din Almăj. Poza este cu actorii piesei „Țiganiada” din 18 august 1957 – Almăj, montajul muzical coregrafic fiind realizat de prof. Ștefan Popescu, care este primul din stânga cel cu vioara, împreună cu Gică Cornescu, Dan Ștefănescu, Cornel Oproiu, Ion Pană, Nelu Brebență, Constantin Ciucă, Mioara Celăreanu, Speranța Pârcălabu, Ana Pană, Silvia Nicolăescu, Aurel Hoancă, Olga Filipescu, Nelu Gruia, Doina Bijdoacă. *„Toți din fotografie sunt absolvenți de liceu, unii fiind deja studenți. Spectacolul e făcut vara, în vacanță. Scenografia și ideea de bază este a dlui prof. Ștefan Popescu (cel cu vioara). Unele dintre costume sunt originale, fiind împrumutate de la etnicii romi din Coțofenii din Față”, ne-a povestit domnul Constantin Pană, căruia îi aparține fotografia.*

Din perioada anilor '60, din *Registrele de prezență pentru munca culturală pe anul 1961/1962, 1962/1963, 1963/1964, 1964/1965*, redăm câteva din activitățile desfășurate la căminul cultural de către: *Echipa de joc cu femeile; Echipa de joc cu tineretul; Echipa de joc pe generații; Echipa de teatru cu vârstnicii; Echipa de teatru; Echipa de joc și Echipa de cor.*

Deja, formele de activitate erau mult mai diversificate având următoarele teme: *Seri de întrebări și răspunsuri; Seri de calcul; Dimineți sau seri de basm; Concursuri „Cine știe câștigă”; Ziua colectivistului fruntaș; Joia tineretului; Lectorate cu femeile; Lectorate cu părinții; Întâlniri cu fruntașii; Prezentări de diafilme; Jurnale vorbite; Seri literare; Recenzii; Prezentări de cărți agrotehnice; Cercuri agrozootehnice cu cei rămași necuprinși la cercurile G.A.C.; Consfătuiri cu cititorii; Citiri în colectiv; Informări politice; Audiții colective radio.*

La cămin au fost proiectate următoarele filme: *Palatul de cleștar, Nouă zile într-un an, Cinci zile și cinci nopți, Basme: Harap alb, Pupăza din tei, Fierarul cel năzdrăvan, Negru Împărat, Ileana cea șireată, Doi feți cu stea în frunte, Spaima zmeilor; Fluierul pădurii adormite (Vladimir Colin); Basmul cocoșului de aur (Puskin); Povestea cu un popă și argatul lui, Păcală; Mirele, Făt frumos din lacrimă; Păcală în satul lui; Fierarul cel viteaz.*

La Căminul Cultural erau susținute conferințe de convingere a locuitorilor de la sate de „binefacerile” folosirii pământului în G.A.C. – gospodăriile agricole colective: *Avantajele folosirii energiei electrice în agricultură, Îmbold în intensificarea acțiunii de electrificare a satelor, Cum trebuie să se comporte în societatea noastră socialistă țărânul colectivist, Proprietatea obștească baza dezvoltării G.A.C., Sporirea cointeresării colectivștilor în ridicarea producției agricole, Frunțași în creșterea animalelor G.A.C., Să se evite risipa în G.A.C., Cum se pot obține legume proaspete în tot timpul anului; Dezvoltarea conștiinței socialiste, lupta dintre vechi și nou în etapa actuală; Folosirea gunoiului de grajd; Cultura roșiilor timpurii; Îngrijirile ce se dau principalelor culturi de legume; Creșterea animalelor izvor de mari venituri G.A.C., Dezvoltarea sectorului zootehnic, izvor de venituri în G.A.C., Creșterea și îngrășarea porcilor aduce mari venituri; De ce trebuie să crească fondul de bază în GAC, Întreaga țară un imens șantier; Creșterea oilor cu lână fină și semifină; Folosirea chibzuită a îngrășămintelor chimice; Prevenirea și combaterea dăunătorilor pomilor fructiferi; Semănatul legumelor în preajma iernii.*

De asemenea, redăm câteva din temele discutate la Lectoratul cu femeile, în perioada anilor '60: *Femeia – căsătoria – divorțul, Femeia în statul socialist. Rolul și locul femeii în societatea socialistă, Să educăm copii cinstiți, curajoși, devotați patriei socialiste, E casa ta, îngrijește-o!, Îmbrăcămintea igienică contribuie la apărarea sănătății; Oameni noi, relații noi; Modul de viață al familiei, garanția dezvoltării armonioase a copiilor; Asigurarea igienei locuinței, izvor de sănătate; hrana izvor de sănătate și putere de muncă.*

În perioada anilor '70 și '80, majoritatea activităților de la Căminul Cultural erau desfășurate în cadrul Organizației de pioneri sau Uniunii Tinerilor Comuniști.

Domnul învățător Ștefan Popescu își amintește că, după Revoluție Căminul Cultural din Almăj și-a încetat activitatea, el fiind reparat în anul 2004. Din anul 2011 până în prezent, în sediul Căminului Cultural își desfășoară activitatea o farmacie.²⁹⁰

²⁹⁰ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 179

Biblioteca comunală

Școala primară Moșneni este obligată, în octombrie 1948, să predea cărțile Căminului Cultural „Popa Șapcă” din comună Almăj²⁹¹ și în felul acesta aflăm că se va înființa Biblioteca Comunală Almăj.

În prezent, Biblioteca Comunală Almăj funcționează în sediul vechi al școlii construită în 1891 de către comuna Almăj. Acum, în 2015, de destinele bibliotecii din comuna Almăj se ocupă doamna Cristina Răcăreanu.

Aceasta ne povestește că „până la actuala locație, biblioteca fusese găzduită în sediul Căminului Cultural, în camere special amenajate pentru depozitarea cărților. Fondul de carte a crescut în timp în special prin donații, dar și prin achiziții, cu titluri îndeosebi din literatură. Biblioteca este frecventată de liceeni (într-un număr mai mic decât acum vreo zece ani), de învățători, de profesori, de pensionari”²⁹².

În momentul de față, biblioteca comunală din Almăj are un fond de 7122 documente.

²⁹¹ Arhiva Școlii Moșneni, Registrul de procese verbale încheiate de consiliul învățătorilor, Proces – Verbal– 12 octombrie 1948

²⁹² Interviu realizat de Laura Pumnea în decembrie 2015

Indiferent de perioada despre care vorbim, un învățător bun era cel care, pe lângă o bună pregătire profesională – metodică, avea și vocație. El trebuia să fie un bun pedagog, să folosească cele mai bune metode de predare, să fie punctual, să fie bine îngrijit în ceea ce privește ținuta, exteriorul și în felul acesta să fie un bun exemplu de urmat pentru copii și comunitatea locală.

O caracteristică importantă a învățământului în prima jumătate a secolului al XX-lea era implicarea învățătorilor, în organizarea cooperăției școlare, bibliotecilor școlare, muzeului în cadrul școlii, atelierului și grădinilor școlare, terenurilor experimentale și altor activități educative. Aceste forme de învățare pentru elevilor le vom regăsi și în perioada comunistă, dar la un nivel mai ridicat din punct de vedere ideologic și al modului de organizare centralizat.

Respectul pe care îl purta comunitatea locală învățătorului, indiferent care era numele acestuia, este confirmat de Silvia, fiica domnului învățător Ilie Nicolăescu: *„Lumea se ridică în picioare când trecea tata pe drum. Sărut-mâna domnului învățător.”*

Dascăli

Ion Popescu

Domnul învățător Ion Popescu s-a născut în anul 1865, a început să predea din 20 nov. 1884 în localitatea Negoiești, având ștutul personal nr. 2245. Din 30 octombrie 1887 va profesa ca învățător în localitatea Almăj²⁹³. Dintr-o adresă din octombrie 1913 aflăm că în acel moment avea 6 copii, 2 băieți și 4 fete mai mari.²⁹⁴

Pe bună dreptate domnul învățător poate fi numit mentorul învățământului în comuna Almăj. În timpul cât a condus Școala din Almăj s-a construit școala mică, în anul 1891, care în momentul de față este biblioteca comunală, școala mare din Almăj va intra în proprietatea comunei, va începe construirea școlii din Șitoaia și nu în ultimul rând, va învăța generații întregi de copii până la sfârșitul anilor '30.

Domnul Constantin Pană ne povestește că domnul învățător Ion Popescu „se bucura de un prestigiu deosebit în comună, respectat ca om și ca autoritate”²⁹⁵.

Nicolae Gh. Dinculescu (1887 - 1958)

Domnul prof. Nicolae Gh. Dinculescu poate fi considerat patronul spiritual al învățământului din comuna Almăj, în secolul al XX-lea, datorită faptului că el i-a îndrumat pe învățătorii Gheorghe Dincă (Pârcălabu), Ilie Nicolăescu și Ion Pârcălabu să urmeze cursul Școlii Normale și în felul acesta să devină dascăli care vor învăța generații întregi de copii. Totodată prin construirea Școlii din Bogeia, care-i poartă numele, a devenit ctitorul unui local de școală în satul natal.

²⁹³ Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*, dosar 260/1900, fila 25

²⁹⁴ Ștefan Popescu, *ms.*, fila 110

²⁹⁵ Constantin Pană, născut în 1947 - Bogeia, fișa nr. 7

Redăm mai jos prezentarea profesorului Nicolae Gh. Dinculescu din volumul *Memoria Inimii* scris de Nicolae A. Andrei:

„Născut în urmă cu aproape 120 de ani, într-o localitate rurală cu oameni harnici, situată la porțile Craiovei: Almăj. Elev strălucit al Colegiului craiovean „**Carol I**”, pe care l-a absolvit în vara anului 1908. A urmat după aceea cursurile Facultăților de Istorie - Geografie și, respectiv, Filologie, din cadrul Universității din București. Lipsit de mijloace materiale, în timpul studenției a lucrat - ca angajat, de directorul din acel timp al instituției, istoricul Dimitrie Onciul - în cadrul Arhivelor Naționale din Capitală. A făcut, în acest timp - cum va mărturisi, mai târziu, cu un anumit prilej — o „ucenicie” folositoare pentru viitoarea sa activitate de cercetător științific.

Își începe activitatea didactică la Liceul din Alexandria, unde va funcționa vreme de trei ani școlari (1913-1916), după care - cu grad de sublocotenent - va lua parte la Primul Război Mondial. Demobilizat, în 1919, își va lua în primire catedra de istorie-geografie de la Școala Normală „**Domnul Tudor**” din Turnu Severin. În anul școlar următor, va reveni în Craiova (unde va rămâne până la pensionare) la Liceul Comercial „**Gheorghe Chițu**” mai întâi (unde va îndeplini, între anii 1921-1926, și funcția de director) și va funcționa, în continuare, la Liceul „**Frații Buzești**” (1926-1930) și Colegiul Național „**Carol I**” (1930-1943). A funcționat, de asemenea, în calitate sa de profesor de istorie, și la Liceul Militar „**D.A. Sturza**” din Cetatea Băniei.

Profesorul Nicolae Gh. Dinculescu s-a remarcat - fapt relatat, cu prilejul întâlnirilor de promoție, de mulți dintre foștii săi elevi — prin temeinicia cunoștințelor predate, prin caracterul sistematic și documentat al expunerii, prin preocuparea sa statornică de a realiza, în procesul predării, acele atât de necesare legături interdisciplinare și de a integra - firesc și organic— istoria națională în contextul larg al istoriei universale. Este - aflăm din lectura unui proces verbal de inspecție - primul profesor din Craiova care a organizat, periodic, cu elevii săi, orele de istorie în cadrul Muzeului „**Oltenei**”. Are și meritul de a-și fi condus școlarii în unele instructive vizite și excursii, cu scopul de a-i ajuta să cunoască și să prețuiască istoria și frumusețile patriei noastre și de a-i fi atras la manifestările Societății „**Prietenii**

Științei“, unde au avut prilejul de a-i fi ascultat pe câțiva din marii oameni de știință, artă și cultură ai țării: istoricul Nicolae Iorga, geograful Simion Mehedinți, filosoful C. Rădulescu-Motru, matematicianul Gh. Țițeica, romancierul Liviu Rebreanu, geologul Ludovic Mrazec, medicul Dimitrie Gerota ș.a.

Profesorul Nicolae Gh. Dinculescu a fost și un remarcabil **cercetător științific**, cu contribuții apreciate de specialiști, la cunoașterea istoriei Craiovei și a Olteniei. Sunt deosebit de semnificative, pe această temă, studiile sale cu titlul **Grădini publice din Craiova** și, respectiv, **Craiova-cetate**, publicate, în „**Arhivele Olteniei**“ (unde s-a remarcat drept unul din cei mai activi colaboratori), precum și **Craiova-acum 50 de ani**, apărut în paginile revistei „**Ramuri**“. Li se alătură - la fel de bogate în informații, majoritatea inedite - studiile ce au în vedere **Vechile împărțiri administrative; Regiunea carstică a Sohodolului** ș.a., apărute în paginile primitoare ale prestigioasei publicații „**Arhivele Olteniei**“; articolul cu titlul **1907** - în care evocă prezența liceenilor craioveni la Marea răscoală, publicat, la 40 de ani de la tristul eveniment, în „**Gânduri noi**“ revista Liceului p. 211 (Clădirea Liceului Comercial de Băieți „**Gh. Chițu**“ situată în Craiova, pe str. „**Breștei**“ și folosită, în prezent, de către Colegiul Național „**Gh. Chițu**“) este „opera“ prof. Nicolae Dinculescu, fost director al instituției.) etc. A adus importante mărturii documentare cu privire la perioada începuturilor Colegiului Național „Carol I“ - instituție de învățământ al cărei elev a fost și pe care a slujit-o, în mod exemplar, vreme de aproape 15 ani (ne referim, în special, la informațiile privind Clădirea veche a liceului).

Conferențiar apreciat, profesorul Nicolae Gh. Dinculescu le-a vorbit craiovenilor de la înălțimea tribunei Societății craiovene „**Prietenii Științei**“, despre unele momente cruciale din istoria națională - Unirea Principatelor; Războiul de Independență; Marea Unire etc., și despre câteva din marile personalități ale poporului român - Domnitorii-cărturari Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu; Domnitorul-martir Ioan Vodă cel Viteaz, Tudor Vladimirescu ș.a.

Profesorul Nicolae Gh. Dinculescu a condus, între anii 1934-1939, în calitate de director - Filiala din Craiova a Arhivelor

Naționale. A îndeplinit această funcție de conducere „în mod onorific, fără să aibă nici locuință” (în cadrul instituției, cum prevedeau reglementările în vigoare, atunci, n.a.) și s-a remarcat prin eforturi stăruitoare depuse în direcția îmbogățirii fondului arhivistic cu noi documente, achiziționate de la persoane particulare și diferite instituții și pentru asigurarea unor condiții optime de funcționare a instituției (spațiu, personal, subvenții bugetare etc.).

A încetat din viață la vârsta de 71 de ani. Și avea încă multe de spus și de scris. Un însemnat număr de manuscrise așteptau să le vină rândul pentru a lua calea tiparului.”²⁹⁶

Familia de învățători Gheorghe și Constanța Ciucă (Pârcălabu)

Domnul învățător Gheorghe Ciucă era nepotul domnului prof. Nicolae Gh. Dinculescu, cel care îl va îndruma să urmeze carieră de învățător. Începând din anul 1924 au predat la Școala din Șitoaia și în același timp au construit acest local de școală. Gheorghe Dincă (Pârcălabu) va avea ștatal personal nr. 15834, iar doamna Constanța Dincă - ștatal personal nr. 15068.

Ilie D. Nicolaescu (Popescu)

S-a născut în comuna Almăj pe 1 decembrie 1901. A avut gradul de sublocotenent, contingentul 1923, arma vânători, Unitatea Batalionul I vânători de munte.

Se pare că întreaga viață de învățător a domnului Ilie Nicolăescu este strâns legată de familia Dinculescu – acesta a urmat cursurile Școlii Normale din Alexandria și a absolvit-o în anul 1922 – în acea perioadă profesorul Nicolae Dinculescu predă la această școală. Domnul profesor Nicolae Dinculescu era unchiul domnului învățător Ilie Nicolăescu. A avut ștatal personal nr. 1515.

Din 1932 și până la 1 septembrie 1961, când se transferă la Școala Șitoaia pentru un an, înainte de pensionare, a predat la Școala din satul Boga. Atunci s-a transferat la Șitoaia și a făcut

²⁹⁶ Nicolae A. Andrei, *Memoria Inimii*, vol. I, Editura Alma, Craiova, 2005-2006, p. 201-212

schimb cu învățătorul Ion Gr. Oproiu, pentru ca acesta să fie mai aproape de casă.

Din povestirile fiicei Silvia aflăm că: *„Tata ne spunea că din armată și-a schimbat numele. Avea un frate lângă noi acolo, ăla era Popescu. Tata ar fi zis că pe bătrânul lui îl chema Nicolae Popescu sau Dumitru Nicolae Popescu și i-au zis Nicolăescu”*²⁹⁷. Nu știm din ce motive la sfârșitul anilor '50 și-a schimbat numele de familie din Nicolăescu în Popescu²⁹⁸.

Ca toți învățătorii din acea perioadă, a activat în cadrul Căminului Cultural și în domeniul cooperăției, luând parte la organizarea serbărilor și șezătorilor culturale, unde a ținut conferințe, implicându-se în toate ofensivele sanitare și colectele ce s-au realizat.

Ecaterina Vlăduț

S-a născut la 6 octombrie 1911. A absolvit Institutul Pedagogic. Din anul școlar 1937-1938 până în anul școlar 1947-1948 a predat la Școala din Bogeia. Doamna învățătoare Ecaterina Vlăduț s-a transferat o perioadă la Școala din Șitoaia după care a activat la școala „I. Gh. Pleșa” Almăj până la pensionare.

Redăm mai jos o descriere a doamnei învățătoare Ecaterina Vlăduț din anul 1947 și care face referire la implicarea activă în activitățile umanitare din perioada grea de după cel de-al doilea război mondial: *„Doamna învățătoare Ecaterina Vlăduț dă tot concursul la organizarea și buna funcționare a anexelor școlare. D-sa își dă toată silința să ridice satul din punct de vedere cultural. În acest scop, în cadrul Căminului Cultural, a organizat serbări cu program artistic, a ținut conferințe la zilele mari de peste an, a pus bazele bibliotecii școlare și a căutat să reînvie portul nostru național. Grădina școlară a fost frumos cultivată cu legume, pomi fructiferi, iar în fața școlii, grădina de flori. Doamna învățătoare dă un prețios concurs în echipele pentru colectarea în mod benevol și gratuit a alimentelor pentru copiii din regiunile înfometate din Moldova, în care*

²⁹⁷ Silvia Purcărea, născută la 29 decembrie 1937 în Bogeia, interviu din 2014

²⁹⁸ Arhiva Școlii din Bogeia, *Registrul de inspecție al Școlii din Bogeia*, proces verbal 31 ianuarie 1958 – inspectorul metodic Gh. Stancu

*scop a colectat 100 kg arpagic, 20 ddal porumb și 185 kg grâu, activează în comitetele agricole locale pentru însămânțările de primăvară și se ocupă de găzduirea a 25 de copii din Moldova, veniți din regiunile înfometate*²⁹⁹.

Ion Oproiu

S-a născut la 3 septembrie 1909, în Comuna Almăj, părinți D. Grigore Oproiu și Ruxandra. A urmat 4 clase elementare între 1918 – 1923 și 6 clase la Școala Normală Craiova între 1923 – 1929³⁰⁰. După Al Doilea Război Mondial a fost distins cu decorațiile „Bărbăție și credință” cu spada a II-a nr. 254 și „Medalia a II-a pentru biruință asupra Germaniei”. Înainte de 1948, învățătorii aveau ștate personale, purtând un număr pe care îl păstrau tot timpul carierei și care era menționat în toate documentele oficiale referitoare la activitatea lor. Domnul Ion Gr. Oproiu a avut stat personal nr. 44988.

A început profesia de învățător în anul 1929 predând la școlile din Coțofenii din Față, Lazu, Tatomirești, Mălăești, Gîrcei, Raionul Zalău iar din 1 septembrie 1935 la Școala de 4 ani Almăj. Din anul 1938 și până în 1954 a condus destinele școlii din satul Moșneni. Din mai 1954 până în 15 decembrie predă la Școala e 7 ani din Almăj, după care revine până în februarie 1956 la Școala din Moșneni. În perioada 1956 până în februarie 1961 la Școala cu 4 ani Șitoaia, iar din 1 decembrie 1961 până la pensionare, la data de 1 septembrie 1972, va preda la Școala de 4 clase din Bogeia³⁰¹.

În 1939 era secretar al Comitetului școlar Almăjiu, care administrează veniturile școlilor Almăjiu, Bogeia, Șitoaia și Moșneni³⁰². De asemenea, domnul I. Oproiu a fost în acea perioadă și director al Căminului Cultural de destinele căruia se va ocupa mult timp.

²⁹⁹ Arhiva Școlii din Bogeia, *Registrul de inspecție*, Procesul-verbal din 15 martie 1947 –inspector școlar Ion Mitchievici

³⁰⁰ Liubovia Bușe, Ion Popa, Elena Murarețu, *Monografia Liceului Pedagogic Craiova, Întreprinderea Poligrafic Oltenia, Craiova, 1970, p. 517*

³⁰¹ Arhiva Școlii din Șitoaia, dosar personal

³⁰² Arhiva Școlii Moșneni, *Registrul de Inspecție al Școlii primare mixte Moșneni – Almăj*, procesul verbal de inspecție din 13 iulie 1939

În primul rând, pe lângă activitatea de dascăl în comuna Almăj, trebuie să-l considerăm, alături de soția sa, ca fiind unul din ctitorii Școlii din Moșneni.

Elena I. Oproiu

S-a născută în Iași la 5 aprilie 1917³⁰³; a absolvit Școala Pedagogică din Craiova în 1938; a predat la început la Școala din Moșneni, după care s-a transferat din anul 1947 la Școala din Boga de unde se va pensiona la 1 iulie 1974.

„Învățătorul ION POPESCU era bunicul doamnei învățătoare Elena Oproiu. Se bucura de un prestigiu deosebit în comună, respectat ca om și ca autoritate”³⁰⁴.

Familia de învățători Ion și Maria Pârcălabu

Domnul învățător Ion Pârcălabu a absolvit în anul 1923 Școala Normală din Craiova³⁰⁵. Domnul Ion Pârcălabu s-a detașat la Școala din Almăj începând cu data de 3 februarie 1927 din com Cortej, județul Hunedoara, în locul doamnei A. Almăjeanu.

Doamna învățătoare Maria Didu era născută în Amărăștii de Jos și va preda din anul școlar 1927 – 1928 la Școala din Almăj. Se va căsători cu domnul învățător Ion Pârcălabu. Speranța Pârcălabu (căsătorită Popescu) își amintește că mama dumneai a predat la Școala mică din Almăj și îi povestea „*că în clasa asta am intrat învățătoare ca domnișoară (în anul 1927), din clasa asta am ieșit la pensie (1960).*” Clasa este cea în care acum se află Biblioteca comunală. Respectul de care se bucura în comunitatea locală era foarte mare, acest lucru fiind confirmat și de povestirea fiicei sale Speranța: „*La mama la înmormântare au fost peste două sute de persoane care în biserică numai să-i sărute mâna au stau o oră și spuneau să sărutăm mâna doamnei că ne-a pus condeii în mână.*”

³⁰³ Arhiva școlii din Boga, Situația cadrelor didactice în anul școlar 1960 – 1961

³⁰⁴ Constantin Pană, născut în 1947 - Boga, fișa nr. 7

³⁰⁵ Liubovia Bușe, *op. cit.*, p. 509

Familia de dascăli Ciucă

O altă familie importantă în educația comunității este cea a domnului învățător Constantin Ciucă și a doamnei învățător Gheorghița Ciucă care vor predă la Școala din Șitoaia începând cu anii '60 până în anul 1994 când se pensionează. Au trei fete, care sunt cadre didactice la școlile din Almăj.

Maria Cotoșman este educator din anul 1979. Întâi a fost la Șitoaia și din 1991 la Grădinița din Almăj.

Celelalte două surori sunt învățătoare: Iuliana Smarandache, învățătoare în Bogeia, și Camelia Mădălina Staicu, învățătoare în Almăj și acum în Șitoaia.

Gheorghița Ciucă, Constantin Ciucă și Maria Cotoșman în anul 1980

ANEXE

Anexa - Prima atestare documentară a satului Almăj:

„Din mila lui Dumnezeu, Io Petru voievod și domn a toată țara Ungrovalahiei, fiul marelui și preabunului Mircea voievod. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele satului Mileștii și moșilor lor, anume Roșca și Focșa, ca să le fie ocina lor din Mileștii de Sus, toată, cu tot hotarul, pentru că le este veche și dreaptă ocină și dedină; și încă a fost hotărnicită ocina mai sus zisă de Pârul banul, de a pus Pârul banul hotare împreună cu moșii satului Mileștilor, pe matca Mancoviței până la Scumpia și de aici pe matcă în sus până la Lacul Geamăn și de aici până la Furca Zlătarului la obârșie și de aici pe piscul Zlătarului. P. 2

Și să se știe hotarele dinspre satul Milești: pe lângă lunca Mileștilor... Groapa Lupilor și pe lângă Fața Lupului și de aici până la Pleașa Lupului din sus pe Drumul care se numește Săpat, până în Valea Teiului și de aici pe matca Tezluului în jos, până la gura Văii Lungi. Și să se știe hotarele și dinspre satul Mileștii de Jos, pe drumul Prihodiștei.

Iar după aceea, satul Milești, ei au avut pără înaintea domniei mele cu satul Hălmăjanii și cu cneazul Hălmăjanilor, cu Stan mare spătar. Și așa au părât satul Hălmăjanii și cneazul lor, Stan mare spătar, că au ocină până în apa Hămărăziei și nu a fost hotărnicită niciodată. Iar domnia mea i-am judecat, după dreptate și după lege, cu toți cinstiții dregători ai domniei mele. Și am dat domnia mea satul Mileștilor 12 boieri și hotarnic pe boierul domniei mele, jupan Vlaicul mare armaș, ca să calce și să cerceteze și să hotărnicască mai sus-zisele ocine, cum vor găsi ei cu sufletele lor că ocinele mai sus-zise sunt ale satului Mileștilor, pe vechile hotare și semne. Și de asemenea acești 12 boieri și cu Vlaicul mare armaș au pus hotare și pietre și semne pe unde au fost și vechile hotare. Iar satul Hălmăjanii și cneazul lor, Stan spătar, să țină până la vechile hotare, iar peste vechile hotare să nu aibă amestec. Astfel satul Hălmăjanii și cneazul lor, Stan, spătar, ei au rămas de lege dinaintea domniei mele.

De aceea, am dat și domnia mea satului Mileștilor, ca să le fie mai sus-zisele ocine de ocină și de ohabă, lor și fiilor lor și nepoților și strănepoților și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele.

Iată dar și martori am pus domnia mea: jupan Nedelco mare vornic și jupan Ivan mare logofăt și Stan spătar și lane vistier și Bărcan comis și Pană stolnic și Manea paharnic și jupan Ghiorma mare postelnic, Ispravnic, Ivan mare logofăt.

Și eu, Dumitru Prodea am scris, luna ianuarie 9 zile, cursul anilor în anul 7074 (1566).

Io Petru voievod, din mila lui Dumnezeu, domn. (Bibl. Acad., LXXIV/182. Orig., hârtie (42X30,5), pecete timbrată. Copie slavă și traducere din 1907 la Arh. St. Buc. Ms. 1232, f. 101-103. Ediții. Trad. DIR.B, 218-219)³⁰⁶

³⁰⁶ Ștefan Ștefănescu, Olimpia Diaconescu, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească. Vol. VI (1566-1570)*, Editura Academiei, București, 1985, p. 2

„1628 august 5, București.

Alexandru Iliaș voievod întărește lui Barbu postelnic satul Halmăjul, jud. Dolj.
Izvodul cărții lo Alexandru voievod, feciorul marelui și preabunului răposatului lo Iliaș voievod, slugii domnii mele Barbu postelnicul și jupânesei lui, Neacșa, fata Gramei și cu feciorii lor, care Dumnezău le va da, ca să le fie satul Halmăjul din județul Jiului de Jos, totu satul cu totu hotarulu și cu toți rumânii și cu totu venitul din câmp, din pădure, din apă și de preste tot hotarul, cât să va găsi și să va alege, din hotaru până în hotaru, pre hotarul cel bătrân și pre semne.

Și ca să să știe semne și hotarului satului: din Șitoaia pe Dîmbovița, pi din sus la Jii cade în gîrlă ... ulmulu Și din Mălăești pe curmătură, pe Piscul cu Gropile și din curmătură în Poiana Bordei și din Goești pe Dosul Adîncății, care cade la Brădești în valea Predei pă cursura Mărîinului și pe acolo cade în Valea lui Bran și pînă în Dragomirești.

Pentru că acestu satu Halmăjul, care scrie mai susu, au fost moșie al pomenitului Șerban voievod, de la părinții lui. Iar după aceia, cîndu au fost mai înainte vreme, în zilele lui lo Mihail voievod, cînd au fost cursul anilor 7108, pe vreme cînd au fost dumnilui boeri paharnicu mare, iar atunci pe acea vreme pomenitul Șerban voievod, singur el a vîndutu satul Halmăjul, care scrie mai-sus, Gramei din Bălteni, socrul slugii domnii mele, Barbul postelnicul din Poiana, drept 24000 de aspri gata. Și au fost vîndutu de a lui bunăvoie și cu știrea tuturor boierilor și a megiașilor dinprejurul locului.

Și am văzut domnia mea și zapis de vînzare la mîna Gramei din Bălteni pe satul Halmăjul, făcută din luna lui mai 24 zile, cînd au fost cursul anilor 7108, cu mulți boieri mărturie și întărit cu mare blestem și cartea de cumpărătură peste tot satul Halmăjul, iar din luna mai, de cînd au fost iar cursul anilor 7108 și cartea pomenitului Radul voievod, fiul Mihnei voievod, cînd au fost cursul anilor 7128. Și au dat ginere-său Barbului postelnicul și jupînesei lui, Neacșa, tot satul Halmăjul zestre, în zilele lui Gavril voievod, iar în cursul anilor 7128 cu mu... și cu mare blestem.

Derept aceia, am datu domnia mea Barbului postelnicul și jupânesei lui, Neacșăi, fata Gramei și am dat și am întărit și cu această carte a domnii mele, cum a fost și mai denainte vreme tot satul Halmăjul cu tot hotarul și cu toți rumânii moșie, de<dină>, ohabnică feciorilor și nepoților și strănepoților și de nime neplătită, peste zisa domnii mele.

Iată dar și mărturii am pus domnia mea: jupan Hriza vel dvornic, jupan Hera vel logofăt, jupan Trufanda vel vistier, jupan Miho vel spătar, jupan Dumitrache vel stolnic, jupan Ramadi vel comis, jupan Condela vel postelnic. Ispravnic, Hera vel portar.

Și am scris eu, Lepădat logofăt, în scaunul cetății Bucureștilor, în luna lui august 5 ani și de la Adam pînă acum cursul anilor...

La semnele hotarelor lipsă, iar celelalte s-au găsit toate plin. ³⁰⁷

³⁰⁷ Damaschin Mioc, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească. Vol. XXII (1628-1629)*, Editura Academiei, București, 1969, p. 297-298 (www.dacoromanica.ro)

Anexa – Adresa din 18 ianuarie 1927 prin care domnul învățătorul Ion Popescu solicită ca Școala din Almăj să poarte numele de I. Gh. Pleșa

Școala primară

Almaj

nr. 59

1927 Ianuarie 18

Domnule Ministru,

Cu respect Vă fac cunoscut că defunctul
Ion G. Pleșa proprietar în această comună cu
actal nr. 3423/92 autentificat de Trib. Dolj a
dăruit Casei școlilor un teren în marimea
de 700 m.p. în preajmă a ulucii împreună
cu un local cu trei sale, care să servească
de loc de școală în această comună.

Fiind că prin poziția și înfățișarea cu
prejura acest local
Vă rog să bine și să faceți ca școala să
instalată într-unul să poarte și viitor
Școala Ștefan Pleșa, spre jutea servirea
pildă și înălțarea

Domnule Ministru al Instr. publice.

Anexa - testamentul lui Ilie Boiașu

Aceasta este testamentul meu.

În numele tatălui, al fiului și al Sf. Duh, așa să fie.

Eu subsemnatul Ilie Boiașu din comuna Șlămășiu, raionul Mosneni, plasa Șilului de sus, districtul Dolj, neavând descedenți, dispun după moartea mea și a nevastei mele de averea ce-mi va rămâne în chipul următor:

Legat universal. Institutii bisericești de mir eu hramul Sf. Nicolae din raionul Mosneni vorbii mai sus, precum și școala din comuna Șlămășiu legatarii mei universale, arând fiecare din aceste persoane juridice dreptul de proprietate pe câte o jumătate din averea ce-mi va rămâne la moarte.

Legat de uzufruct. Dau și leghez solii mele țena Ilie Boiașu uzufructul tuturor bunurilor mobile și imobile, care vor compune succesiunea mea și a suterului meu, pentru a se lucra de acel drept de uzufruct.

Legat particular. Dau și leghez la doi copii ce-i voi avea și care vor fi ai mei de suflet și anume: Ioan, câte cinci lei galbeni de fiecare și câte doi.

Cheltuielile de înregistrare și de mutațiune ale acestui din urmă legat, vor fi făcute de legatarii mei universale.

Acest testament e întocmit în orașul Crăiova în anul 1875 luna martie 19, și e făcut de mine, iscălit de mine, arând eu în treaga și liberă mea voință.

ss. Ilie Boiașu.

România.

Nr. 34. Tribunalul Dolj secția comercială și de notari

Testați s-a prezentat în Tribunalul Dolj Ilie Boiașu carele în persoană în prezența căruia și asistența notari i-am citit testamentul din rândul în care el în anul și în fața testatorului și la întrebările ce i-le-am făcut prin el prezidinte a declarat că testamentul al său, făcut din liberă voință, scris de altă persoană și sub scris cu propria sa mână, neavând el și pe altă

Anexă - Tabel nominal cu personalul didactic

Nr. crt.	Numele și prenumele	Funcția	Perioada de funcționare
1	Tănase Ion	Profesor	18.09.2015 - prezent
2	Predusel Elena	Profesor	01.09.1996 - prezent
3	Roșulescu Mariana	Profesor	01.09.1985 - prezent
4	Dobre Carmen Rodica	Profesor	01.09.2003-prezent
5	Popescu Marcela	Profesor	01.09.2005 - prezent
6	Circior Ion	Profesor	01.09.2001 - prezent
7	Gheorghița Constantin Cătălin	profesor	01.09.2002 - prezent
8	Predescu Simona Georgeta	Profesor	01.09.2013 - prezent
9	Stancu Mihnea Alexandru	Profesor	10.09.2013 - prezent
10	Pascariu Mihaela	Profesor	01.09.2011-prezent
11	Staicu Camelia Madalina	Prof. pt. învă. primar	01.09.1994 - prezent
12	Cotosman Maria	Educatoare	01.10.1979 - prezent
13	Eremia Lidia	Profesor	10.09.2015-prezent
14	Nicola Liliana Amalia	Profesor pt. învă. primar	01.04.2015 - prezent
15	Vasile Irinela	Prof. pt. învă. preșcolar	01.09.2003 -01.09.2007 01.09.2015 - prezent
16	Duină Janina Marina	Învățător	01.09.2009 - prezent
17	Mladin Elena Letiția	Profesor	01.09.2009-01.09.2015
18	Caragiani Anca	Prof. pt. învă. primar	01.09.2013 -01.09.2015
19	Smarandache Iuliana	Învățător	01.09.1987– 01.09.2015
20	Hoancă Aurelia Alina	Prof. pt. învă. preșcolar	01.09.1997 -01.09.2015
21	Mercure Sorina	Prof. pt. învă. preșcolar	01.09.2009-01.09.2015
22	Milcu Petre	Profesor	01.09.2012– 18.09.2015
23	Cărămidă Aniela Eliana	Profesor	15.03.2012-31.08.2012
24	Anghel Raluca	Profesor	01.09.2012– 31.08.2013
25	Gavrilescu Amalia	Prof. pt. învă. primar	21.01.2013-31.08.2013
26	Ciobanu Mugurel Alin	Profesor	01.09.2005– 15.10.2009
27	Covei Eleonora	Profesor	01.09.2004-31.08.2007
28	Protopopescu Dan Cosmin	Profesor	01.09.2004– 04.07.2006
29	Predut Iuliana	Educatoare	01.09.2002 - 01.09.2005
30	Stefănescu Georgeta	Învățător	01.09.2002 - 01.09.2003
31	Stancu Constanța Cristina	Profesor	01.09.2002 - 01.09.2003
32	Ivan Elena	Învățător	01.09.2002 - 01.09.2003
33	Bădescu Georgeta	Profesor	01.09.1990 - 31.08.2010
34	Iova Ana	Profesor	01.09.1968 - 01.07.2005
35	Popescu Luminița Rodicuța	profesor	03.10.2011– 31.08.2012
36	Mustață Marin Adrian	profesor	01.09.2011– 31.08.2012
37	Grînaru Iuliana Nadia	Prof. pt. învă. primar	01.09.1999– 31.08.2012
38	Pîrvu Cristina Elena	Profesor	01.09.2010– 31.08.2011

39	Apirculese Simona Janina	Profesor	01.09.2008– 01.05.2010
40	Popescu Rodica Lizica	Profesor	19.10.2009– 01.09.2011
41	Nicolae Elena	Învățător	01.09.1974– 01.07.2011
42	Stănuică Luminița Ileana	Profesor	01.09.1990– 01.09.2011
43	Miulescu Veronica Raluca	Prof. pt. înv. preșcolar	01.09.2011– 31.08.2012
44	Tudor Lucian	Profesor	01.09.2011– 15.03.2012
45	Diaconu Stela	Educatoare	01.09.2006-01.09.2007
46	Durlea Cătălina	Institutor	01.09.2007 - 01.09.2008
47	Andrei Ecaterina	Institutor	01.09.2004-01.09.2007
48	Ivancea Oana Maria	Institutor	01.09.2007-01.09.2008
49	Ciocionică Veronica	Educatoare	01.09.2003-01.09.2009
50	Ghilință Aida Oana	Profesor	01.09.2008– 31.08.2009
51	Cercel Ionuț Daniel	Profesor	01.09.2006-15.06.2007
52	Staicu Maria	Învățător	01.09.2007– 01.07.2009
53	Dumitrașcu Irina	Educatoare	01.09.2007-01.09.2008
54	Călin Ionela	Profesor	01.09.2009-01.09.2010
55	Bereanu Ramona	Profesor	01.09.2009-01.09.2010
56	Nicolae Iuliana Maria	Profesor	01.09.2005-01.01.2009
57	Stuparu Verginica	Învățător	01.09.2005-01.09.2006
58	Stănică Ioana	Învățător	01.09.1968– 01.09.2003
59	Găman Aurel	Profesor	01.09.1990 - 01.09.2008
60	Nemeș Sanda	Profesor	01.09.1977– 31.08.1986
61	Filipescu Carmen Aristia	Profesor	01.09.1977– 31.08.1983
62	Anghel Siminică	Profesor	01.09.1978– 31.08.1990
63	Olteanu Valentina	Profesor	01.09.1974– 31.08.1989
64	Radu(Stoica) Gheorghița	Profesor	01.09.1970– 11.02.1990
65	Tălăban Mioara	Profesor	15.09.1977– 31.08.1985

Anexa - serbările școlare

- Registru de prezență pe anul școlar 1938 – 1939 al școlii Moșneni

- Joi – 1 decembrie 1938

Program

1. Te – Deum oficiat de preotul locului
2. Vorbire – Însemnătatea zilei Pr. Ioan Filipescu
3. Trecerea în sala căminului cultural – școala primară – elevii școlilor primare Almăjiu, Almăjiu – Moșneni și Almăjiu – Bogeia, premilitarii subcentrului Almăjiu, autoritățile comunale și părinți de ai copiilor.
4. Trăiască regele – corul.
5. Scumpa noastră țară – recită – Filipescu I. Victor clasa a II-a
6. Cântecele unui soldat de la Oituz – Călin Șt. Const. Clasa a IV-a
7. Noi străjerii de pretutindeni – recită – Gheorghe Gh. Gheorghe clasa a IV-a
8. Micul străjer – recită – Bălașa I. Const. Clasa a II-a
9. 1 Decembrie – vorbire – Dl. Comand. al subc. Almăjiu – înv. Ioan Pârcălabu
10. Oșteanul și drapelul – recită – Bălașa I. Gheorghe clasa a IV-a
11. Tărășelul – Joc
12. Câinele soldatului – recită – Manea I. Gheorghe clasa a V-a
13. Scumpă țară românească – recită Gheorghe I. Aristica clasa a IV-a
14. Gânduri alese de ziua 1. Dec. – lectură – Dl. înv. Ioan Oproiu
15. Voința neamului – recitare – Rădulescu C. Ioan clasa a IV-a
16. Trageți hora – joc
17. Ostașilor Ardeleni – rec. – Trocan I. Gh. Clasa a VI-a
18. Cântecele Ardealului – rec. Badea C. Ioan clasa a V-a
19. Pe-al nostru steag – cântec – corul
20. La arme – rec. Marin I. Ioan
21. Soldații – dialog = Călin Nicolae clasa a II-a și Vieru C. Maria clasa a II-a
22. Cântec – rec. Bâzdoacă Șt. Const. clasa a III-a
23. Alunelul și Alunelul vâlcean – jocuri
24. Trei culori – cântec

24 Ianuarie 1939

Program

1. Deviza – Rădulescu Elena , clasa I
2. Însemnătatea zilei – Dl. înv. Ioan Oproiu
3. Trăiască Regele – corul școlii
4. 24 Ianuarie – rec. – Gorjean Gabriela clasa a IV-a
5. Poporul Român – rec. Rădulescu C. Ioan clasa a IV-a
6. Rugăciunea de 24 Ianuarie – Dinu Dumitru clasa a V-a
7. Coifu-n cap – elevii școlii
8. Serbarea Unirii neamului – Ioana Const. clasa a IV-a
9. Odinioară și acum – Rădulescu Ioan
10. Moș Ioan Roată și unirea – piesă – elevii clasei a V-a și VI-a

11. Hora Unirii – elevii școlii
12. Copilul și mama – Păuna Ecaterina și Prunaru clasa I-a
13. Te salut – recit. – Păuna Const. clasa a IV-a
14. Limba Românească – Căpraru Ioana a V-a
15. Pe-al nostru steag – elevii școlii
16. Doamne Tu ne-ai dat o țară – rec. Gheorghe I. Aristica
17. Pământul nostru – rec. – Oprea șt. Maria clasa a IV-a
18. Patria – rec. Stanca I. Ioana clasa a III-a
19. Oituzul – rec. Păuna Grigore clasa a III-a
20. Hora Unirii – joc

Duminică 5 februarie 1939 – participarea la serviciul religios, Serbare după masă
Program

1. Deviza – Bălmău N. Mihai – clasa I
2. Toți străjerii Maiestate – Nica I. Lidia clasa I
3. Șezătoarele la sate – vorbire Dl. înv. I. Oproiu
4. Jalea turturelei – rec. Ștefan Ecaterina clasa a III-a
5. Cei doi școlari – rec. Ureche M. Aristica clasa a II-a
6. Păpușa – rec. Gorjean D. Gabriela clasa a IV-a
7. Gospodarul – rec. Stăvărache G. Gh. Clasa a IV-a
8. O șezătoare – piesă – elevele și elevii claselor a IV-a și a V-a
9. Pantalonii – rec. Păuna Grigore clasa a III-a
10. Cântec soldătesc – corul școlii
11. Frizeria mută – piesă – elevii clasei a V-a și a VI-a
12. Pisicuța – rec. Păuna D. Ecaterina clasa I
13. Crăciunul țiganului – rec.
14. Necazul Ungurului – rec. Nica C. Grigore clasa a III-a
15. Nicușor – rec. Nica I. Constantin clasa a II-a
16. Pățania lui Nicu – rec. Gh. I. Ana clasa a III-a
17. Lăcusta – cântec
18. Cântecul cucului – rec. Ciucă Gr. Ioana clasa a III-a
19. Străjerul – rec. Ioana I. Const. clasa a IV-a
20. Sandu – rec. Bălmău P. Nicolae clasa I
21. Despre beție – trialog – Ștefănescu, Rădulescu și Vlăduț
22. Ispita necuratului – rec. Păuna Const. clasa a IV-a
23. Capra – cântec – corul școlii

Duminică 26 februarie 1939 – Șezătoare de la 2.30 la 4.00 p.m. – program la Căminul Cultural.

Program

1. Vine primăvara – rec. Păuna C. Ecaterina clasa I
2. Cântec de seară – rec. Rădulescu Gr. Elena clasa I
3. Trăiască regele – cântec – corul școlii
4. Doina rec. Căpraru Ioana clasa I
5. Oițele – rec. Gheorghe I. Maria clasa I

6. Lectură – lămuriri asupra art. 4. Din Constituție – dl. înv. Ioan Oproiu
7. La datorie – rec. Bălmău P. Nicolae clasa I
8. Costorăreasa – joc – echipa băieții
9. Cățelul – rec. Prunaru Vasile clasa I
10. Ochiul lui D-zeu – rec. Bălmău Mihai clasa I
11. Costorăreasa – joc – echipa de fete
12. Scrisoarea unei fete – rec. Ioana Const. clasa a IV-a
13. Noi stărjeri – rec. Gorjean Gabriela clasa a IV-a
14. Vremuri vechi și vremuri noi – rec. Rădulescu C. Ioan clasa a IV-a
15. Cucul – cântec – corul școlii
16. Femeia îndăratnică – rec. Rădulescu C. Ioan clasa a IV-a
17. Busuiocul – joc – echipa de fete
18. Gruia – rec. Păuna Grigore
19. Stan Răpoi la domn primar – dialog – Gorjean Gr. Clasa a VI-a și Vlăduț Ioan clasa a VI-a
20. Imnul Învierii – rec. Nica C. Grigore clasa a VI-a
22. Scrisoarea unei mame – Gheorghe Ana
23. Busuiocul – joc – echipa de băieții
24. Nicușor și pisicuța – Ureche Aristica clasa a II-a
25. Ghicitori – Păuna D. Const. clasa a V-a
26. Ex. străjerești – elevii clasei a IV-a
27. Cântec soldătesc – corul școlii

- Registru de prezență pe anul școlar 1939 – 1940 al școlii Moșneni

Vineri 1 decembrie 1939

Program

1. Trăiască Regele – cântec – corul școlii
2. Deviza – Ștefănescu Gr. Ioan
3. Micul străjer – recitare - Căpraru Ioana clasa a II-a
4. Cântecul Ardealului – rec. Ștefan C. Ecaterina clasa a IV-a
5. Noi străjeri de pretutindeni – cântec – corul școlii
6. Moartea lui Decebal – rec. Stăvărache G. Gheorghe clasa a V-a
7. Însemnătatea zilei de 1. Decembrie – dl. înv. I. Oproiu
8. Dacă țara românească – Vieru D. Constanța clasa a V-a
9. Pentru trasul clopotului – străjeresc – elevii școlii
10. Românul macedonean – rec. Rădulescu C. Ioan clasa a V-a
11. Inimi de străjeri – cântec – corul școlii
12. Cântecul lui Mihai Viteazu – rec. Ciucă M. Marin clasa a V-a
13. Cântecul lui Ștefan cel Mare – rec. Păuna D. Const. clasa a V-a
14. Sentinela română – rec. Gorjan D. Gabriela clasa a V-a
15. Jurăm pământul țării – cântec - corul școlii
16. Străjerul – rec. Păuna Nicolae clasa a IV-a
17. Noi suntem cei chemați – rec. Bălașa I. Elena clasa a IV-a
18. Cântecul Bucovinei – rec. Ștefănescu C. Mihai clasa a VI-a
19. Scumpă țară românească – rec. Gheorghe I. Aristica clasa a V-a

20. ostașii noștri – lectură Păuna D. Nicolae clasa a VI-a
21. Coifu-n cap – cântec corul școlii
22. Busuiocul – joc național – echipa de fete
23. Odaroaba – joc național echipa de băieți
24. Pe al nostru steag – cântec
25. Trăiască Regele – cântec – corul școlii

1 februarie 1942 Șezătoare la școala din Bogea

Program

1. Cuvânt de deschidere – DI Ilie Nicolaescu
 2. Trăiască regele (cor) – elevii școalei
 3. Imnul regal recitare - Drăgotescu Constantin cls a VI-a
 4. Regele nostru – recitare – Cotoi Marin cls a IV-a
 5. Noi suntem gata – Dina Marin - cls. a IV-a
 6. Soldat român – Croitoru C. Maria – cls. a III-a
 7. Rugămintea unui copil – Dorobanțu Ion – cls. a II-a
 8. Doamne Tu ne-ai dat o țară – Birău C. Dumitru – cls. a IV-a
 9. Deșteaptă-te române – cor – elevii școlii
 10. Creșterea copiilor – conferință – dna Ecaterina Vlăduț – înv.
 11. Jurământ – recitare- Belu A. Constantin – cls. a IV-a
 12. Cuvânt bun – recitare – Dincă Gheorghe – cls. a VI-a
 13. Hora ostașilor – recitare – Drăgotescu Ilie – cls. a IV-a
 14. Tristă Ucraină – recitare Iancu Constantin – cls. a V-a
 15. Răniții – recitare – Moise M. Ioana – cls. a V-a
 16. Trei culori – cor – elevii școlii
 17. Hai la școală – recitare – Buse Șt. Ana – cls. a II-a
 18. La școală – recitare – Vasile Aurica – cls. a II-a
 19. Făgăduință școlarului siliitor – recitare – Paleacu Constanța – cls. a VI-a
 20. Doi orfani – recitare – Dorobanțu Aurica – cls. I
 21. Frunză verde dintre vii – cor – elevii școlii
 22. Nicușor și pisicuța – recitare – Stoian Aurica - cls. a II-a
 23. Iarna – recitare – Zisu Dumitru – cls a VI-a
 24. Trecu-i Nistru tot în glume – Trușcă Ion – recitare – cls. a VII-a
 25. Boii țărânului – recitare – Bărbuț Vasile – cls a V-a
 26. Trandafir de pe cetate – cor – elevii școlii
 27. Grierele și furnica – piesă
 28. Dansuri naționale: Bordeiașul, Frunză verde dintre vii, Cu-i nu-i place horile, Tărășelul, Ungurica, Foaie verde doi bujori, Alunelul, Nițuica, Sârba peste picior, Jianca
 29. Treceți batalioane române Carpații
 30. Învierea de pr. Ion Filipescu
- înv. Nicolaescu Ilie

Anexa cu numărul elevilor de la Școala din Almăj din perioada 1965 – 2015.

Datele sunt de la Direcția Județeană de Statistică Dolj - Populația școlară - Anexa nr. 13 și Anexa nr. 20 –

- număr -			
Anul	Elevi înscriși		
	Total	din care:	
		în învă. preșcolar	în învă. primar și gimnazia I
A	1	2	3
1965	632	120	512
1966	605	118	487
1967	573	112	461
1968	595	142	453
1969	614	176	438
1970	624	167	457
1971	675	235	440
1972	663	218	445
1973	688	217	471
1974	738	200	538
1975	855	199	656
1976	569	169	400
1977	869	173	696
1978	780	176	604
1979	845	164	681
1980	808	187	621
1981	766	181	585
1982	730	182	548
1983	696	186	510
1984	680	182	498
1985	643	188	455
1986	636	185	451
1987	614	180	434
1988	587	183	404
1989	549	176	373
1990	514	167	347
1991	496	163	333
1992	465	142	323
1993	478	164	314
1994	458	144	314
1995	483	164	319
1996	499	155	344
1997	550	177	373
1998	562	164	398

1999	567	153	414
2000	575	141	434
2001	584	141	443
2002	537	113	424
2003	538	116	422
2004	258	57	201
2005	256	57	199
2006	249	59	190
2007	233	63	170
2008	199	45	154
2009	193	47	146
2010	194	65	129
2011	154	44	110
2012	144	43	101
2013	145	39	106
2014	104	40	100
2015	125	32	93

BIBLIOGRAFIE

- Andrei Nicolae, Pârnuță Gh., *Istoria învățământului din Oltenia*, vol. II, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1981.
- Nicolae Andrei, Gh. Pârnuță, *Istoria învățământului din Oltenia*, vol. III, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1994
- Andrei Nicolae, *Memoria Inimii*, vol. I, Editura Alma, Craiova, 2005.
- Angelescu Constantin, *Activitatea Ministerului Instrucțiunii. (1922-1926)*, Editura „Cartea Românească” S.A., București, 1926.
- Atanasescu Iancu, Grama Valeriu, *Culele din Oltenia*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1974.
- Atanasescu Iancu, *Arhitectura originală a Olteniei. Cartea I – Culele*, manuscris.
- Avram Cezar, Barbu Paul-Emanoil, Ciobotea Dinică, Osiac Vladimir; coordonator: Avram Cezar, volumele au apărut sub egida Academiei Române, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” – Craiova, *Dicționarul istoric al localităților din județul Dolj*, vol. I A-C, Editura Alma, Craiova, 2004.
- Bușe Liubovia, Popa Ion, Murarețu Elena, *Monografia Liceului Pedagogic Craiova*, Întreprinderea Poligrafică Oltenia, Craiova, 1970
- Crețeanu Radu, Crețeanu Sarmiza, *Culele din România*, Editura Meridiane, București, 1969.
- Donat Ion, Ciobotea Dinică, Pătroi Ion, *Catagrafia obștească a Țării Românești din 1831*, Editura Helios, Craiova, 2000.
- Florescu Aurelia, *Tezaur carte românească veche 1557-1830*, Editura Aius, Craiova, 2000.
- Ghika – Budești Nicolae, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și în Oltenia, Partea a Patra – Noul stil din veacul al XVIII-lea*, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, anul XXIX, 1936, Tipografia Datina Românească, Vălenii de Munte, (www.dacoromanica.ro, www.cimec.ro)
- Giurescu C. Constantin, *Principatele Române la începutul sec. Al. XIX-lea – Constatări istorice, geografice, economice și statistice pe temeiul hărții militare ruse din 1835*, Editura Științifică, București, 1957.

- Preot Grigorian Mihail, *Pe drumurile copilăriei... (Amintiri. Schițe. Note monografice)*, Institutul de Arte Grafice Ramuri, Craiova, 1920, Din publicațiile Comitetului Școlar „Ișalnița” (Dolj),
- Ionașcu Ion, Lăzărescu – Ionescu L., Câmpina Barbu, Prodan D. Eugen, Roller Mihail, *DIR – veacul XVI. Țara Românească*, vol. V (1581 - 1590), Editura Academiei, București, 1952.
- Iorga Nicolae, *Istoria învățământului românesc*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1971
- Lahovari George, Brătianu C. I., Tocilescu Grigore, *Marele Dicționar geografic al României*, Vol. I, Stabilimentul Grafic J. V. Socecu, București, 1898, (www.dacoromanica.ro).
- Laugier H. Charles, *Sănătatea în Dolj - Monografia sanitară*, Ediția a II-a, Editura Printex, Craiova, 2010, tipărită de C.J.C.P.C.T. Dol
- Mihăilescu Vintilă, *Dealurile și câmpiile României*, Editura Științifică, București, 1966.
- Mioc Damaschin, Chiper Marieta Adam, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească*, vol. V (1551 - 1565), Editura Academiei, 1983, (www.dacoromanica.ro).
- Mioc Damaschin, Ștefănescu Ștefan, Adam Marieta, Bălan Maria, Caracaș Sașa, Cămărășescu Ruxandra, Diaconescu Olimpia, Fotino Coralia, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească. Vol. IX (1593-1600). Domnia lui Mihai Viteazul*, Editura Academiei, București, 1975, (www.dacoromanica.ro).
- Mioc Damaschin, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească. Vol. XXII (1628-1629)*, Editura Academiei, București, 1969, (www.dacoromanica.ro).
- Nicolăescu – Plopșor C. S., *Monografia județului Doljiu*, vol. 2 – Agrogeologie, industrie, demografie, școala biserica, Prefectura județului Doljiu, Craiova, 1943
- Popescu Teiușan Ilie, „*Anuarul școlilor normale de învățători*”, Craiova, 1932.
- Soveja Maria Duca – Tinculescu Doina, Dragomir Reghina, *Catalogul documentelor Țării Românești din arhivele statului – 1601-1620*, vol. II, București, 1974, (www.dacoromanica.ro).
- Ștefănescu Ștefan, *Bănia în Țara Românească*, Ediția a II-a, Editura Alma, Craiova, 2009.

- Ștefănescu Ștefan, Diaconescu Olimpia, *Documenta Romaniae Historica. B. Țara Românească. Vol. VI (1566-1570)*, Editura Academiei, București, 1985, (www.dacoromanica.ro).
- Toșa Turdeanu Ana, *OLTENIA geografie istorică în hărțile secolului XVIII*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975.
- Toropu Octavian, *Romanitatea târzie și străromânii în Dacia Traiană Sud-Carpatică (secolele III-XI)*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1976.
- Roller Mihail, Ionașcu Ion, Lăzărescu – Ionescu L., Cămpina Barbu, Stănescu Eugen, Prodan D., *Documente privind istoria României. B. Țara Românească. Veacul XVI, vol. IV, (1571-1580)*, Editura Academiei, București, 1952, (www.dacoromanica.ro).
- Voinescu Ion, *Monumente de artă țărănească din România*, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, București, 1908.
- XXX, *Din istoria pedagogiei – Culegere de studii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1957

Articole din periodice, reviste, ziare:

- Băcilă C. Ioan, *Oltenia sub Austriaci: un document cartografic*, în „Arhivele Olteniei”, anul III, nr. 12, martie-aprilie 1924.
- Bălașa Dumitru, *Dicționar istoric al localităților din Oltenia*, în „Mitropolia Olteniei”, seria nouă – anul XLII, nr. 1-3, ianuarie – iunie 1990, Craiova, p. 301.
- Balș Ștefan, *Vechi locuințe boierești din Gorj*, în „Studii și cercetări de istoria artei”, anul I, iulie-decembrie 1954, nr. 3-4, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, p. 89.
- Cărbăbiș Vasile, *Bâlcirile și târgurile din Oltenia în secolul al XIX-lea*, în „Historica”. Extras, vol. 2, Editura Academiei, București, 1971, p. 144.
- Chiriță-Bălcețeanu Victor, Hogiu Ramona, Fundația Culturală Jean Mihail – Documente, în „Oltenia. Studii. Documente. Cercetări”, seria a IV-a, nr. 2, 2014, p. 313.
- Drăghiceanu Virgiliu, *Comunicări*, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, XXII, fasc. 61, iulie-septembrie 1929, Așezământul tipografic Datina Românească, Vălenii de Munte, p. 138, (www.cimec.ro).

- Galbenu Doina, *Câteva probleme ale perioadei de trecere de la neolitic la epoca bronzului în Oltenia*, în „Studii și cercetări de istorie veche”, tomul 23, nr. 2, București, 1972, p. 263 -282.
- Nicolăescu – Plopșor C. S., *Istoria preistorică - Un tipar din vârsta bronzului*, în „Arhivele Olteniei”, Anul II, nr. 8, iulie-august 1923.
- Gazeta de Sud, 4 mai 2009

Documente, manuscrise:

- Direcția Județeană Dolj a Arhivelor Naționale, *Fond Prefectura județului Dolj, Serviciul Administrativ*: dosar 6/1838; dosar 4/1839; dosar 15/1891; dosar 57/1892; dosar 269/1892; dosar 22/1896; dosar 5/1897; dosar 260/1900; dosar 23/1910; dosar 91/1912; dosar 45/1914; dosar 111/1914; dosar 112/1914; dosar 120/1914; *Fond Fundația Jean Mihail*, dosar 315/1892 – 1928 – corespondența privind moșia Șitoaia, acte de hotărnicie, schițe de plan, Cartea de hotărnicie a moșiei Șitoaia
- Arhiva Școlii „Gh. I. Pleșa” Almăj
- Arhiva Școlii din Șitoaia.
- Arhiva Școlii „Nicolae & Sofia Dinculescu” Bogea
- Arhiva Școlii din Moșneni
- Ștefan Popescu, *Monografia comunei Almăjiu*, manuscris
- Pană Constantin, născut în Bogea – în anul 1947, manuscris

Interviuri realizate de Laura Pumnea cu:

- Silvia Adam (Nicolăescu), născută la 29 decembrie 1937 în Bogea, interviu din 2014.
- Lucreția Purăcrea (Nicolăescu), născută la 22 august în Bogea, interviu din 2014.
- Speranța Popescu (Pârcălabu), născută la 14 iulie în Almăj, interviu din 2014.
- Elena Gheorghe (Hoancă), născută la 26 martie în Bogea, interviu din 2014.
- Ion Trușcă, născut în 7 mai 1935, localnic din satul Bogea, interviu din 2014.
- Constantin Nicolae, născut în 1930, localnic din Bogea, interviu din 2014.
- Cristina Răcăreanu, interviu din 2015.
- Maria Cotoșman, interviu din 2015.

CUPRINS

Prefață.....	5
În memoria profesorului Ștefan Popescu	6
Cuvântul autorului	8
Coordonate istorice ale comunei Almăj	10
Învățământul în Oltenia	24
Școala din satul Almăj.....	26
Rășcoala din 1907.....	40
Școala mare din Almăj – Cula din Almăj –	45
Școala din satul Șitoaia.....	79
Școala din satul Boga	98
Școala din satul Moșneni.....	107
Cercurile Culturale - Căminul Cultural din Almăj	130
Biblioteca comunală	138
Dascăli	140
ANEXE.....	148
BIBLIOGRAFIE	160

**Cula Poenarilor (actuala Școală „I. Gh. Pleșa”) și
Biserica din Almăj la începutul secolului al XX-lea**

ISBN 978-606-93647-5-8